

LIETUVOS KARIUOMENĖS VADAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS KARIUOMENĖS TINKAMUMO SKRAIDYTI REIKALAVIMŲ 21 DALIES „KARINIŲ ORLAIVIŲ IR SUSIJUSIŲ GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ, PROJEKTAVIMO IR GAMYBOS ORGANIZACIJŲ SERTIFIKAVIMAS“ PATVIRTINIMO

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo 9 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdamas į Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos kariuomenės vado 2020 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-691 „Dėl Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimų ir Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.11 papunktį:

1. T v i r t i n u Lietuvos kariuomenės tinkamumo skraidyti reikalavimų (toliau – LTMAR) 21 dalį „Karinių orlaivių ir susijusių gaminių, dalių ir prietaisų, projektavimo ir gamybos organizacijų sertifikavimas“ (pridedama).

2. P a k e i č i u Lietuvos kariuomenės tinkamumo skraidyti reikalavimus, patvirtintus Lietuvos kariuomenės vado 2020 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-691 „Dėl Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimų ir Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, ir formų dalį papildau LTMAR 21 daliai taikomomis formomis (pridedama).

Lietuvos kariuomenės vadas

gen. Valdemaras Rupšys

**LIETUVOS KARIUOMENĖS
ORLAIVIŲ TINKAMUMO SKRAIDYTI
REIKALAVIMAI**

LTMAR 21

**KARINIŲ ORLAIVIŲ IR SUSIJUSIŲ
GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ,
PROJEKTAVIMO IR GAMYBOS
ORGANIZACIJŲ SERTIFIKAVIMAS**

Leidimo Nr.	1.0
Leidimo data	2024-03-04

DOKUMENTO VALDYMAS**DOKUMENTO DERINIMAS IR TVIRTINIMAS**

Lentelėje nurodyti asmenys, kurie parengė, derino ir patvirtino dokumentą:

Leidimo Nr.	Institucija		Įgaliotas asmuo	Data, įsakymo Nr.
1.0.	Parengė	Lietuvos kariuomenės kanceliarijos Lietuvos kariuomenės Skrydžių saugos departamentas	Direktorius	2024-01-29
	Patvirtino	Lietuvos kariuomenė	Vadas	2024-03-04

PASTABOS

LTMAR 21 remiasi LTMAD 1 nustatytais apibrėžimais. Sąvokos ir apibrėžimai, naudojami šio LTMAR kontekste, yra apibrėžti LTMAR 21.1.

LTMAR 21 nurodytos formos yra LTMAR formos dokumente.

DOKUMENTO PAKEITIMŲ REGISTRACIJA

Leidimo numeris	Data	Statusas	Pakeitimų priežastis	Pakeisti puslapiai ar skyriai
1.0	2024-03-04	Pirmas leidimas, parengtas pagal EMAR 21 2021-03-30 leidimo Nr. 2.0 reikalavimus	-	-

LEIDIMO NUMERIO PAKEITIMAS

Leidimo numeris turi tokią konfigūraciją: **Leidimas X. Y.**

X reikšmė keičiama po **esminio** dokumento pakeitimo.

Y reikšmė keičiama po **neesminio** dokumento pakeitimo.

TURINYS

DOKUMENTO VALDYMAS	2
DOKUMENTO DERINIMAS IR TVIRTINIMAS	2
DOKUMENTO PAKEITIMŲ REGISTRACIJA	3
TURINYS	4
BENDROJI INFORMACIJA	10
21.1. Bendroji informacija	10
A SKYRIUS. TECHNINIAI REIKALAVIMAI	13
A POSKYRIS. BENDROJI DALIS	13
21.A.1 Taikymo sritis	13
21.A.2 Kito asmens, kuris nėra paraišką pažymėjimui išduoti pateikęs asmuo arba pažymėjimo turėtojas, įsipareigojimas	13
21.A.3A Defektai	13
21.A.3B Tinkamumo skraidyti nurodymai	14
21.A.4 Projektavimo ir gamybos derinimas	14
B POSKYRIS. KARINIAI TIPO PAŽYMĖJIMAI IR KARINIAI RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMAI	16
21.A.11 Taikymo sritis	16
21.A.13 Teisė pateikti paraišką	16
21.A.14 Tinkamumo įrodymas	16
21.A.15 Paraiškos pateikimas	16
21.A.19 Pakeitimai, kuriuos padarius būtina gauti naują tipo pažymėjimą	17
21.A.20 Atitikties tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ir aplinkos apsaugos reikalavimams įrodymas	18
21.A.21 Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo išdavimo reikalavimai	18
21.A.31 Tipo projektas	19
21.A.33 Patikrinimai ir bandymai	19
21.A.35 Bandomieji skrydžiai	20
21.A.41 Tipo pažymėjimas	20
21.A.M42 Integravimas	20
21.A.44 Turėtojo įsipareigojimai	20
21.A.47 Teisė perleisti	20
21.A.51 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	21
21.A.55 Užrašų tvarkymas	21
21.A.57 Vadovai	21
21.A.61 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos	21
21.A.62 Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas	21
C POSKYRIS. NETAIKOMAS	23
D POSKYRIS. TIPO PAŽYMĖJIMŲ IR RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMŲ PAKEITIMAI	24
21.A.90A Taikymo sritis	24
21.A.90B Standartiniai pakeitimai	24
21.A.91 Tipo pažymėjimo pakeitimų klasifikavimas	24
21.A.92 Teisė pateikti paraišką	24
21.A.93 Paraiškos pateikimas	24
21.A.95 Neesminio pakeitimo patvirtinimo reikalavimai	25
21.A.97 Esminio pakeitimo patvirtinimo reikalavimai	26
21.A.101 Tipo sertifikavimo pagrindas, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas ir aplinkos apsaugos reikalavimai, kuriais vadovaujasi atliekant esminį tipo pažymėjimo pakeitimą	26
21.A.105 Užrašų tvarkymas	28
21.A.107 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos	28
21.A.108 Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas	28
21.A.109 Įsipareigojimai ir ženklavimas	28
E POSKYRIS. PAPILDOMI TIPO PAŽYMĖJIMAI	30

21.A.111 Taikymo sritis	30
21.A.112A Teisė pateikti paraišką	30
21.A.112B Tinkamumo įrodymas	30
21.A.113 Paraiška išduoti papildomą tipo pažymėjimą	30
21.A.115 Esminių pakeitimų patvirtinimo papildomu tipo pažymėjimu reikalavimai	30
21.A.116 Teisė perleisti	31
21.A.117 Gaminio dalies, kuriai taikomas papildomas tipo pažymėjimas, pakeitimai	31
21.A.118A Įsipareigojimai ir ženklavimas	31
21.A.118B Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	32
21.A.119 Vadovai	32
21.A.120A Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos	32
21.A.120B Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas	32
F POSKYRIS. GAMYBA NETURINT GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO	34
21.A.121 Taikymo sritis	34
21.A.122 Teisė pateikti paraišką	34
21.A.124 Paraiškos pateikimas	34
21.A.125A Atskirojo leidimo išdavimas	34
21.A.125B Pažeidimai	35
21.A.125C Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	35
21.A.126 Gamybos tikrinimo sistema	35
21.A.127 Orlaivio bandymai	36
21.A.128 Orlaivio variklio ir oro sraigtų bandymai	37
21.A.129 Gamybos organizacijos pareigos	37
21.A.130 Atitikties pareiškimas	37
G POSKYRIS. GAMYBINĖS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS	39
21.A.131 Taikymo sritis	39
21.A.133 Teisė pateikti paraišką	39
21.A.134 Paraiškos pateikimas	39
21.A.135 Gamybos organizacijos patvirtinimo suteikimas	39
21.A.139 Kokybės sistema	39
21.A.143 Žinynas	40
21.A.145 Patvirtinimo reikalavimai	41
21.A.147 Patvirtintos gamybos organizacijos pakeitimai	42
21.A.148 Vietos pakeitimai	42
21.A.149 Teisė perleisti	42
21.A.151 Patvirtinimo sąlygos	42
21.A.153 Patvirtinimo sąlygų pakeitimai	43
21.A.157 Auditai	43
21.A.158 Pažeidimai	43
21.A.159 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	43
21.A.163 Privilegijos	44
21.A.165 Turėtojo įsipareigojimai	44
H POSKYRIS. TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI IR RIBOTO GALIOJIMO TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI	46
21.A.171 Taikymo sritis	46
21.A.172 Teisė pateikti paraišką	46
21.A.173 Klasifikavimas	46
21.A.174 Paraiškos pateikimas	46
21.A.175 Kalba	47
21.A.177 Pakeitimas arba modifikacija	47
21.A.179 Teisė perleisti ir pakartotinis išdavimas valstybėse narėse	47
21.A.180 Tikrinimai	48
21.A.181 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	48
21.A.182 Orlaivio identifikavimas	48
I POSKYRIS. TRIUKŠMO PAŽYMĖJIMAI	49
21.A.201 Taikymo sritis	49
21.A.203 Teisė pateikti paraišką	49
21.A.204 Paraiškos pateikimas	49
21.A.207 Pakeitimas arba modifikacija	49

21.A.209 Teisė perleisti ir pakartotinis išdavimas valstybėse narėse	49
21.A.210 Tikrinimai	50
21.A.211 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	50
J POSKYRIS. PROJEKTAVIMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS	51
21.A.231 Taikymo sritis	51
21.A.233 Teisė pateikti paraišką	51
21.A.234 Paraiškos pateikimas	51
21.A.235 Projektavimo organizacijos patvirtinimo išdavimas	51
21.A.239 Projekto užtikrinimo sistema	51
21.A.243 Duomenys	52
21.A.245 Patvirtinimo reikalavimai	52
21.A.247 Projekto užtikrinimo sistemos pakeitimai	52
21.A.249 Teisė perleisti	53
21.A.251 Patvirtinimo sąlygos	53
21.A.253 Patvirtinimo sąlygų pakeitimai	53
21.A.257 Auditai	53
21.A.258 Pažeidimai	53
21.A.259 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	54
21.A.263 Privilegijos	54
21.A.265 Turėtojo įsipareigojimai	55
K POSKYRIS. DALYS IR PRIETAISAI	57
21.A.301 Taikymo sritis	57
21.A.303 Taikomų reikalavimų laikymasis	57
21.A.305 Dalių ir prietaisų patvirtinimo išdavimas	57
21.A.307 Dalių ir prietaisų tinkamumas įmontuoti	57
L POSKYRIS. NETAIKOMAS	58
M POSKYRIS. REMONTAI	59
21.A.431A Taikymo sritis	59
21A.431B Standartinis remontas	59
21.A.432A Teisė pateikti paraišką	59
21.A.432B Tinkamumo įrodymas	59
21.A.432C Remonto projekto patvirtinimo paraiška	60
21.A.433 Remonto projekto patvirtinimo reikalavimai	60
21.A.435 Remonto projektų klasifikavimas ir patvirtinimas	61
21.A.439 Remonto dalių gamyba	61
21.A.441 Remonto atlikimas	61
21.A.443 Apribojimai	61
21.A.445 Nepašalintas pažeidimas	61
21.A.447 Užrašų tvarkymas	62
21.A.449 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos	62
21.A.451 Įsipareigojimai ir ženklavimas	62
N POSKYRIS. NETAIKOMAS	64
O POSKYRIS. LEIDIMŲ IŠDAVIMAS TAIKANT KARINIO TECHNINIO STANDARTO SPECIFIKACIJĄ (MTSO)	65
21.A.601 Taikymo sritis	65
21.A.602A Teisė pateikti paraišką	65
21.A.602B Tinkamumo įrodymas	65
21.A.603 Paraiškos pateikimas	65
21.A.604 Pagalbinės jėgainės (APU) leidimo išdavimas taikant MTSO	65
21.A.605 Duomenų reikalavimai	66
21.A.606 MTSO leidimo išdavimo reikalavimai	66
21.A.607 Privilegijos išduoti leidimą taikant MTSO	66
21.A.608 Deklaracija apie projektą ir darbinis parametras (DDP)	66
21.A.609 Leidimų, išduotų taikant MTSO, turėtojų įsipareigojimai	67
21.A.610 Nukrypimų patvirtinimas	67
21.A.611 Projektų pakeitimai	67
21.A.613 Užrašų tvarkymas	68

21.A.615 Kompetentingos institucijos atliekamas patikrinimas	68
21.A.619 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	68
21.A.621 Teisė perleisti	68
P POSKYRIS. KARINIS SKRYDŽIO LEIDIMAS	69
21.A.701 Taikymo sritis	69
21.A.703 Teisė pateikti paraišką	69
21.A.705 Kompetentinga institucija	69
21.A.707 Paraiška išduoti karinį skrydžio leidimą	70
21.A.708 Skrydžio sąlygos	70
21.A.709 Paraiška patvirtinti skrydžio sąlygas	70
21.A.710 Skrydžio sąlygų patvirtinimas	70
21.A.711 Karinio skrydžio leidimo išdavimas	71
21.A.713 Pakeitimai	71
21.A.715 Kalba	71
21.A.719 Teisė perleisti	71
21.A.721 Tikrinimai	72
21.A.723 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas	72
21.A.725 Karinio skrydžio leidimo pratęsimas	72
21.A.727 Karinio skrydžio leidimo turėtojo įsipareigojimai	72
21.A.729 Užrašų tvarkymas	72
Q POSKYRIS. GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ ŽENKLINIMAS	73
21.A.801 Gaminių ženklavimas	73
21.A.803 Ženklavimo duomenų tvarkymas	73
21.A.804 Dalių ir prietaisų ženklavimas	74
21.A.805 Kritinių dalių ženklavimas	74
21.A.807 MTSO atitinkančių orlaivio elementų ženklavimas	74
B SKYRIUS. KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ PROCEDŪROS	75
A POSKYRIS – BENDROSIOS NUOSTATOS	75
21.B.5 Taikymo sritis	75
21.B.20 Kompetentingos institucijos įsipareigojimai	75
21.B.25 Kompetentingos institucijos organizacinei struktūrai taikomi reikalavimai	75
21.B.30 Dokumentais nustatytos procedūros	75
21.B.35 Organizacijos struktūros ir procedūrų pakeitimas	75
21.B.40 Ginčytinų klausimų sprendimas	75
21.B.45 Ataskaitos rengimas / bendradarbiavimas	76
21.B.55 Užrašų tvarkymas	76
21.B.60 Tinkamumo skraidyti nurodymai	76
B POSKYRIS. KARINIAI TIPO PAŽYMĖJIMAI IR KARINIAI RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMAI	77
21.B.70 Sertifikavimo specifikacijos	77
21.B.75 Specialios sąlygos	77
21.B.80 Tipo sertifikavimo pagrindas, kuriuo vadovaujama išduodant tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą	77
21.B.82 Tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriuo vadovaujama išduodant orlaivio tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą	78
21.B.85 Tipo pažymėjimui arba riboto galiojimo tipo pažymėjimui taikytinų aplinkos apsaugos reikalavimų nustatymas	78
21.B.100 Dalyvavimo mastas	79
21.B.103 Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo išdavimas	79
C POSKYRIS. NETAIKOMAS	81
D POSKYRIS. TIPO PAŽYMĖJIMŲ IR RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMŲ PAKEITIMAI	82
21.B.105 Tipo sertifikavimo pagrindas, aplinkos apsaugos reikalavimai ir tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriais vadovaujama atliekant esminį tipo pažymėjimo pakeitimą	82
21.B.107 Tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimo išdavimas	82

E POSKYRIS. PAPILDOMI TIPO PAŽYMĖJIMAI	83
21.B.109 Tipo sertifikavimo pagrindas, aplinkos apsaugos reikalavimai ir tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriais vadovaujantis išduodamas papildomas tipo pažymėjimas	83
21.B.111 Papildomo tipo pažymėjimo išdavimas	83
F POSKYRIS. GAMYBA NETURINT GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO	84
21.B.120 Auditas	84
21.B.125 Pažeidimai	84
21.B.130 Atskirojo leidimo išdavimas	85
21.B.135 Atskirojo leidimo išlaikymas	85
21.B.140 Atskirojo leidimo pakeitimas	85
21.B.145 Atskirojo leidimo apribojimas, galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas	85
21.B.150 Užrašų tvarkymas	86
G POSKYRIS. GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS	87
21.B.220 Auditas	87
21.B.225 Pažeidimai	87
21.B.230 Pažymėjimo išdavimas	88
21.B.235 Tęstinė priežiūra	88
21.B.240 Gamybinės organizacijos patvirtinimo pakeitimas	88
21.B.245 Gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas	88
21.B.260 Užrašų tvarkymas	89
H POSKYRIS. TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI IR RIBOTO GALIOJIMO TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI	90
21.B.320 Auditas	90
21.B.325 Tinkamumo skraidyti pažymėjimų išdavimas	90
21.B.326 Tinkamumo skraidyti pažymėjimas	90
21.B.327 Riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimas	91
21.B.330 Tinkamumo skraidyti pažymėjimų ir riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimų galiojimo sustabdymas ir jų panaikinimas	92
21.B.345 Užrašų tvarkymas	92
I POSKYRIS. TRIUKŠMO PAŽYMĖJIMAI	93
21.B.420 Auditas	93
21.B.425 Triukšmo pažymėjimų išdavimas	93
21.B.430 Triukšmo pažymėjimų galiojimo sustabdymas ir jų panaikinimas	93
21.B.445 Užrašų tvarkymas	93
J POSKYRIS. PROJEKTAVIMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS	94
21.B.M460 Auditas	94
21.B.M465 Pažeidimai	94
21.B.M470 Pažymėjimo išdavimas	95
21.B.M475 Tęstinė priežiūra	95
21.B.M480 Projektavimo organizacijos patvirtinimo pakeitimas	95
21.B.M485 Projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas	95
21.B.490 Užrašų tvarkymas	96
K POSKYRIS. DALYS IR PRIETAISAI	97
L POSKYRIS. NETAIKOMAS	98
M POSKYRIS. REMONTAI	99
21.B.450 Tipo sertifikavimo pagrindas ir aplinkos apsaugos reikalavimai, kuriais vadovaujantis išduodamas remonto projekto patvirtinimas	99
21.B.453 Remonto projekto patvirtinimo išdavimas	99
N POSKYRIS. NETAIKOMAS	100
O POSKYRIS. TAIKANT KARINIO TECHNINIO STANDARTO SPECIFIKACIJĄ (MTSO) IŠDUODAMI LEIDIMAI	101
21.B.M500 MTSO taikomi techniniai standartai ir tinkamumo skraidyti specifikacijos	101

21.B.480 MTSO leidimo išdavimas	101
P POSKYRIS. SKRYDŽIO LEIDIMAS	102
21.B.520 Auditas	102
21.B.525 Skrydžio leidimų išdavimas	102
21.B.530 Skrydžio leidimų panaikinimas	102
21.B.545 Užrašų tvarkymas	102
Q POSKYRIS. GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ ŽENKLINIMAS	103

BENDROJI INFORMACIJA

21.1. Bendroji informacija

(a) Taikant LTMAR 21, nuoroda „projektavimo organizacija“ yra:

1. Organizacija, atsakinga už gaminių, dalių ir prietaisų projektavimą, pakeitimus arba remontus ir įrodžiusi savo tinkamumą pagal nacionalinius karinio tinkamumo skraidyti reikalavimus, atitinkančius EMAR¹ 21². Tuo atveju, kai valstybinės organizacijos vykdo projektavimo veiklą su bet kuria kita organizacija, atsakinga už gaminių, dalių ir prietaisų projektavimą, pakeitimus arba remontus, jos laikomos viena organizacija, kai įrodo savo tinkamumą pagal nacionalinius karinio tinkamumo skraidyti reikalavimus, atitinkančius EMAR 21.
2. Nukrypstant nuo 1 papunkčio, organizacija, kurios pagrindinė verslo vieta yra ne valstybėje narėje arba kuri, būdama valstybe nare, dar neperkėlė EMAR 21 reikalavimų į savo nacionalinius karinio tinkamumo skraidyti reikalavimus, gali įrodyti savo tinkamumą turėti pažymėjimą ar panašų tos valstybės institucijos gaminiui, daliai ir prietaisui, kuriam jis taikomas, išduotą patvirtinimą, jei:
 - (i) ta valstybė vykdo priežiūrą kaip projektavimo valstybė;
 - (ii) taikant pripažinimą (EMAD R³), galima nustatyti, kad tos valstybės nacionalinė tinkamumo skraidyti sistema apima tą patį nepriklausomą atitikties patikrinimo lygį, kaip numatyta EMAR 21, arba taikant lygiavertę organizacijų patvirtinimų sistemą, arba tiesiogiai dalyvaujant tos valstybės kompetentingai institucijai.

(b) Visos nuorodos į „orlaivius“ LTMAR 21⁴ reiškia „karinius orlaivius“, kurie atitinka specialius įstatymus ir reglamentus ir yra suprojektuoti taip, kad atitiktų karinėms operacijoms vykdyti būdingas savybes.

(c) „Kompetentinga institucija“, jei LTMAR 21 nenurodyta kitaip:

1. už tipo sertifikavimą atsakinga institucija:
 - (i) daugianacionalinėje programoje – dalyvaujančių valstybių nacionalinės karinio tinkamumo skraidyti kompetentingos institucijos;
 - (ii) nacionalinėje programoje – šios valstybės nacionalinė karinio tinkamumo skraidyti kompetentinga institucija;
2. už gamybos (projektavimo) organizacijos patvirtinimą atsakinga institucija:
 - (i) daugianacionalinėje programoje – dalyvaujančių valstybių nacionalinės karinio tinkamumo skraidyti kompetentingos institucijos;
 - (ii) nacionalinėje programoje – šios valstybės nacionalinė karinio tinkamumo skraidyti kompetentinga institucija;
3. institucija, atsakinga už karinio leidimo skraidyti išdavimą;

¹ Europos karinio tinkamumo skraidyti reikalavimai (angl. *European Military Airworthiness Requirements*)

² Europos karinių orlaivių ir susijusių gaminių, dalių ir prietaisų, projektavimo ir gamybos organizacijų sertifikavimo reikalavimai (angl. *European Requirements for the Certification of Military Aircraft and related products, parts and appliances, and design and production organisations*)

³ Europos karinio tinkamumo skraidyti pripažinimo dokumentas (angl. *European Military Airworthiness Document Recognition*)

⁴ Lietuvos kariuomenės orlaivių ir susijusių gaminių, dalių ir prietaisų, projektavimo ir gamybos organizacijų sertifikavimo reikalavimai (angl. *Certification of Lithuanian Military Aircraft and Related Products, Parts and Appliances, and Design and Production Organisations*)

4. karinio orlaivio registravimo institucija, atsakinga už tinkamumo skraidyti pažymėjimo išdavimą;
 5. neregistruotiems orlaiviams – atpažinimo ženklus skyrusi institucija;
 6. Lietuvos karinės aviacijos kompetentingos institucijos funkcijas vykdo Lietuvos karinės aviacijos administracija (LKAA).
- (d) „Pareiškėjas“ yra:
1. rangovas, kuris turėtų laikytis LTMAR 21 reikalavimų;
 2. bet kuri organizacija (įskaitant karinę), kuri pagal LTMAR 21 turi gauti iš kompetentingos institucijos tipo pažymėjimą, riboto naudojimo tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą, MTSO⁵ leidimą, esminio pakeitimo arba esminio remonto projekto patvirtinimą. Jis turėtų būti įtrauktas į tinkamumo skraidyti pažymėjimą, kaip nurodyta LTMAR 21.A.172 dalyje, ir karinį leidimą skraidyti / skrydžio sąlygas, kaip nurodyta LTMAR 21.A.703 dalyje.
 3. bet kuri eksploatuojanti organizacija, naudotojas arba jų atstovas, kuris kreipiasi dėl tinkamumo skraidyti pažymėjimo pagal šio LTMAR 21 dalies H poskyrį išdavimo.
- (e) „Sertifikavimas“ – tai pripažinimo, kad gaminys, dalis ar prietaisas, organizacija ar asmuo atitinka taikomus tinkamumo skraidyti reikalavimus, procesas, po kurio pateikiama atitikties deklaracija.
- (f) „Nepertraukiamas tinkamumas skraidyti“ (tipo projekto aplinkoje) – tai visos užduotys, kurios turi būti atliekamos siekiant patikrinti, ar sąlygos, pagal kurias buvo išduotas tipo pažymėjimas arba papildomas tipo pažymėjimas, ir toliau vykdomos bet kuriuo jo galiojimo laikotarpiu.
- (g) „Nepertraukiamas tinkamumas skraidyti“ (techninės priežiūros aplinkoje) – tai visi procesai, užtikrinantys, kad orlaivis bet kuriuo eksploatavimo laikotarpiu atitiktų galiojančius tinkamumo skraidyti reikalavimus ir būtų saugus eksploatuoti.
- (h) Visos nuorodos į „pažymėjimus“ šiame LTMAR reiškia „karinius pažymėjimus“ (nors gali būti prilygintas bet kuris ankstesnis civilinis pažymėjimas, išduotas pripažintos civilinės kompetentingos institucijos).
- (i) Visos nuorodos į „organizacijų patvirtinimus“ LTMAR 21 reiškia „organizacijų patvirtinimus, kuriuos pripažino arba išdavė karinės kompetentingos institucijos“.
- (j) Kai pagal LTMAR 21 reikalaujama naudoti specialias LTMAR formas, leidžiama naudoti lygiavertes kompetentingos institucijos patvirtintas formas.
- (k) „Tinkamumo naudoti duomenys (OSD⁶)“ – duomenys, kurie yra orlaivio tipo pažymėjimo, riboto tipo pažymėjimo arba papildomo tipo pažymėjimo dalis, sudaryti iš visų šių elementų:
- (i) minimali orlaivio įgulos tipo kvalifikacijos mokymo programa, įskaitant tipo kvalifikacijos nustatymą;
 - (ii) orlaivio sertifikavimo duomenų, kuriais objektyviai pagrindžiamas reikalaujamas treniruoklių lygis, sąvadas arba laikinų duomenų, pagrindžiančių laikiną reikalaujamą treniruoklių lygį, sąvadas;
 - (iii) minimali techninės priežiūros personalo tipo kvalifikacijos mokymo programa, įskaitant tipo kvalifikacijos nustatymą;

⁵ Karinio techninio standarto specifikacija (angl. *Military Technical Standard Order*)

⁶ Tinkamumo naudoti duomenys (angl. *Operational Suitability Data*)

- (iv) krovininės kabinos arba keleivių salono įgulos apibrėžimas ir specifinių reikalavimų nustatymas;
- (v) pagrindinis minimalios įrangos sąrašas.

A SKYRIUS. TECHNINIAI REIKALAVIMAI

A POSKYRIS. BENDROJI DALIS

21.A.1 Taikymo sritis

Šiame skyriuje nustatomos pagal šį skyrių išduotą arba išduotiną bet kokią pažymėjimą pageidaujančių jį gauti pareiškėjų arba tų pažymėjimų turėtojų teises ir įsipareigojimus reglamentuojančios bendrosios nuostatos.

21.A.2 Kito asmens, kuris nėra paraišką pažymėjimui išduoti pateikęs asmuo arba pažymėjimo turėtojas, įsipareigojimas

Veiksmų, kurių pagal šį skyrių siekiantis gauti gaminio, dalies arba prietaiso pažymėjimą turi imtis pareiškėjas ar to pažymėjimo turėtojas, gali imtis arba įsipareigojimus, kuriuos turi prisiimti pažymėjimo siekiantis pareiškėjas ar jo turėtojas, pareiškėjo ar turėtojo vardu gali prisiimti bet koks kitas fizinis arba juridinis asmuo, jeigu pareiškėjas gauti pažymėjimą ar pažymėjimo turėtojas gali įrodyti, kad su tuo kitu asmeniu jis yra sudaręs susitarimą, užtikrinantį, kad turėtojo įsipareigojimai būtų tinkamai vykdomi.

21.A.3A Defektai

(a) Duomenų rinkimo, tikrinimo ir analizės sistema.

Tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, esminio remonto projekto patvirtinimo arba bet kokio kito laikomo suteiktu pagal LTMAR 21 atitinkamo patvirtinimo turėtojas privalo turėti pranešimų apie defektus (gedimus, pažeidimus, veikimo sutrikimus) ar kitus įvykius, kurie gaminio, dalies ar prietaiso, kuriems taikomas tipo pažymėjimas, riboto galiojimo tipo pažymėjimas, papildomas tipo pažymėjimas, taikant MTSO išduotas leidimas, esminio remonto projekto patvirtinimas arba bet koks kitas laikomas suteiktu pagal LTMAR 21 atitinkamas patvirtinimas nepertraukiamajam tinkamumui naudoti daro ar gali daryti neigiamą poveikį, ir susijusios informacijos rinkimo, tikrinimo ir analizės sistemą. Informacija apie šią sistemą turi būti prieinama visiems žinomiesiems gaminio, dalies arba prietaiso naudotojams ir, pateikus prašymą, visiems asmenims, kuriems leidžiama susipažinti su ta informacija pagal kitus susijusius LTMAR.

(b) Pranešimo pateikimas kompetentingai institucijai.

1. Tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, esminio remonto projekto patvirtinimo arba bet kokio kito laikomo suteiktu pagal šį reglamentą atitinkamo patvirtinimo turėtojas kompetentingai institucijai praneša apie visus su gaminiu, dalimi arba prietaisu, kuriam taikomas tipo pažymėjimas, riboto galiojimo tipo pažymėjimas, papildomo tipo pažymėjimas, taikant MTSO išduotas leidimas, esminio remonto projekto patvirtinimas arba bet koks kitas laikomas suteiktu pagal LTMAR 21 atitinkamas patvirtinimas, susijusius jam žinomus defektus (gedimus, pažeidimus, veikimo sutrikimus) arba kitus įvykius, kurie sukėlė arba galėjo sukelti pavojingą būklę.
2. Šie pranešimai kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu perduodami nedelsiant, kai tą įmanoma padaryti, bet ne vėliau kaip per 72 valandas nuo galimos pavojingos būklės nustatymo, jeigu jam perduoti netrukdo išskirtinės aplinkybės.

(c) Įvykių, apie kuriuos buvo pranešta, tyrimas.

1. Jeigu įvykį, apie kurį buvo pranešta pagal LTMAR 21.A.3A(b) arba 21.A.129(f)2 arba 21.A.165(f)2 papunktį, sukėlė projektavimo ar gamybos trūkumai, tipo

pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, esminio remonto projekto patvirtinimo arba bet kokio kito laikomo suteiktu pagal šį reglamentą atitinkamo patvirtinimo turėtojas arba, jeigu būtina, gamintojas nustato trūkumų priežastis ir praneša kompetentingai institucijai apie savo tyrimo rezultatus bei veiksmus, kurių imasi arba kurių siūlo imtis, kad būtų ištaisyti tie trūkumai.

2. Jeigu kompetentinga institucija nustato, kad būtina imtis veiksmų trūkumui ištaisyti, tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, esminio remonto projekto patvirtinimo arba bet kokio kito laikomo išduotu pagal LTMAR 21 atitinkamo patvirtinimo turėtojas arba, jeigu būtina, gamintojas pateikia kompetentingai institucijai atitinkamus duomenis.

21.A.3B Tinkamumo skraidyti nurodymai

- (a) Tinkamumo skraidyti nurodymas – kompetentingos institucijos parengtas arba priimtas dokumentas, nustatantis veiksmus, kurių turi būti imamasi, siekiant atkurti priimtina orlaivio saugos lygį, kai pateikiama įrodymų, kad orlaivio saugos lygis galėtų sumažėti, jeigu nebūtų imamasi tų veiksmų.
- (b) Kompetentinga institucija išleidžia tinkamumo skraidyti nurodymus, jeigu nustato, kad:
 1. dėl orlaivio arba jame sumontuoto variklio, oro sraigto, dalies arba prietaiso trūkumo orlaivio būklė yra pavojinga;
 2. labai tikėtina, kad ta būklė yra būdinga ir kitam orlaiviui arba gali jame susidaryti.
- (c) Jeigu kompetentinga institucija, siekdama pašalinti (b) papunktyje nurodytą pavojingą būklę arba reikalaudama atlikti patikrinimą, turi išleisti tinkamumo skraidyti nurodymus, tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, esminio remonto projekto patvirtinimo arba bet kokio kito laikomo suteiktu pagal šį reglamentą atitinkamo patvirtinimo turėtojas:
 1. siūlo tinkamus ištaisomuosius veiksmus arba privalomuosius tikrinimus arba veiksmus ir patikrinimus ir pateikia išsamią informaciją apie tuos pasiūlymus kompetentingai institucijai patvirtinti;
 2. kompetentingai institucijai patvirtinus 1 papunktyje nurodytus pasiūlymus, užtikrina, kad atitinkami aprašomieji duomenys ir įgyvendinimo nurodymai būtų prieinami visiems žinomiems gaminio, dalies arba prietaiso naudotojams ar savininkams ir jeigu pateikiamas prašymas, bet kuriam tinkamumo skraidyti reikalavimus privalančiam vykdyti asmeniui.
- (d) Tinkamumo skraidyti nurodymuose pateikiama bent ši informacija:
 1. pateikiamas pavojingos būklės apibūdinimas;
 2. nurodomas orlaivis, kurio būklė kelia pavojų;
 3. veiksmas (-ai), kurio (-ių) turi būti imamasi;
 4. laikas nustatytam (-iems) veiksmui (-ams) įgyvendinti;
 5. įsigaliojimo data.

21.A.4 Projektavimo ir gamybos derinimas

Kiekvienas tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo, taikant MTSO išduoto leidimo, tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimo arba

remonto projekto patvirtinimo turėtojas, jeigu būtina, bendradarbiauja su gamybos organizacija, siekdamas, kad būtų užtikrinamas:

- (a) jeigu būtina – pakankamas projektavimo ir gamybos derinimas, kurio reikalaujama LTMAR 21.A.122, 21.A.130(b)3 ir 4, 21.A.133 ir 21.A.165(c)2 ir 3 papunkčiuose (kas tinkama);
- (b) deramas gaminio, dalies arba prietaiso nepertraukiamojo tinkamumo naudoti palaikymas.

B POSKYRIS. KARINIAI TIPO PAŽYMĖJIMAI IR KARINIAI RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMAI

21.A.11 Taikymo sritis

Šiuo poskyriu nustatoma tipo pažymėjimo išdavimo gaminiams ir riboto galiojimo tipo pažymėjimo išdavimo orlaiviams tvarka bei numatomos tuos pažymėjimus siekiančių įgyti pareiškėjų ir tų pažymėjimų turėtojų teisės ir įsipareigojimai.

21.A.13 Teisė pateikti paraišką

Kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo, kuris yra įrodęs savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.14 punktą arba pradėjęs tinkamumo įrodymo procesą, šiame poskyryje nustatytomis sąlygomis gali pateikti paraišką tipo pažymėjimui arba riboto galiojimo tipo pažymėjimui įsigyti.

21.A.14 Tinkamumo įrodymas

- (a) Pareiškėjas, siekiantis gauti tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą, įrodo savo tinkamumą gaudamas projektavimo organizacijos patvirtinimą, kurį pagal LTMAR 21 J poskyrį išduoda kompetentinga institucija.
- (b) Nukrypstant nuo (a) papunkčio ir suteikiant galimybę naudoti kitokią procedūrą savo tinkamumui įrodyti, pareiškėjas gali prašyti kompetentingos institucijos leisti taikyti procedūras, kuriomis nustatoma speciali projektavimo veiklos praktika, ištekliai ir veiksmai, kurių būtina imtis, kad būtų laikomasi LTMAR 21 reikalavimų, seką, jeigu tai yra:
 1. nesudėtingos konstrukcijos arba siauros paskirties gaminiai;
 2. pradinis etapas siekiant gauti projektavimo organizacijos patvirtinimą arba ribotos trukmės projektavimo veiklą;
 3. gaminiai, kurių tipo sertifikavimas iš esmės jau yra atliktas atitinkamos kompetentingos institucijos;
 4. (rezervuota).
- (c) (Rezervuota).
- (d) Nukrypstant nuo (a) punkto, bet kuri valstybinė organizacija, prašanti tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo, gali įrodyti savo tinkamumą, sudarydama sutartį, kurią patvirtina kompetentinga institucija, pagal LTMAR 21.A.2 punktą su projektavimo organizacija, turinčia prieigą prie tipo projekto duomenų. Sutartyje turi būti pateikti išsamūs paaiškinimai, kaip veiksmai ir įsipareigojimai yra deleguojami tam, kad valstybinė organizacija, bendradarbiaudama su projektavimo organizacija, su kuria sudaryta sutartis, galėtų laikytis LTMAR 21 J poskyrio reikalavimų, įskaitant atitikties LTMAR 21.A.44 punkto reikalavimams įrodymą.

21.A.15 Paraiškos pateikimas

- (a) Paraiška tipo pažymėjimui arba riboto galiojimo tipo pažymėjimui gauti pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Paraiškoje išduoti tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą pateikiami bent pirminiai aprašomieji gaminio duomenys, nurodoma numatyta gaminio paskirtis ir naudojimo, dėl kurio gaminį prašoma sertifikuoti, rūšis. Be to, į paraišką įtraukiama atitiktis pagal LTMAR 21.A.20 punktą įrodyti naudojama sertifikavimo programa (arba ja papildoma pateikta pirminė paraiška), kurią sudaro:

1. išsamus tipo projekto aprašas, kuriame nurodomos visos sertifikuotinos konfigūracijos;
 2. siūlomos eksploatacinės charakteristikos ir apribojimai;
 3. numatyta gaminio paskirtis ir naudojimo, dėl kurio gaminį prašoma sertifikuoti, rūšis;
 4. pasiūlymas dėl pirminio tipo sertifikavimo pagrindo, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, parengtas atsižvelgiant į LTMAR 21.B.80, 21.B.82 ir 21.B.85 punktuose nurodytus reikalavimus ir galimybes;
 5. pasiūlymas dėl sertifikavimo programos išskaidymo į reikšmingas atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupes, įskaitant pasiūlymą dėl atitikties užtikrinimo priemonių ir susijusių atitikties dokumentų;
 6. pasiūlymas dėl reikšmingų atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupių vertinimo, atsižvelgiant į nenustatytos rūšies neatitikties tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ar aplinkos apsaugos reikalavimams tikimybę ir į galimą tos neatitikties poveikį gaminio saugai ar aplinkos apsaugai. Siūlomame vertinime turi būti atsižvelgta bent į LTMAR 21.B.100(a)1–4 papunkčiuose nurodytus elementus. Remiantis šiuo vertinimu, į paraišką įtraukiamas pasiūlymas dėl kompetentingos institucijos dalyvavimo tikrinant atitikties įrodymo veiklą ir duomenis;
 7. projekto įgyvendinimo grafikas, įskaitant pagrindinius tarpinius tikslus.
- (c) Atlikus sertifikavimo projekto pakeitimus, darančius poveikį bet kuriam iš LTMAR 21.A.15(b)1–7 papunkčių, pareiškėjas atnaujina kompetentingai institucijai pateiktą pirminę sertifikavimo programą.
- (d) Į paraišką išduoti orlaivio tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą įtraukiamas paraiškos priedėlis dėl tinkamumo naudoti duomenų patvirtinimo (arba juo papildoma pateikta pirminė paraiška).
- (e) Paraiška išduoti tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą galioja penkerius metus, išskyrus atvejus, kai pateikdamas paraišką, pareiškėjas įrodo, kad jo gaminio atitiktčiai reikalavimams įrodyti ir jai deklaruoti reikia daugiau laiko, ir kompetentinga institucija tam ilgesniam laikotarpiui pritaria.
- (f) Jeigu tipo pažymėjimas arba riboto galiojimo tipo pažymėjimas nebuvo išduotas arba yra akivaizdu, kad jis nebus išduotas per (e) papunktyje nustatytą laikotarpį, pareiškėjas pateikia prašymą pratęsti paraiškos galiojimą ir užtikrina jos atitiktį tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ir aplinkos apsaugos reikalavimams, kuriuos kompetentinga institucija nustatė ir apie kuriuos pranešė pagal LTMAR 21.B.80, 21.B.82 ir 21.B.85 punktus naujam laikotarpiui, nustatytam pagal (e) papunkčio reikalavimus.

21.A.19 Pakeitimai, kuriuos padarius būtina gauti naują tipo pažymėjimą

Kiekvienas gaminį pakeisti siūlantis fizinis arba juridinis asmuo turi pateikti paraišką naujam tipo pažymėjimui gauti, jeigu kompetentinga institucija nustato, kad projekto, konfigūracijos, galios, traukos arba masės pokytis yra toks didelis, kad būtina atlikti išsamų tyrimą, ar laikomasi tipo sertifikavimo pagrindui taikomų reikalavimų.

21.A.20 Atitikties tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ir aplinkos apsaugos reikalavimams įrodymas

- (a) Po to, kai kompetentinga institucija pripažįsta sertifikavimo programą, pareiškėjas įrodo atitiktį pagal LTMAR 21.B.80, 21.B.82 ir 21.B.85 punktus kompetentingos institucijos nustatytam ir pareiškėjui praneštam tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui bei aplinkos apsaugos reikalavimams ir nurodo kompetentingai institucijai tos atitikties įrodymo priemones.
- (b) Pareiškėjas praneša kompetentingai institucijai apie visus atitikties įrodymo proceso sunkumus ir jo metu įvykusius įvykius, kurie galėjo gerokai paveikti pagal LTMAR 21.A.15(b)6 papunktį atliekamą rizikos vertinimą ar sertifikavimo programą arba dėl kurių gali tekti keisti kompetentingos institucijos dalyvavimo mastą, apie kurį buvo pranešta pareiškėjui pagal LTMAR 21.B.100(c) papunktį.
- (c) Pareiškėjas įrašo atitiktį patvirtinančius faktus sertifikavimo programoje nurodytuose atitikties dokumentuose.
- (d) Baigęs visus atitikties įrodymo veiksmus pagal sertifikavimo programą, įskaitant patikrinimus ir bandymus pagal LTMAR 21.A.33 punktą, taip pat po visų bandomųjų skrydžių pagal LTMAR 21.A.35 punktą, pareiškėjas pateikia pareiškimą, kuriame nurodo, kad:
 - 1. pagal kompetentingos institucijos pripažintą sertifikavimo programą pareiškėjas įrodė atitiktį kompetentingos institucijos nustatytam ir praneštam tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui bei aplinkos apsaugos reikalavimams;
 - 2. nenustatyta jokių savybių arba charakteristikų, dėl kurių gaminį būtų nesaugu naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.
- (e) Pareiškėjas pateikia kompetentingai institucijai (d) papunktyje nurodytą atitikties pareiškimą. Jeigu pareiškėjas turi atitinkamą projektavimo organizacijos patvirtinimą, atitikties pareiškimas parengiamas pagal J poskyrio nuostatas ir pateikiamas kompetentingai institucijai.

21.A.21 Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo išdavimo reikalavimai

- (a) Tam, kad gauti gaminio tipo pažymėjimą arba jei orlaivis neatitinka Europos karinio tinkamumo skraidyti pagrindiniame struktūriniame dokumente (BFD⁷) nustatytų esminių reikalavimų, orlaivio riboto galiojimo tipo pažymėjimą, pareiškėjas:
 - 1. įrodo savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.14 punktą;
 - 2. laikosi LTMAR 21.A.20 punkto;
 - 3. įrodo, kad variklis ir oro sraigtas, jei jie yra sumontuoti orlaivyje:
 - A) turi pagal šį reglamentą išduotą arba parengtą tipo pažymėjimą;
 - B) atitinka būtina saugiam orlaivio skrydžiui užtikrinti nustatytą orlaivio tipo sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus, kuriuos nustatė ir apie kuriuos pranešė kompetentinga institucija.
- (b) Nukrypstant nuo (a)2 papunkčio, pareiškėjo prašymu, įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, pareiškėjas turi teisę gauti orlaivio tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą dar neįrodęs tinkamumo naudoti duomenų

⁷ Europos karinio tinkamumo skraidyti pagrindinis struktūrinis dokumentas (angl. *European Military Airworthiness Basic Framework Document*)

atitikties sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tie duomenys faktiškai naudojami.

21.A.31 Tipo projektas

(a) Tipo projektas – tai:

1. brėžiniai ir specifikacijos bei jų sąrašai, būtini taikomoms tipo sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimus atitinkančiai gaminio konfigūracijai ir projekto ypatybėms nustatyti;
2. informacija apie medžiagas ir procesus bei gaminio gamybos ir surinkimo metodus, kurie reikalingi gaminio atitikčiai užtikrinti;
3. taikytinose sertifikavimo specifikacijose apibrėžtas į nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti nurodymus įtrauktas patvirtintas tinkamumo skraidyti apribojimų skyrius;
4. visi kiti duomenys, kuriuos lyginant galima apibrėžti to paties tipo vėlesnių gaminių tinkamumą naudoti ir, jei taikoma, aplinkosaugos charakteristikas.

(b) Visi tipo projektai turi būti deramai paženklinėti.

21.A.33 Patikrinimai ir bandymai

(a) (Rezervuota).

(b) Prieš kiekvieną LTMAR 21.A.20 punkte reikalaujamo atitikties įrodymo proceso metu atliekamą bandymą pareiškėjas turi būti patikrinęs:

1. jei tai yra bandinys, kad:
 - (i) medžiagos ir procesai deramai atitinka siūlomo tipo projekto specifikacijas;
 - (ii) gaminių dalys deramai atitinka siūlomo tipo projekto brėžinius;
 - (iii) gamybos procesai, konstrukcija ir surinkimas deramai atitinka nurodytuosius siūlomame tipo projekte;
2. bandymų įranga ir bandymams naudotina matavimo įranga yra tinkama bandymams ir kalibruota pagal nustatytus reikalavimus.

(c) Remdamasis pagal (b) papunktį atliktų patikrinimų duomenimis, pareiškėjas pateikia atitikties pareiškimą, kuriame nurodo visus galimus neatitikimus, taip pat paaiškinimą, kad jie nepaveiks bandymo rezultatų, ir leidžia kompetentingai institucijai atlikti patikrinimą, jei, jos manymu, tai būtina to pareiškimo tikrumui patikrinti.

(d) Pareiškėjas leidžia kompetentingai institucijai:

1. peržiūrėti visus su atitikties įrodymu susijusius duomenis bei informaciją;
2. stebėti ar atlikti bet kokį su atitikties įrodymu susijusį bandymą ar patikrinimą.

(e) Dėl visų bandymų ir patikrinimų, kuriuos kompetentinga institucija stebi ar atlieka pagal (d)2 papunktį:

1. pareiškėjas pateikia kompetentingai institucijai (c) papunktyje nurodytą atitikties pareiškimą;
2. nuo atitikties pareiškimo pagal (c) papunktį pateikimo iki bandinio pristatymo kompetentingai institucijai bandymams atlikti, bandinys ar bandymų ir matavimo įranga negali būti keičiami taip, kad būtų padarytas poveikis atitikties pareiškimo tikrumui.

21.A.35 Bandomieji skrydžiai

- (a) Bandomieji skrydžiai tipo pažymėjimui gauti atliekami kompetentingos institucijos patvirtintomis skrydžių bandymo sąlygomis.
- (b) Pareiškėjas atlieka visus kompetentingos institucijos nuomone būtinus bandomuosius skrydžius tam, kad būtų nustatyta:
 1. ar laikomasi taikomų tipo sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimų;
 2. ar galima pagrįstai užtikrinti, kad orlaivis, jo dalys ir prietaisai yra patikimi ir veikia tinkamai.
- (c) (Rezervuota)
- (d) (Rezervuota)
- (e) (Rezervuota)
- (f) Šios dalies (b)2 papunktyje nustatyti bandomieji skrydžiai turi būti atliekami:
 1. orlaiviams, turintiems tokio tipo turbininius variklius, kurie anksčiau nebuvo naudojami tipo pažymėjimą turinčiuose orlaiviuose, su tipo pažymėjimą atitinkančia variklių komplektacija ne mažiau kaip 300 valandų trukmės eksploatacija;
 2. visiems kitiems orlaiviams – bent 150 valandų trukmės eksploatacija arba kaip nustato kompetentinga institucija.

21.A.41 Tipo pažymėjimas

Tipa pažymėjimas ir riboto galiojimo tipo pažymėjimas apima tipo projektą, eksploatacinius apribojimus, nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti nurodymus, tinkamumo skraidyti ir išmetamųjų teršalų kiekio tipo pažymėjimo duomenų lapą, taikomo tipo sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimus, kurių laikymąsi nustato kompetentinga institucija, ir taikomose sertifikavimo specifikacijose bei aplinkos apsaugos reikalavimuose gaminiui numatytas visas kitas sąlygas arba apribojimus. Orlaivio tipo pažymėjimas ir riboto galiojimo tipo pažymėjimas papildomai apima taikomą tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą, tinkamumo naudoti duomenis ir tipo pažymėjimo triukšmo duomenų lapą. Į orlaivio tipo pažymėjimo ir riboto galiojimo tipo pažymėjimo duomenų lapą įtraukiamas išmetamo CO₂ kiekio atitikties įrašas, o į variklio tipo pažymėjimo duomenų lapą – išmetamųjų teršalų kiekio atitikties įrašas, kaip nustatyta pagal LTMAR 21.B.85.

21.A.M42 Integravimas

Orlaivio MTC turėtojas yra atsakingas už gaminių, ginkluotės ir kitų sistemų integravimą į orlaivį, išskyrus patvirtinimus pagal E poskyrį.

21.A.44 Turėtojo įsipareigojimai

Kiekvienas tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo turėtojas:

- (a) prisiima LTMAR 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.55, 21.A.57, 21.A.61 ir 21.A.62 punktuose nustatytus įsipareigojimus ir šiuo tikslu turi ir toliau atitikti kvalifikacijos reikalavimus tinkamumui pagal LTMAR 21.A.14 punktą užtikrinti;
- (b) nurodo ženklinį pagal LTMAR 21 Q poskyrį.

21.A.47 Teisė perleisti

Tipa pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą perleisti galima tik fiziniam arba juridiniam asmeniui, kuris gali prisiimti LTMAR 21.A.44 punkte nustatytus įsipareigojimus ir šiuo tikslu įrodė savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.14 punktą.

21.A.51 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Tipo pažymėjimo ir riboto galiojimo tipo pažymėjimo galiojimo trukmė neribojama. Šie pažymėjimai galioja, jeigu:
1. turėtojas ir toliau laikosi LTMAR 21 reikalavimų;
 2. turėtojas neatsisako pažymėjimo arba jeigu pažymėjimas nepanaikinamas pagal kompetentingos institucijos nustatytas administracines procedūras.
- (b) Atsisakius tipo pažymėjimo ir riboto galiojimo tipo pažymėjimo arba juos panaikinus, tipo pažymėjimas ir riboto galiojimo tipo pažymėjimas grąžinami kompetentingai institucijai.

21.A.55 Užrašų tvarkymas

Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo turėtojas saugo visą svarbią informaciją apie projektą, brėžinius ir bandymų ataskaitas, įskaitant gaminio bandymų vertinimo įrašus, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai ir tinkamai tvarko siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą užtikrinant gaminio nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti, tinkamumo naudoti duomenų galiojimą ir gaminio atitiktį taikomiems aplinkos apsaugos reikalavimams.

21.A.57 Vadovai

Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo turėtojas parengia, prižiūri ir atnaujina visų vadovų, kurių reikalaujama pagal taikomą tipo sertifikavimo pagrindą, taikomą tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą ir gaminio aplinkos apsaugos reikalavimus, originalus ir, kompetentingai institucijai paprašius, pateikia jų kopijas.

21.A.61 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos

- (a) Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo turėtojas pateikia bent vieną išsamų nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų rinkinį, apimančią aprašomuosius duomenis ir atlikimo instrukcijas, parengtas pagal taikomą tipo sertifikavimo pagrindą, kiekvienam žinomam vieno ar kelių orlaivių, variklių arba oro sraigtų naudotojui po jų pristatymo arba išdavus pirmąjį atitinkamo orlaivio tinkamumo skraidyti pažymėjimą, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta vėliau, ir po to pateikia šias instrukcijas bet kurio kito asmens ar organizacijos, kurios reikalaujama laikytis tų instrukcijų sąlygų, prašymu. Kai kurių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti, kapitalinio remonto ar kitokios sudėtingos priežiūros vadovų ar dalies instrukcijų prieinamumas gali būti atidėtas, kol gaminy bus pradėtas naudoti, tačiau jos turi būti prieinamos, kai bet kuris gaminy pasiekia jam nustatytą eksploatacijos laiko arba skrydžio valandų / ciklų ribą.
- (b) Nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimai turi būti prieinami visiems žinomiems orlaivio naudotojams, o pareikalavus pakeitimai pateikiami bet kuriam kitam asmeniui ar organizacijai, privalančiai laikytis tų instrukcijų. Programa, kurioje parodyta, kaip platinami nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimai, pateikiama kompetentingai institucijai.

21.A.62 Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas

Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo turėtojas pateikia:

- (a) bent vieną visų pagal taikytiną tinkamumo naudoti sertifikavimo pagrindą parengtų tinkamumo naudoti duomenų rinkinį visiems žinomiems orlaivio naudotojams prieš pradedant orlaivio naudotojui arba mokymo organizacijai naudoti tinkamumo naudoti duomenis;

- (b) visus tinkamumo naudoti duomenų pakeitimus visiems žinomiems orlaivio naudotojams;
- (c) paprašius – atitinkamus (a) ir (b) papunkčiuose nurodytus duomenis:
 1. kompetentingai institucijai, atsakingai už vieno arba kelių šio tinkamumo naudoti duomenų rinkinio elementų atitikties tikrinimą;
 2. visiems fiziniams arba juridiniams asmenims, kurie privalo laikytis vieno arba kelių šio tinkamumo naudoti duomenų rinkinio elementų.

C POSKYRIS. NETAIKOMAS

D POSKYRIS. TIPO PAŽYMĖJIMŲ IR RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMŲ PAKEITIMAI

21.A.90A Taikymo sritis

Šiame poskyryje nustatoma tipo pažymėjimų pakeitimų patvirtinimo procedūra ir tuos patvirtinimus siekiančių gauti pareiškėjų bei jų turėtojų teisės ir pareigos. Šiame poskyryje nurodyti tipo pažymėjimai apima tipo pažymėjimą ir riboto galiojimo tipo pažymėjimą.

Specifinio karinio panaudojimo pagrindimas:

netaikoma.

Pakeitimų, palyginti su ankstesne versija, priežastis:

netaikoma.

Lygiavėrčio kito reguliavimo nuoroda ir nukrypimai nuo jo:

EASA⁸ Reglamentas (ES) Nr. 69/2014, be nukrypimų.

21.A.90B Standartiniai pakeitimai

(Rezervuota)

21.A.91 Tipo pažymėjimo pakeitimų klasifikavimas

Tipo pažymėjimo pakeitimai skirstomi į neesminius ir esminius. Neesminis pakeitimas neturi didesnio poveikio masei, centruotei, konstrukciniam stiprumui, patikimumui, naudojimo charakteristikoms, tinkamumo naudoti duomenims ar kitoms gaminio tinkamumą skraidyti veikiančioms charakteristikoms arba jo aplinkosaugos charakteristikoms. Nedarant poveikio LTMAR 21.A.19 punkto taikymui, visi kiti pakeitimai šiame poskyryje laikomi esminiais pakeitimais. Esminiai ir neesminiai pakeitimai tvirtinami atitinkamai pagal LTMAR 21.A.95 arba 21.A.97 punktą ir tinkamai identifikuojami.

21.A.92 Teisė pateikti paraišką

- (a) Pateikti paraišką patvirtinti tipo pažymėjimo esminį pakeitimą pagal šį poskyrį gali tik tipo pažymėjimo turėtojas, visi kiti pareiškėjai paraiškas dėl tipo pažymėjimo esminio pakeitimo pateikia pagal LTMAR 21 E poskyrį.
- (b) Kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo pagal šį poskyrį gali pateikti paraišką patvirtinti tipo pažymėjimo neesminį pakeitimą.

21.A.93 Paraiškos pateikimas

- (a) Paraiška patvirtinti tipo pažymėjimo pakeitimą parengiama ir pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Į paraišką įtraukiama atitikčiai pagal LTMAR 21.A.20 punktą įrodyti naudojama sertifikavimo programa (arba ja papildoma pateikta pirminė paraiška), kurią sudaro:
 1. pakeitimo aprašymas, kuriame nurodoma:
 - (i) tipo pažymėjime nurodyta (-os) gaminio konfigūracija (-os), kuri (-ios) keičiama (-os);
 - (ii) visos tipo pažymėjime nurodytos gaminio sritys, įskaitant patvirtintus vadovus, kurios keičiamos arba kurioms daro poveikį pakeitimas;
 - (iii) visi būtini tinkamumo naudoti duomenų pakeitimai, jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims;

⁸ Europos aviacijos saugos agentūra (angl. *European Aviation Safety Agency*)

2. informacija apie pakartotinius tyrimus, kuriuos būtina atlikti, kad būtų įrodyta pakeitimo ir sričių, kurioms pakeitimas daro poveikį, atitiktis tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ir aplinkos apsaugos reikalavimams;
3. jei tipo pažymėjimo pakeitimas yra esminis:
 - (i) pasiūlymas dėl pirminio tipo sertifikavimo pagrindo, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimų parengtas atsižvelgiant į LTMAR 21.A.101 punkte nurodytus reikalavimus ir galimybes;
 - (ii) pasiūlymas dėl sertifikavimo programos išskaidymo į reikšmingas atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupes, įskaitant pasiūlymą dėl atitikties užtikrinimo priemonių ir susijusių atitikties dokumentų;
 - (iii) pasiūlymas dėl reikšmingų atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupių vertinimo, atsižvelgiant į nenustatytos rūšies neatitikties tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ar aplinkos apsaugos reikalavimams tikimybę ir į galimą tos neatitikties poveikį gaminio saugai ar aplinkos apsaugai. Siūlomame vertinime turi būti atsižvelgta bent į LTMAR 21.B.100(a)1–4 papunkčiuose nurodytus elementus. Remiantis šiuo vertinimu, į paraišką įtraukiamas pasiūlymas dėl kompetentingos institucijos dalyvavimo tikrinant atitikties įrodymo veiklą ir duomenis;
 - (iv) projekto įgyvendinimo grafikas, įskaitant pagrindinius tarpinius tikslus.
- (c) Paraiška pakeisti tipo pažymėjimą galioja penkerius metus, nebent paraiškos pateikimo metu su kompetentinga institucija susitarta dėl ilgesnio laikotarpio. Jeigu pakeitimas nepatvirtintas arba akivaizdu, kad jis nebus patvirtintas per šiame punkte nustatytą laikotarpį, pareiškėjas gali pateikti naują paraišką pakeisti tipo pažymėjimą ir užtikrinti atitiktį tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui ir aplinkos apsaugos reikalavimams, kuriuos tos naujos paraiškos pateikimo dieną kompetentinga institucija yra nustačiusi pagal LTMAR 21.A.101 punktą ir pranešusi pagal LTMAR 21.B.105 punktą.

21.A.95 Neesminio pakeitimo patvirtinimo reikalavimai

- (a) Neesminius tipo pažymėjimo pakeitimus klasifikuoja ir patvirtina:
 1. kompetentinga institucija;
 2. patvirtinta projektavimo organizacija pagal LTMAR 21.A.263(c)1, 2 papunkčiuose numatytas privilegijas, įrašytas į patvirtinimo sąlygas.
- (b) Neesminis tipo pažymėjimo pakeitimas patvirtinamas tik:
 1. įrodžius, kad pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, atitinka tipo sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus, nuoroda įtrauktas į tipo pažymėjimą;
 2. jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims – įrodžius, kad būtini tinkamumo naudoti duomenų pakeitimai atitinka tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą, nuoroda įtrauktą į tipo pažymėjimą;
 3. pateikus pareiškimą dėl atitikties tipo sertifikavimo pagrindui, kuris taikomas pagal 1 papunktį, o atitikties patvirtinamuosius faktus užregistravus atitikties dokumentuose;
 4. jei nenustatyta jokių ypatybių arba charakteristikų, dėl kurių gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.

- (c) Nukrypstant nuo (b)1 papunkčio, sertifikavimo specifikacijos, kurios įsigaliojo vėliau nei į tipo pažymėjimą nuoroda įtrauktos specifikacijos, gali būti naudojamos neesminiam pakeitimui tvirtinti, jei jos nedaro poveikio atitikties įrodymui.
- (d) Nukrypstant nuo a punkto, pareiškėjo prašymu įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, neesminis orlaivio tipo pažymėjimo pakeitimas gali būti patvirtintas dar neįrodžius atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tie duomenys faktiškai naudojami.
- (e) Pareiškėjas pateikia kompetentingai institucijai su pakeitimu susijusius pagrindžiamuosius duomenis ir pareiškimą, kad atitiktis įrodyta pagal b punktą.
- (f) Tipo pažymėjimo neesminio pakeitimo patvirtinimas suteikiamas tik konkrečiai (-ioms) tipo pažymėjime nurodytai konfiguracijai (-oms), kuri (-ios) yra keičiama (-os).

21.A.97 Esminio pakeitimo patvirtinimo reikalavimai

- (a) Esminius tipo pažymėjimo pakeitimus klasifikuoja ir patvirtina:
 - 1. kompetentinga institucija;
 - 2. patvirtinta projektavimo organizacija pagal LTMAR 21.A.263(c)1, 8 papunkčiuose numatytas privilegijas, įrašytas į patvirtinimo sąlygas.
- (b) Esminis tipo pažymėjimo pakeitimas patvirtinamas tik:
 - 1. įrodžius, kad pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, atitinka pagal LTMAR 21.A.101 punktą kompetentingos institucijos nustatytą tipo sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus;
 - 2. jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims – įrodžius, kad būtini tinkamumo naudoti duomenų pakeitimai atitinka pagal LTMAR 21.A.101 punktą kompetentingos institucijos nustatytą tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą;
 - 3. pagal LTMAR 21.A.20 punktą, kuris taikomas pakeitimui, įrodžius atitiktį 1 ir 2 papunkčiams.
- (c) Nukrypstant nuo (b)2 ir 3 papunkčių, pareiškėjo prašymu, įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, orlaivio tipo pažymėjimo esminis pakeitimas gali būti patvirtintas dar neįrodžius atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tie duomenys faktiškai naudojami.
- (d) Tipo pažymėjimo esminio pakeitimo patvirtinimas suteikiamas tik konkrečiai (-ioms) tipo pažymėjime nurodytai konfiguracijai (-oms), kuri (-ios) yra keičiama (-os).

21.A.101 Tipo sertifikavimo pagrindas, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas ir aplinkos apsaugos reikalavimai, kuriais vadovaujasi atliekant esminį tipo pažymėjimo pakeitimą

- (a) Tipo pažymėjimo esminis pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, turi atitikti sertifikavimo specifikacijas, kurios pakeistam gaminiui galioja pakeitimo paraiškos pateikimo dieną, arba po tos dienos įsigaliojusias sertifikavimo specifikacijas, kaip nustatyta (f) papunktyje. Paraiškos galiojimas nustatomas pagal LTMAR 21.A.93(c) papunktį. Be to, pakeistas gaminys turi atitikti pagal LTMAR 21.B.85 punktą kompetentingos institucijos nustatytus aplinkos apsaugos reikalavimus.

- (b) Išskyrus atvejį, numatytą (h) papunktyje, nukrypstant nuo (a) papunkčio, ankstesnis (a) papunktyje nurodytos sertifikavimo specifikacijos ir bet kurios kitos tiesiogiai susijusios sertifikavimo specifikacijos pakeitimas gali būti naudojamas visais toliau nurodytais atvejais, išskyrus atvejus, kai ankstesnis pakeitimas įsigaliojo iki atitinkamos sertifikavimo specifikacijos, nuoroda įtrauktos į tipo pažymėjimą, įsigaliojimo dienos:
1. pakeitimui, kuris, kompetentingos institucijos manymu, yra nesvarbus. Nustatydama, ar tam tikras pakeitimas yra svarbus, kompetentinga institucija jį vertina atsižvelgdama į visus ankstesnius atitinkamus projekto pakeitimus ir visus susijusius į gaminio tipo pažymėjimą nuoroda įtrauktų taikytinų sertifikavimo specifikacijų pataisymus. Vieną iš toliau nurodytų kriterijų atitinkantys pakeitimai savaime laikomi svarbiais:
 - (i) neišlaikoma bendroji konfigūracija arba konstrukcijos principai;
 - (ii) nebegalioja sertifikuojant keistiną gaminį taikytos prielaidos;
 2. visoms sritims, sistemoms, dalims arba prietaisams, kuriems, kompetentingos institucijos manymu, pakeitimas nedaro poveikio;
 3. visoms pakeitimo paveiktoms sritims, sistemoms, dalims arba prietaisams, dėl kurių atitikties a punkte nurodytoms sertifikavimo specifikacijoms užtikrinimo, kompetentingos institucijos manymu, pakeisto gaminio sauga iš esmės nepadidėtų arba kurių atitikties užtikrinimas sunkiai įmanomas.
- (c) (Rezervuota)
- (d) Jei, kompetentingos institucijos manymu, pakeitimo paraiškos pateikimo dieną galiojančiose sertifikavimo specifikacijose nepateikta siūlomam pakeitimui tinkamų standartų, pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, taip pat turi atitikti visas specialias sąlygas ir tų specialių sąlygų pakeitimus, kurių kompetentinga institucija reikalauja pagal LTMAR 21.B.75 punktą tam, kad būtų užtikrintas pakeitimo paraiškos pateikimo dieną galiojančiose sertifikavimo specifikacijose nustatytajam lygiavertis saugos lygis.
- (e) Nukrypstant nuo (a), (b) ir (c) papunkčių, pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, gali atitikti kompetentingos institucijos nustatytai sertifikavimo specifikacijai alternatyvią pareiškėjo pasiūlytą specifikaciją, jei kompetentinga institucija mano, kad ja užtikrinamas lygiavertis saugos lygis, kuris:
1. tipo pažymėjimo atveju:
 - (i) yra lygiavertis saugos lygiui, kuris užtikrinamas taikant pagal (a), (b) ar (c) papunktį kompetentingos institucijos nustatytas sertifikavimo specifikacijas;
 - (ii) atitinka esminius BFD reikalavimus;
 2. riboto galiojimo tipo pažymėjimo atveju – yra tinkamas, atsižvelgiant į numatytą pakeitimo paskirtį.
- (f) Jei pareiškėjas nusprendžia laikytis pakeitime nurodytos sertifikavimo specifikacijos, kuri įsigalioja pateikus paraišką pakeisti tipo pažymėjimą, pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, turi taip pat atitikti visas kitas tiesiogiai susijusias sertifikavimo specifikacijas.
- (g) Kai į paraišką pakeisti orlaivio tipo pažymėjimą įtraukti tinkamumo naudoti duomenų pakeitimai (arba jais papildyta pateikta pirminė paraiška), tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas nustatomas pagal (a)–(f) punktus.

21.A.105 Užrašų tvarkymas

- (a) Pareiškėjas turi saugoti visą pakeitimui svarbią informaciją apie projektą, brėžinius ir bandymų ataskaitas, įskaitant gaminio bandymų vertinimo įrašus, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai, ir tinkamai tvarkyti siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą užtikrinant gaminio nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti, tinkamumo naudoti duomenų galiojimą ir atitiktį gaminiui taikomiems aplinkos apsaugos reikalavimams.
- (b) Jei kompetentinga institucija nenustato kitaip, užrašai turi būti saugomi mažiausiai dvejus metus nuo paskutinio sertifikuoto tipo orlaivio eksploatavimo nutraukimo datos.

21.A.107 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos

- (a) Tipo pažymėjimo neesminio pakeitimo patvirtinimo turėtojas pateikia bent vieną susijusį su pakeitimais, jei tokių yra, tinkamumo skraidyti instrukcijų rinkinį gaminiui, kuriam taikomas pakeitimas, parengtą pagal taikomą tipo sertifikavimo pagrindą, kiekvienam žinomam vieno ar kelių orlaivių, variklių arba oro sraigtų naudotojui po jų pristatymo arba išdavus pirmąjį atitinkamo orlaivio tinkamumo skraidyti pažymėjimą, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta vėliau, ir po to pateikia šias instrukcijas bet kurio kito asmens ar organizacijos, kurios reikalaujama laikytis tų instrukcijų sąlygų, prašymu.
- (b) Nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimai turi būti prieinami visiems žinomiems orlaivio naudotojams, o pareikalavus pakeitimai pateikiami bet kuriam kitam asmeniui ar organizacijai, privalančiai laikytis tų instrukcijų. Programa, kurioje parodyta, kaip platinami nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimai, pateikiama kompetentingai institucijai.

21.A.108 Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas

Jei pakeitimas turi įtakos tinkamumo naudoti duomenims, neesminio pakeitimo patvirtinimo turėtojas pateikia:

- (a) bent vieną pagal taikytiną tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą parengtą tinkamumo naudoti duomenų pakeitimų rinkinį visiems žinomiems pakeisto orlaivio naudotojams prieš pradėdant orlaivio naudotojui arba mokymo organizacijai naudoti tinkamumo naudoti duomenis;
- (b) bet kokią tolesnę susijusių tinkamumo naudoti duomenų pakeitimą visiems žinomiems pakeisto orlaivio naudotojams;
- (c) paprašius, atitinkamas a ir b punktuose nurodytų pakeitimų dalis:
 - 1. kompetentingai institucijai, atsakingai už vieno arba kelių susijusių tinkamumo naudoti duomenų elementų atitikties tikrinimą;
 - 2. visiems asmenims, iš kurių reikalaujama laikytis vieno arba kelių šio tinkamumo naudoti duomenų rinkinio elementų.

21.A.109 Įsipareigojimai ir ženklėjimas

Tipo pažymėjimo neesminio pakeitimo patvirtinimo turėtojas:

- (a) prisiima LTMAR 21.A.4, 21.A.105, 21.A.107 ir 21.A.108 punktuose nustatytus įsipareigojimus;
- (b) nurodo ženklėjimą pagal LTMAR 21.A.804 punkto reikalavimus, įskaitant raides MPA⁹.

⁹ Karinių dalių patvirtinimas (angl. *Military Part Approval*)

E POSKYRIS. PAPILDOMI TIPO PAŽYMĖJIMAI

21.A.111 Taikymo sritis

Šiame poskyryje nustatoma tipo pažymėjimo esminių pakeitimų patvirtinimo procedūra pagal papildomo tipo pažymėjimo procedūras ir tuos pažymėjimus siekiančių gauti pareiškėjų ir jų turėtojų teisės bei pareigos. Šiame poskyryje nuorodos į tipo pažymėjimus apima tipo pažymėjimus ir riboto galiojimo tipo pažymėjimus.

21.A.112A Teisė pateikti paraišką

Kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo, kuris yra įrodęs savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.112B punktą arba pradėjęs tinkamumo įrodymo procesą, šiame poskyryje nustatytais sąlygomis gali pateikti paraišką išduoti papildomą tipo pažymėjimą.

21.A.112B Tinkamumo įrodymas

- (a) Pareiškėjas, siekiantis gauti papildomą tipo pažymėjimą, įrodo savo tinkamumą, įgydamas projektavimo organizacijos patvirtinimą, kurį pagal LTMAR 21 J poskyrį išduoda kompetentinga institucija.
- (b) Pareiškėjas, nukrypdamas nuo (a) papunkčio ir norėdamas pasinaudoti kita procedūra savo tinkamumui įrodyti, gali prašyti kompetentingos institucijos leisti jam naudoti procedūras, nustatančias tam tikrą projektavimo praktiką, išteklius ir veiksmų seką, privalomą tam, kad būtų laikomasi šio poskyrio reikalavimų.
- (c) (Rezervuota)
- (d) Nukrypstant nuo (a) papunkčio, bet kuri valstybinė organizacija, siekianti gauti papildomą tipo pažymėjimą, gali įrodyti savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.2 punkto ir LTMAR 21.A.14(d) papunkčio reikalavimus, įskaitant atitiktį LTMAR 21.A.118A papunkčio reikalavimams.

21.A.113 Paraiška išduoti papildomą tipo pažymėjimą

- (a) Paraiška papildomam tipo pažymėjimui išduoti pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Teikdamas paraišką išduoti papildomo tipo pažymėjimą, pareiškėjas:
 - (i) į paraišką įtraukia LTMAR 21.A.93(b) papunktyje reikalaujamą informaciją;
 - (ii) nurodo, ar sertifikavimo duomenis yra parengęs (arba parengs) pats, ar remdamasis susitarimu su tipo sertifikavimo duomenų savininku.
- (c) LTMAR 21.A.93(c) punktas taikomas reikalavimams dėl paraiškos galiojimo laikotarpio ir reikalavimams, susijusiems su būtinybe atnaujinti tipo sertifikavimo pagrindą, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus, jeigu pakeitimas nepatvirtintas arba akivaizdu, kad jis nebus patvirtintas per nustatytą laikotarpį.

21.A.115 Esminių pakeitimų patvirtinimo papildomu tipo pažymėjimu reikalavimai

- (a) Papildomus tipo pažymėjimus išduoda:
 - 1. kompetentinga institucija;
 - 2. patvirtinta projektavimo organizacija pagal LTMAR 21.A.263(c)1 ir 9 papunkčiuose numatytas privilegijas, įrašytas į organizacijos patvirtinimo sąlygas.
- (b) Papildomas tipo pažymėjimas išduodamas tik tuo atveju, jeigu:
 - 1. pareiškėjas įrodo savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.112B punktą;

2. buvo įrodyta, kad tipo pažymėjimo pakeitimas ir sritys, kurioms pakeitimas daro poveikį, atitinka pagal LTMAR 21.A.101 punktą kompetentingos institucijos nustatytą tipo sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus;
 3. papildomas tipo pažymėjimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims ir buvo įrodyta, kad būtini tinkamumo naudoti duomenų pakeitimai atitinka pagal LTMAR 21.A.101 punktą kompetentingos institucijos nustatytą tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą;
 4. įrodyta pagal LTMAR 21.A.20 punktą pakeitimui taikoma atitiktis 2 ir 3 papunkčiams;
 5. pareiškėjas nurodė, kad pateikė sertifikavimo duomenis remdamasis susitarimu su tipo sertifikavimo duomenų savininku pagal LTMAR 21.A.113(b) papunktį:
 - (i) tipo pažymėjimo turėtojas nurodė, kad dėl informacijos, pateiktos pagal LTMAR 21.A.93 punktą, jis nereiškia techninio prieštaravimo;
 - (ii) tipo pažymėjimo turėtojas sutiko bendradarbiauti su papildomo tipo pažymėjimo turėtoju, kad laikantis LTMAR 21.A.44 ir 21.A.118A punktų būtų įvykdyti visi su pakeisto gaminio nepertraukiamuoju tinkamumu skraidyti susiję įpareigojimai.
- (c) Nukrypstant nuo (b)3 ir 4 papunkčių, pareiškėjo prašymu, įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, pareiškėjas turi teisę gauti papildomą orlaivio tipo pažymėjimą dar neįrodęs atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tie duomenys faktiškai naudojami.
- (d) Papildomas tipo pažymėjimas išduodamas tik dėl konkrečios (-ių) tipo pažymėjime nurodytos (-ų) konfigūracijos (-ų), su kuria (-iomis) susijęs esminis pakeitimas.

21.A.116 Teisė perleisti

Papildomą tipo pažymėjimą perleisti galima tik juridiniam ar fiziniam asmeniui, kuris gali prisiimti įsipareigojimus pagal LTMAR 21.A.118A punktą ir šiuo tikslu įrodė savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.112B punkto kriterijus.

21.A.117 Gaminio dalies, kuriai taikomas papildomas tipo pažymėjimas, pakeitimai

- (a) Gaminio dalies, kuriai taikomas papildomas tipo pažymėjimas, neesminiai pakeitimai klasifikuojami ir patvirtinami pagal LTMAR 21 D poskyrį.
- (b) Gaminio dalies, kuriai taikomas papildomas tipo pažymėjimas, visi esminiai pakeitimai patvirtinami pagal šį poskyrį išduodant papildomą tipo pažymėjimą.
- (c) Nukrypstant nuo (b) papunkčio, tos gaminio dalies, kuriai taikomas papildomas tipo pažymėjimas, papildomo tipo pažymėjimo turėtojo pasiūlytą esminį pakeitimą galima patvirtinti kaip galiojančio papildomo tipo pažymėjimo pakeitimą.

21.A.118A Įsipareigojimai ir ženklėjimas

Visi papildomo tipo pažymėjimo turėtojai:

- (a) prisiima įsipareigojimus:
 1. nustatytus LTMAR 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.105, 21.A.119, 21.A.120A ir 21.A.120B punktuose;
 2. įsipareigoja bendradarbiauti su tipo pažymėjimo turėtoju pagal LTMA 21.A.115(b)5 papunktį;

ir šiuo tikslu turi ir toliau atitikti LTMAR 21.A.112B punkto kriterijus;

(b) nurodo ženklinį pagal LTMAR 21.A.804(a) papunktį, įskaitant raides MPA.

21.A.118B Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Išduoto papildomo tipo pažymėjimo galiojimo trukmė neribojama. Jis galioja, jeigu:
1. turėtojas ir toliau laikosi LTMAR 21 reikalavimų;
 2. turėtojas neatsisako pažymėjimo arba jeigu pažymėjimas nepanaikinamas pagal kompetentingos institucijos nustatytas administracines procedūras.
- (b) Atsisakius papildomo tipo pažymėjimo arba jį panaikinus, papildomas tipo pažymėjimas gražinamas kompetentingai institucijai.

21.A.119 Vadovai

Papildomo tipo pažymėjimo turėtojas parengia, prižiūri ir atnaujina visų vadovų pakeitimus, padarytus pagal papildomą tipo pažymėjimą ir kurių reikalaujama pagal taikomą tipo sertifikavimo pagrindą, taikomą tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą ir gaminio aplinkos apsaugos reikalavimus, originalus ir, kompetentingai institucijai paprašius, pateikia jų kopijas.

21.A.120A Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos

- (a) Orlaivio, variklio ar oro sraigto papildomo tipo pažymėjimo turėtojas pateikia bent vieną išsamų nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimų, parengtų pagal taikomą tipo sertifikavimo pagrindą ir aprašančių visas papildomo tipo pažymėjimo ypatumus, rinkinį, kiekvienam žinomam vieno ar kelių orlaivių, variklių arba oro sraigtų naudotojui po jų pristatymo arba išdavus pirmąjį atitinkamo orlaivio tinkamumo skraidyti pažymėjimą, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta vėliau, ir po to pateikia šių instrukcijų pakeitimus bet kurio kito asmens ar organizacijos, kurios reikalaujama laikytis tų instrukcijų sąlygų, prašymu. Kai kurių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti, kapitalinio remonto ar kitokios sudėtingos priežiūros vadovų ar instrukcijų pakeitimų prieinamumas gali būti atidėtas, kol gaminys bus pradėtas naudoti, tačiau jie turi būti prieinami, kai bet kuris gaminys pasiekia jam nustatytą eksploatacijos laiko arba skrydžio valandų / ciklų ribą.
- (b) Nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimai turi būti prieinami visiems žinomiems gaminio, kuriam taikomas papildomas tipo pažymėjimas, naudotojams, o pareikalavus pakeitimai pateikiami bet kuriam kitam asmeniui ar organizacijai, privalančiai laikytis tų instrukcijų. Programa, kurioje parodyta, kaip platinami nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti nurodymų pakeitimai, pateikiama kompetentingai institucijai.

21.A.120B Tinkamumo naudoti duomenų pateikimas

Jei pakeitimas turi įtakos tinkamumo naudoti duomenims, papildomo tipo pažymėtojo turėtojas pateikia:

- (a) bent vieną pagal taikytiną tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą parengtą tinkamumo naudoti duomenų pakeitimų rinkinį visiems žinomiems pakeisto orlaivio naudotojams prieš pradėdant orlaivio naudotojui arba mokymo organizacijai naudoti tinkamumo naudoti duomenis;
- (b) bet koki tolesnį susijusių tinkamumo naudoti duomenų pakeitimą visiems žinomiems pakeisto orlaivio naudotojams;
- (c) paprašius, atitinkamas (a) ir (b) papunkčiuose nurodytų pakeitimų dalis:
1. kompetentingai institucijai, atsakingai už vieno arba kelių susijusių tinkamumo naudoti duomenų elementų atitikties tikrinimą;

2. visiems asmenims, kurie turi laikytis vieno arba kelių šio tinkamumo naudoti duomenų rinkinio elementų.

F POSKYRIS. GAMYBA NETURINT GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO**21.A.121 Taikymo sritis**

- (a) Šiuo poskyriu nustatoma procedūra, kurią naudojant būtų įrodoma, kad laikomasi gaminiui, daliai ir prietaisui, numatomam gaminti neturint gamybos organizacijos patvirtinimo pagal LTMAR 21 G poskyrį, taikomų konstrukcinių duomenų.
- (b) Šiame poskyryje nustatomos taisyklės, reglamentuojančios pagal šį poskyrį gaminamo gaminio, dalies arba prietaiso gamintojui taikomus įsipareigojimus.

21.A.122 Teisė pateikti paraišką

Visi juridiniai arba fiziniai asmenys gali pateikti paraiškas tam tikrų gaminių, dalių arba prietaisų atitikčiai pagal šį poskyrį įrodyti, jeigu jie:

- (a) turi to gaminio, dalies arba prietaiso projektui suteiktą patvirtinimą arba yra pateikę paraišką, kad jis būtų suteiktas;
- (b) užtikrino nustatytus reikalavimus atitinkantį projektavimo ir gamybos derinimą su pareiškėju, pateikusių paraišką dėl projekto patvirtinimo, arba su to patvirtinimo turėtoju sudarydami atitinkamą susitarimą.

21.A.124 Paraiškos pateikimas

- (a) Visos paraiškos dėl atskirų gaminių, dalių ir prietaisų atitikties pagal šį poskyrį, turi atitikti kompetentingos institucijos nustatytą pateikimo formą ir būdą.
- (b) Paraiškoje pateikiama:
 - 1. įrodymai, kurie, jeigu būtina, patvirtina, kad:
 - (i) gamybos organizacijos patvirtinimo pagal LTMAR 21 G poskyrį išdavimas nebūtų tinkamas;
 - (ii) gaminio, dalies arba prietaiso sertifikavimas ir / arba patvirtinimas pagal šį poskyrį yra būtinas, iki gamybos organizacija gaus patvirtinimą pagal LTMAR 21 G poskyrį;
 - 2. pagal LTMAR 21.A.125A(b) papunktį privaloma informacija.

21.A.125A Atskirojo leidimo išdavimas

Pareiškėjui suteikiama teisė gauti kompetentingos institucijos išduodamą atskirąjį leidimą įrodyti atskirų gaminių, dalių ir prietaisų atitiktį pagal šį poskyrį, jeigu pareiškėjas:

- (a) įdiegė gamybos tikrinimo sistemą, užtikrinančią, kad visi gaminiai, dalys arba prietaisai atitiktų jiems taikomus konstrukcinius duomenis ir saugaus eksploatavimo reikalavimus;
- (b) pateikė vadovą, kuriame pateikiamas:
 - 1. pagal (a) punktą privalomos gamybos tikrinimo sistemos aprašas;
 - 2. gamybos tikrinimo sistemos nustatymo metodų aprašas;
 - 3. LTMAR 21.A.127 ir 21.A.128 punktuose nurodytų bandymų aprašas ir pagal LTMAR 21.A.130(a) papunktį įgaliojusių asmenų vardai ir pavardės;
- (c) įrodo, kad jis gali suteikti pagalbą pagal LTMAR 21.A.3.A punktą ir LTMAR 21.A.129(d) papunktį.

21.A.125B Pažeidimai

- (a) Kai yra objektyvių įrodymų, kad atskirojo leidimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21 taikomų reikalavimų, pažeidimas klasifikuojamas taip:
1. pirmojo lygio pažeidimas yra bet koks LTMAR 21 neatitikimas, dėl kurio gali atsirasti nekontroliuojami neatitikimai taikomiems projekto duomenims ir kuris gali turėti įtakos orlaivio saugai;
 2. antro lygio pažeidimas yra bet koks LTMAR 21 neatitikimas, kuris nepriskiriamas pirmojo lygio pažeidimui.
- (b) Trečio lygio pažeidimas yra bet koks neatitikimas, kai objektyviais įrodymais nustatyta, kad jam būdingi trūkumai, kurių nepašalinus gali atsirasti šios dalies a punkte nurodyti neatitikimai.
- (c) Gavus pranešimą apie pažeidimus pagal LTMAR 21.B.125 punktą:
1. pirmojo lygio pažeidimo atveju atskirojo leidimo turėtojas ne vėliau kaip per 21 darbo dieną nuo raštiško pažeidimo patvirtinimo turi pateikti kompetentingai institucijai priimtinus ištaisomuosius veiksmus;
 2. antro lygio pažeidimo atveju kompetentingos institucijos nustatytas ištaisomųjų veiksmų pradinis laikotarpis turi atitikti pažeidimo pobūdį, tačiau bet kuriuo atveju jis negali būti ilgesnis nei trys mėnesiai. Tam tikromis aplinkybėmis ir atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį, kompetentinga institucija gali pratęsti trijų mėnesių laikotarpį, jeigu pateikiamas nustatytus reikalavimus atitinkantis ištaisomųjų veiksmų planas, kuriam pritaria kompetentinga institucija;
 3. trečio lygio pažeidimo atveju nereikalaujama atskirojo leidimo turėtojui nedelsiant imtis veiksmų.
- (d) Pirmo ar antro lygio pažeidimų atveju atskirasis leidimas gali būti iš dalies arba visiškai apribotas, sustabdytas arba atšauktas pagal LTMAR 21.B.145 punktą. Atskirojo leidimo turėtojas privalo laiku pateikti patvirtinimą, kad gavo pranešimą apie atskirojo leidimo ribojimą, sustabdymą ar atšaukimą.

21.A.125C Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Atskirasis leidimas išduodamas ribotam laikotarpiui, kuris bet kuriuo atveju negali būti ilgesnis kaip vieni metai. Jis lieka galioti, nebent:
1. atskirojo leidimo turėtojas neįrodo atitikties taikomiems šio poskyrio reikalavimams;
 2. yra įrodymų, kad gamintojas negali tinkamai kontroliuoti gaminių, dalių ar prietaisų gamybos pagal jam išduotą atskirąjį leidimą;
 3. gamintojas nebeatitinka LTMAR 21.A.122 punkto reikalavimų;
 4. atskirasis leidimas buvo atšauktas pagal LTMAR 21.B.145 punktą, jo buvo atsisakyta arba pasibaigę jo galiojimas.
- (b) Atskirasis leidimas, kuris buvo atšauktas, kurio buvo atsisakyta arba kurio galiojimas pasibaigę, turi būti grąžinamas kompetentingai institucijai.

21.A.126 Gamybos tikrinimo sistema

- (a) Pagal LTMAR 21.A.125A(a) papunktį privaloma gamybos tikrinimo sistema turi numatyti priemones, leidžiančias nustatyti, ar:

1. tiekiamos medžiagos ir perkamos arba iš subrangovų gaunamos dalys, naudojamos galutiniam gaminiui gaminti, atitinka joms taikomus konstrukcinius duomenis;
 2. tiekiamos medžiagos ir perkamos arba iš subrangovų gaunamos dalys yra paženklintos pagal nustatytus reikalavimus;
 3. procesai, gamybos technologijos ir surinkimo metodai, turintys įtakos galutinio gaminio kokybei ir saugai, taikomi pagal kompetentingai institucijai priimtiną specifikaciją;
 4. projekto, įskaitant ir medžiagų, pakeitimai buvo patvirtinti pagal LTMAR 21 D arba E poskyrį ir buvo patikrinti prieš pradėdant jų naudojimą galutiniam gaminiui gaminti.
- (b) Pagal LTMAR 21.A.125A(a) papunktį privaloma gamybos tikrinimo sistema turi būti tokia, kad būtų galima užtikrinti, kad:
1. gamybos procese naudojamos dalys yra tikrinamos, ar jos atitinka joms taikomus konstrukcinius duomenis, tuose gamybos etapuose, kuriuose įmanoma atlikti tikslų vertinimą;
 2. medžiagos, kurias galima apgadinti arba kurių kokybė gali suprastėti, būtų tinkamai laikomos ir deramai apsaugotos;
 3. naudojami darbo brėžiniai būtų lengvai prieinami gamybos darbuotojams ir tikrintojams bei naudojami, kai būtina;
 4. netinkamos medžiagos ir dalys būtų atskiriamos ir ženklinamos taip, kad būtų užkirstas kelias panaudoti jas galutiniam gaminiui gaminti;
 5. medžiagoms ir dalims, kurias nustota naudoti dėl nukrypimų nuo tipo projekto arba gamybos specifikacijų ir kurias privalu įvertinti, ar jos negalėtų būti įmontuojamos galutiniuose gaminiuose, taikoma patvirtinta techninio ir gamybinio patikrinimo procedūra. Medžiagos ir dalys, kurios pagal minėtą procedūrą buvo pripažintos tinkamomis naudoti, turi būti tinkamai paženklintos ir pakartotinai patikrintos, jeigu jas reikėjo remontuoti arba papildomai apdirbti. Medžiagos ir dalys, kurios buvo atmestos, turi būti atitinkamai paženklintos ir pašalintos, siekiant užtikrinti, kad jos nebūtų įmontuotos į galutinį gaminį;
 6. visi gamybos tikrinimo sistemos įrašai yra administruojami, sutapatinami su užbaigtu gaminiu ar dalimi, jei įmanoma, ir saugomi gamintojo tam, kad būtų suteikta informacija, būtina nepertraukiamajam gaminio tinkamumui skraidyti užtikrinti.

21.A.127 Orlaivio bandymai

- (a) Kiekvienas pagal šį poskyrį pagaminto orlaivio gamintojas parengia patvirtintas gamybos vietoje atliekamų antžeminių ir bandomųjų skrydžių procedūras ir patikrinimo formas, kurias naudoja kiekvieno pagaminto orlaivio bandymams, siekiant nustatyti atitiktį LTMAR 21.A.125A(a) papunkčio reikalavimams.
- (b) Kiekviena gamybinio bandymo procedūra apima bent šiuos dalykus:
1. valdomumo savybių patikrinimą;
 2. skrydžio charakteristikų patikrinimą (naudojant įprastą orlaivio įrangą);
 3. patikrinimą, ar visa orlaivio įranga ir sistemos veikia pagal nustatytus reikalavimus;

4. patikrinimą, ar visi prietaisai paženklinėti pagal nustatytus reikalavimus ir ar po bandomųjų skrydžių buvo uždėti visi užrašai bei orlaivyje sudėti privalomi orlaivio naudojimo vadovai;
5. orlaivio eksploatacinių charakteristikų ant žemės patikrinimą;
6. visų kitų išbandomam orlaiviui būdingų elementų patikrinimą.

21.A.128 Orlaivio variklio ir oro sraigtų bandymai

Kiekvienas pagal šį poskyrį pagamintų variklių arba oro sraigtų gamintojas turi atlikti kiekvieno variklio arba kintamojo žingsnio oro sraigto, tipo pažymėjimo turėtojo dokumentuose nurodytus eksploatacinius bandymus siekiant nustatyti, ar variklis arba oro sraigtas, veikdamas visais režimais, kuriems varikliui ar oro sraigtiui buvo išduotas tipo pažymėjimas, atitinka LTMAR 21.A.125A(a) papunkčio reikalavimus.

21.A.129 Gamybos organizacijos pareigos

Visi pagal šį poskyrį pagaminto gaminio, dalies arba prietaiso gamintojai:

- (a) kiekvieną gaminį, dalį arba prietaisą pateikia kompetentingai institucijai patikrinti;
- (b) gamybos vietoje saugo techninius duomenis ir brėžinius, reikalingus nustatyti, ar gaminys atitinka taikomus konstrukcinius duomenis;
- (c) naudoja gamybos tikrinimo sistemą, užtikrinančią, kad visi gaminiai atitiktų taikomus konstrukcinius duomenis ir gaminių būklė atitiktų saugaus eksploataavimo reikalavimus;
- (d) teikia pagalbą tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo arba projekto patvirtinimo turėtojui, kai jis imasi bet kokių nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti užtikrinančių veiksmų, susijusių su pagamintais gaminiais, dalimis arba prietaisais;
- (e) sukuria ir palaiko vidinę pranešimų apie įvykius sistemą saugos sumetimais tam, kad būtų galima rinkti ir vertinti pranešimus apie įvykius, siekiant nustatyti nepalankias tendencijas arba pašalinti trūkumus ir nustatyti įvykius, apie kuriuos būtina pranešti. Ši sistema apima informacijos apie įvykius vertinimą ir jos paskelbimą;
- (f) :
 1. praneša tipo pažymėjimo, riboto tipo pažymėjimo arba projekto patvirtinimo turėtojui apie visus atvejus, kai gamintojas išleido gaminius, dalis ar prietaisus ir vėliau nustatė, kad jie nukrypsta nuo taikomų projekto duomenų, ir ištiria kartu su tipo pažymėjimų, riboto tipo pažymėjimo arba projekto patvirtinimo turėtoju tokius nukrypimus, dėl kurių gali susidaryti nesaugi būklė;
 2. praneša kompetentingai institucijai apie pagal 1 papunktį nustatytus nukrypimus, dėl kurių gali susidaryti nesaugi būklė. Tokios ataskaitos pateikiamos kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu pagal LTMAR 21.A.3A(b)2 papunktį;
 3. jei gamintojas veikia kaip kitos gamybos organizacijos tiekėjas, tai kitai organizacijai taip pat praneša apie visus atvejus, kai jis išleido gaminius, dalis ar prietaisus tai organizacijai ir vėliau nustatė, kad jie gali nukrypti nuo taikomų projektinių duomenų.

21.A.130 Atitikties pareiškimas

- (a) Kiekvienas pagal šį poskyrį pagaminto gaminio, dalies arba prietaiso gamintojas užbaigtam orlaiviui parengia atitikties pareiškimą LTMAR 52 formą, o visiems kitiems gaminiams, dalims arba prietaisams LTMAR 1 formą. Šį pareiškimą pasirašo gamybos organizacijoje atsakingas pareigas einantis įgaliotas pareigūnas.

- (b) Atitikties pareiškimas apima visus toliau nurodytus elementus:
1. jei tai yra gaminys, dalis arba prietaisas, – pareiškimą, kad kiekvienas gaminys, dalis arba prietaisas atitinka patvirtintus projekto duomenis ir kad jų būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus;
 2. jei tai yra orlaivis, – pareiškimą, kad kiekvienas orlaivis pagal LTMAR 21.A.127(a) papunktį buvo patikrintas ant žemės ir su juo buvo atlikti skrydžių bandymai;
 3. jei tai yra variklis arba keičiamo žingsnio oro sraigtas, – pareiškimą, kad gamintojas atliko kiekvieno variklio arba keičiamo žingsnio oro sraigto galutinį eksploatavimo bandymą pagal LTMAR 21.A.128 punktą;
 4. be to, jei taikomi aplinkos apsaugos reikalavimai:
 - (i) pareiškimą, kad sukomplektuotas variklis atitinka jo pagaminimo dieną varikliui taikomus išmetamųjų teršalų kiekio reikalavimus;
 - (ii) pareiškimą, kad sukomplektuotas orlaivis atitinka jo pirmojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo išdavimo dieną taikomus išmetamo CO₂ kiekio reikalavimus.
- (c) Visi to gaminio, dalies arba prietaiso gamintojai pateikia atitikties pareiškimą kompetentingai institucijai patikrinti:
1. pirmą kartą perleisdami to gaminio, dalies arba prietaiso nuosavybės teisę;
 2. pateikdami paraišką pirmą kartą orlaiviui išduoti tinkamumo skraidyti pažymėjimą;
 3. pateikdami paraišką pirmą kartą varikliui, oro sraigtui, daliai arba prietaisui išduoti išleidimo dokumentą, patvirtinantį, kad variklis, oro sraigtas, dalis arba prietaisas yra tinkamas naudoti.
- (d) Kompetentinga institucija oficialiai patikrina ir patvirtina taip pat pasirašydama atitikties pareiškimą, jeigu patikrinusi nustato, kad gaminys, dalis arba prietaisas atitinka taikomus konstrukcinius duomenis ir kad jo būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus.

G POSKYRIS. GAMYBINĖS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS

21.A.131 Taikymo sritis

Šiuo poskyriu nustatoma:

- (a) gamybos organizacijos, kurios gaminiai, dalys ir prietaisai atitinka taikomus konstrukcinius duomenis, patvirtinimo išdavimo procedūra;
- (b) pareiškėjo, pateikiančio paraišką išduoti gamybos organizacijos patvirtinimą, ir to patvirtinimo turėtojo teisės bei įsipareigojimai.

21.A.133 Teisė pateikti paraišką

Visi fiziniai arba juridiniai asmenys gali teikti paraiškas dėl patvirtinimo pagal šį poskyrį išdavimo. Pareiškėjas:

- (a) pagrindžia, kad patvirtinimą tam tikro pobūdžio darbams pagal šį poskyrį galima suteikti, kad būtų įrodyta atitiktis konkreto projekto reikalavimams;
- (b) turi konkreto projekto patvirtinimą arba yra pateikęs paraišką jam gauti;
- (c) užtikrino nustatytus reikalavimus atitinkantį projektavimo ir gamybos derinimą, su to konkreto projekto patvirtinimo turėtoju arba pareiškėju, pateikusiu paraišką dėl projekto patvirtinimo, sudarydamas atitinkamą susitarimą.

21.A.134 Paraiškos pateikimas

Visos paraiškos suteikti gamybos organizacijos patvirtinimą kompetentingai institucijai pateikiamos jos nustatyta forma ir būdu bei prie paraiškos pridedama pagal LTMAR 21.A.143 punktą privaloma informacija ir patvirtinimo sąlygos, kurias prašoma išduoti pagal LTMAR 21.A.151 punktą.

21.A.135 Gamybos organizacijos patvirtinimo suteikimas

Organizacijai suteikiama teisė gauti kompetentingos institucijos išduodamą gamybos organizacijos patvirtinimą, jeigu organizacija įrodo, kad ji laikosi šiame poskyryje nustatytų reikalavimų.

21.A.139 Kokybės sistema

- (a) Gamybos organizacija įrodo, kad ji įdiegė ir gali išlaikyti kokybės sistemą. Turi būti parengti kokybės sistemos dokumentai. Ši kokybės sistema turi būti tokia, kad leistų organizacijai užtikrinti, kad jos ar jos partnerių pagaminti gaminiai, dalys arba prietaisai ar kitų šalių pagal subrangos sutartis tiekiami arba joms pagal tas sutartis perduoti gaminiai, dalys ar prietaisai atitiktų jiems taikomus konstrukcinius duomenis, gaminių, dalių ir prietaisų būklė atitiktų saugaus eksploatavimo reikalavimus ir leistų organizacijai naudotis LTMAR 21.A.163 punkte nustatyta privilegija.
- (b) Kokybės sistema apima:
 - 1. kontrolės procedūras, skirtas, jeigu būtina, atsižvelgiant į patvirtinimo galiojimo sritį:
 - (i) dokumentams išduoti, patvirtinti arba keisti;
 - (ii) pardavėjo ir subrangovo įvertinimo auditui ir kontrolei;
 - (iii) patikrinti, ar gaunami gaminiai, dalys, medžiagos ir įranga, įskaitant gaminių pirkėjų tiekiamus naujus ar naudotus orlaivio elementus, atitinka jiems taikomus konstrukcinius duomenis;
 - (iv) ženklavimui ir atsekamumui užtikrinti;

- (v) gamybos procesams;
- (vi) patikrinti ir išbandyti, įskaitant gamybos metu atliekamus skrydžių bandymus;
- (vii) įrankiams, prietaisams ir bandymo įrangai kalibruoti;
- (viii) nustatytų reikalavimų neatitinkančioms dalims kontroliuoti;
- (ix) tinkamumo skraidyti reikalavimams derinti su pareiškėju, pateikusiu paraišką projekto patvirtinimui gauti, arba su to patvirtinimo turėtoju;
- (x) įrašams daryti ir saugoti;
- (xi) darbuotojų kompetencijai ir kvalifikacijai;
- (xii) su tinkamumu skraidyti susijusiems dokumentams išduoti;
- (xiii) tvarkymui, sandėliavimui ir pakavimui;
- (xiv) vidiniams kokybės auditams ir su jais susijusiems ištaisomiesiems veiksams;
- (xv) darbams, kurie atliekami patvirtinime nustatytais sąlygomis visose kitose, nei patvirtintuose objektuose, vietose;
- (xvi) darbams, kurie atliekami užbaigus gamybą, tačiau prieš išsiuntimą, siekiant užtikrinti orlaivio būklės atitiktį saugaus eksploatavimo reikalavimams;
- (xvii) skrydžio leidimo išdavimui ir susijusių skrydžio sąlygų patvirtinimui.

Kontrolės procedūros turi apimti konkrečias visų kritinių dalių nuostatas;

2. nepriklausoma kokybės užtikrinimo funkcija – stebėti, ar laikomasi dokumentais nustatytų kokybės sistemos procedūrų ir vertinti jų tinkamumą. Šis stebėjimas turi apimti grįžtamojo ryšio sistemą su LTMAR 21.A.145(c)2 papunktyje nurodytu pareigūnu arba pareigūnų grupe ir galiausiai LTMAR 21.A.145(c)1 papunktyje nurodytu vadybininku tam, kad, jeigu būtina, būtų imamasi ištaisomųjų veiksmy.

21.A.143 Žinynas

- (a) Gamybos organizacija pateikia kompetentingai institucijai savo žinyną, kuriame nurodo šią informaciją:
 1. atsakingo vadovo pasirašytą pareiškimą, patvirtinantį, kad visą laiką bus laikomasi gamybos organizacijos žinyno ir visų susijusių vadovų, kurie apibūdina, kaip patvirtintos organizacijos laikosi šio poskyrio reikalavimų;
 2. vadybininkų, kuriuos kompetentinga institucija patvirtino pagal LTMAR 21.A.145(c) 2 papunktį, pareigas ir pavardes;
 3. vadybininko (-ų) įpareigojimus ir atsakomybę, kaip numatyta LTMAR 21.A.145(c)2 papunktyje, įskaitant ir klausimus, kuriuos jis (jie) organizacijos vardu gali tiesiogiai spręsti su kompetentinga institucija;
 4. organizacinę schemą, kurioje nurodytos susijusios vadybininkų atsakomybės sritys, kaip numatyta LTMAR 21.A.145(c)1 ir 2 papunkčiuose;
 5. LTMAR 21.A.145(d) papunktyje nurodytą įgaliotojų darbuotojų sąrašą;
 6. bendrą darbo jėgos išteklių aprašymą;
 7. bendrą įrenginių, esančių cechuose, kurie nurodyti gamybos organizacijos patvirtinimo pažymėjime, aprašymą;
 8. bendrą gamybos organizacijos darbų, kurie atliekami atsižvelgiant į patvirtinimo sąlygas, apimties aprašymą;

9. pranešimo apie organizacijos pakeitimus perdavimo kompetentingai institucijai procedūrą;
10. gamybos organizacijos žinyno pakeitimo procedūrą;
11. kokybės sistemos ir pagal LTMAR 21.A.139(b)1 papunktį privalomų procedūrų aprašymą;
12. LTMAR 21.A.139(a) papunktyje nurodytų kitų šalių sąrašą;
13. jei turi būti atliekami bandomieji skrydžiai, – bandomųjų skrydžių vadovą, kuriame nustatoma su bandomaisiais skrydžiais susijusi organizacijos politika ir procedūros. Į bandomųjų skrydžių vadovą įtraukiama:
 - (i) su bandomaisiais skrydžiais susijusių organizacijos procesų aprašymas, įskaitant bandomuosius skrydžius atliekančios organizacijos dalyvavimą skrydžio leidimų išdavimo procese;
 - (ii) su įgula susijusi politika, įskaitant jos sudėtį, kompetenciją, kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų galiojimo laiką ir skrydžio laiko ribojimus, jei taikoma;
 - (iii) asmenų (išskyrus skrydžio įgulą) vežimo ir parengimo bandomiesiems skrydžiams procedūros, jei taikoma;
 - (iv) rizikos ir saugos valdymo politika ir susijusios metodikos;
 - (v) orlaivyje turėtinų prietaisų ir įrangos nustatymo procedūros;
 - (vi) dokumentų, kurie turi būti parengti skrydžių bandymui, sąrašas.
- (b) Gamybos organizacijos žinynas, jeigu būtina, gali būti keičiamas / atnaujinamas tam, kad jis atitiktų naujausią organizacijos struktūrą. Visų pakeitimų / atnaujinimų kopijos pateikiamos kompetentingai institucijai.

21.A.145 Patvirtinimo reikalavimai

Remdamasi pagal LTMAR 21.A.143 punktą pateikta informacija, gamybos organizacija įrodo, kad:

- (a) atsižvelgiant į bendruosius patvirtinimo reikalavimus, darbo sąlygas, įrangą ir įrankius, procesus bei susijusias medžiagas, darbuotojų skaičių ir jų kompetenciją bei bendrą struktūrą ji yra tinkama įsipareigojimams pagal LTMAR 21.A.165 punktą vykdyti;
- (b) visų būtinų tinkamumo skraidyti ir aplinkos apsaugos duomenų atžvilgiu:
 1. gamybos organizacija tokius duomenis yra gavusi iš kompetentingos institucijos ir tipo pažymėjimo, riboto galiojimo tipo pažymėjimo arba projekto patvirtinimo turėtojo ar pareiškėjo, pateikusio paraišką tipo pažymėjimui, riboto galiojimo tipo pažymėjimui arba projekto patvirtinimui gauti, įskaitant visas suteiktas aplinkos apsaugos reikalavimų taikymo išimtis, kad galėtų nustatyti atitiktį taikomiems projekto duomenims;
 2. gamybos organizacija nustatė procedūrą, kuria užtikrinama, kad tinkamumo skraidyti ir aplinkos apsaugos duomenys būtų teisingai įtraukti į jos gamybos duomenis;
 3. tie duomenys atnaujinami ir yra prieinami visiems darbuotojams, kuriems jie reikalingi savo pareigoms atlikti;
- (c) vadovybės ir personalo atžvilgiu:

1. gamybos organizacija paskyrė vadovą, kuris yra atskaitingas kompetentingai institucijai. Vadovo pareigos organizacijoje – užtikrinti, kad visa gamyba atitiktų privalomus standartus ir kad gamybos organizacija nuolat laikytųsi LTMAR 21.A.143 punkte nustatytų žinyne nurodytų duomenų ir procedūrų;
 2. gamybos organizacija paskyrė asmenį arba asmenų grupę, užtikrinsiantį (-čią), kad organizacija atitiktų LTMAR 21 reikalavimus, nurodė to asmens arba jų grupės pavardę (-es) ir jo (jų) įgaliojimų apimtį. Už šio (-ų) asmens (-ų) darbą yra tiesiogiai atsakingas LTMAR 21.A.145(c)1 papunktyje nurodytas valdovas. Paskirtas (-i) asmuo (-enys) turi gebėti parodyti reikiamas žinias, išsilavinimą ir patirtį vykdyti savo pareigas;
 3. visų lygių personalui buvo suteikti reikiami įgaliojimai, kad jie galėtų tinkamai vykdyti savo pareigas ir kad gamybos organizacijoje būtų užtikrinamas visiškas bei veiksmingas su tinkamumo skraidyti ir aplinkos apsaugos duomenimis susijusių klausimų derinimas;
- (d) jei tai yra gamybos organizacijos sertifikuojančias personalas, kuriam, atsižvelgiant į gamybos organizacijos patvirtinimo taikymo sritį ir sąlygas, suteikti įgaliojimai pasirašyti pagal LTMAR 21.A.163 punktą išduodamus dokumentus:
1. sertifikuojančio personalo žinios, išsilavinimas (įskaitant kitas organizacijoje vykdomas funkcijas) ir patirtis yra tinkama, kad galėtų vykdyti jam paskirtas pareigas ir darbus;
 2. gamybos organizacija veda ir tvarko viso įgaliotojo personalo apskaitą, kuri apima išsamią informaciją apie personalui suteiktų įgaliojimų apimtį;
 3. serifikuojančiam personalui pateikti jam suteiktų įgaliojimų įrodymai.

21.A.147 Patvirtintos gamybos organizacijos pakeitimai

- (a) Visus patvirtintos gamybos organizacijos pakeitimus, kurie yra svarbūs įrodant gaminio, dalies arba prietaiso atitiktį reikalavimams arba tinkamumo naudoti ir aplinkos apsaugos charakteristikoms, ypač kokybės sistemos pakeitimus, patvirtina kompetentinga institucija. Raštiška paraiška suteikti patvirtinimą pateikiama kompetentingai institucijai, o organizacija, prieš įgyvendindama pakeitimą, turi įrodyti kompetentingai institucijai, kad ji ir toliau atitiks šio poskyrio reikalavimus.
- (b) Kompetentinga institucija parengia sąlygas, kuriomis savo veiklą gali vykdyti pagal šį poskyrį patvirtinta gamybos organizacija, diegdama tuos pakeitimus, jeigu kompetentinga institucija nenustato, kad patvirtinimo galiojimas turėtų būti sustabdytas.

21.A.148 Vietos pakeitimai

Patvirtintos gamybos organizacijos gamybos vietos pakeitimas laikomas esminiu pokyčiu, todėl jis turi atitikti LTMAR 21.A.147 punkto reikalavimus.

21.A.149 Teisė perleisti

Gamybos organizacijos patvirtinimo negalima perleisti, išskyrus atvejį, kai pasikeičia organizacijos savininkas. Šis pasikeitimas pagal LTMAR 21.A.147 punktą laikomas esminiu.

21.A.151 Patvirtinimo sąlygos

Patvirtinimo sąlygomis nustatoma darbų apimtis, gaminiai ar dalių bei prietaisų arba ir dalių, ir prietaisų kategorijos, dėl kurių patvirtinimo turėtojas gali naudotis LTMAR 21.A.163 punkte numatytais išskirtinėmis teisėmis. Šios sąlygos yra išduodamos kaip gamybos organizacijos patvirtinimo dalis.

21.A.153 Patvirtinimo sąlygų pakeitimai

Visus patvirtinimo sąlygų pakeitimus patvirtina kompetentinga institucija. Paraiška pakeisti patvirtinimo sąlygas pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu. Pareiškėjas turi atitikti taikomus šio poskyrio reikalavimus.

21.A.157 Auditai

Gamybos organizacija imasi priemonių, kurios leistų kompetentingai institucijai atlikti bet kokius auditus, įskaitant partnerių ir subrangovų auditus, kurių privaloma imtis, siekiant nustatyti, ar laikomasi šio poskyrio taikomų reikalavimų ir ar jų laikomasi nuolatos.

21.A.158 Pažeidimai

- (a) Jeigu randama objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko taikomų LTMAR 21 dalies reikalavimų, pažeidimai klasifikuojami taip:
1. pirmo lygio pažeidimas – tai bet koks LTMAR 21 dalies reikalavimų nesilaikymas, dėl kurio gali būti visiškai nepaisoma taikomų konstrukcinių duomenų ir dėl to gali būti daroma įtaka orlaivio saugai;
 2. antro lygio pažeidimai – tai bet koks LTMAR 21 dalies reikalavimų nesilaikymas, kuris nepriskiriamas pirmo lygio pažeidimui.
- (b) Trečio lygio pažeidimas – tai bet koks elementas, dėl kurio objektyviais įrodymais buvo nustatyta, kad jam būdingi trūkumai, kurių nepašalinus gali atsirasti šios dalies a punkte nurodyta neatitiktis.
- (c) Gavęs pranešimą apie pažeidimus pagal LTMAR 21.B.225 punktą:
1. jei tai yra pirmo lygio pažeidimas – gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas ne vėliau nei per 21 darbo dieną nuo raštiško patvirtinimo apie pažeidimą gavimo kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad jis ėmėsi ištaisomųjų veiksmų;
 2. jei tai yra antro lygio pažeidimas – kompetentingos institucijos nustatytas ištaisomųjų veiksmų laikotarpis turi atitikti pažeidimo pobūdį, tačiau bet koku atveju iš pradžių nustatomas ne ilgesnis nei trijų mėnesių terminas. Tam tikromis aplinkybėmis ir atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį kompetentinga institucija gali pratęsti trijų mėnesių laikotarpį, jeigu pateikiamas nustatytus reikalavimus atitinkantis ištaisomųjų veiksmų planas, kuriam pritaria kompetentinga institucija;
 3. nustačius trečio lygio pažeidimą, gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas neprivalo imtis neatidėliotinių veiksmų.
- (d) Jei tai yra pirmo arba antro lygio pažeidimai gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimas gali būti iš dalies arba visiškai apribotas, sustabdytas jo galiojimas ar jis panaikintas pagal LTMAR 21.B.145 punktą. Gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas tinkamu laiku pateikia patvirtinimą, kad yra gavęs pranešimą apie gamybos organizacijos patvirtinimo apribojimą, jo galiojimo sustabdymą arba panaikinimą.

21.A.159 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimo trukmė neribojama. Jis išlieka galioti, nebent:
1. gamybos organizacija neįrodė, kad ji laikosi taikomų šio poskyrio reikalavimų;
 2. gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas arba bet koks jo partneris arba subrangovas kompetentingai institucijai neleidžia pagal LTMAR 21.A.157 punktą atlikti tyrimų;

3. atsirado įrodymų, kad gamybos organizacija negali užtikrinti nustatytus reikalavimus atitinkančios pagal patvirtinimą gaminamų gaminių, dalių arba prietaisų gamybos kontrolės;
 4. gamybos organizacija nebeatitinka LTMAR 21.A.133 punkto reikalavimų;
 5. pažymėjimo buvo atsisakyta arba jis buvo panaikintas pagal LTMAR 21.B.245 punktą.
- (b) Atsisakius pažymėjimo arba jį panaikinus, pažymėjimas gražinamas kompetentingai institucijai.

21.A.163 Privilegijos

Pagal LTMAR 21.A.135 punktą išduoto gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas gali:

- (a) vykdyti gamybinę veiklą pagal LTMAR 21 dalies reikalavimus;
- (b) jei tai yra sukomplektuotas orlaivis ir pagal LTMAR 21.A.174 punktą pateikiamas atitikties pareiškimas (LTMAR 52 forma), gauti orlaivio tinkamumo skraidyti pažymėjimą ir triukšmo pažymėjimą, nepateikiant jokių kitų įrodymų;
- (c) jei tai yra kiti gaminiai, dalys ar prietaisai, išduoti oficialius išleidimo pažymėjimus (LTMAR 1 forma), nepateikiant jokių kitų įrodymų;
- (d) atlikti savo pagaminto naujo orlaivio techninę priežiūrą ir atlikus ją išduoti išleidimo eksploatuoti pažymėjimą (LTMAR 53 forma);
- (e) pagal su kompetentinga institucija suderintas procedūras, kai pati gamybos organizacija kontroliuoja orlaivio konfigūraciją pagal gamybos organizacijos patvirtinimą bei patvirtina skrydžiui nustatytų projekto sąlygų atitiktį, išduoti skrydžio leidimą pagal LTMAR 21.A.711(c) papunktį, įskaitant skrydžio sąlygų tvirtinimą pagal LTMAR 21.A.710(b) papunktį.

21.A.165 Turėtojo įsipareigojimai

Gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas:

- (a) užtikrina, kad pagal LTMAR 21.A.143 punktą parengtas gamybos organizacijos žinynas ir dokumentai, su kuriais jis susijęs, būtų organizacijoje naudojami kaip pagrindiniai dokumentai;
- (b) užtikrina, kad gamybos organizacija nuolatos atitiktų gamybos organizacijos patvirtinimu nustatytus duomenis ir procedūras;
- (c) :
 1. prieš pateikdamas kompetentingai institucijai atitikties pareiškimus, nustato, kad kiekvienas užbaigtas orlaivis atitinka tipo projektą ir saugaus eksploatavimo reikalavimus;
 2. prieš išduodamas LTMAR 1 formą, kuria patvirtinama atitiktis patvirtintiems konstrukciniams duomenims ir saugaus eksploatavimo reikalavimams, nustato, ar kiti gaminiai, dalys arba prietaisai yra sukomplektuoti ir atitinka patvirtintus konstrukcinius duomenis ir ar tų gaminių būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus;
 3. be to, jei taikomi aplinkos apsaugos reikalavimai, nustato, ar:
 - (i) sukomplektuotas variklis atitinka jo pagaminimo dieną taikomus variklio išmetamų teršalų kiekio reikalavimus;
 - (ii) sukomplektuotas orlaivis atitinka jo pirmojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo išdavimo dieną taikomus išmetamo CO₂ kiekio reikalavimus;

4. prieš išduodamas atitikties pažymėjimą (LTMAR 1 forma), nustato, ar kiti gaminiai, dalys arba prietaisai atitinka jiems taikomus duomenis;
- (d) registruoja visus duomenis apie atliktus darbus;
 - (e) įgyvendina ir išlaiko vidinę pranešimų apie įvykius sistemą tam, kad būtų užtikrinama sauga, renkamos ir įvertinamos pranešimų apie įvykius ataskaitos ir kad būtų nustatomos nepalankios tendencijos arba imamasi trūkumams ištaisyti skirtų priemonių bei išskiriami įvykiai, apie kuriuos būtina pranešti. Ši sistema apima su įvykiais susijusios informacijos vertinimą ir platinimą;
 - (f) :
 1. praneša tipo pažymėjimo arba prietaiso patvirtinimo turėtojui apie visus atvejus, jeigu gamybos organizacijai išleidus gaminius, dalis arba prietaisus, vėliau nustatoma, kad gaminiai, dalys arba prietaisai neatitiko taikomų konstrukcinių duomenų, ir kartu su tipo pažymėjimo arba prietaiso patvirtinimo turėtoju atlieka tyrimą, siekiant išaiškinti nukrypimus, dėl kurių gali susidaryti pavojinga būklė;
 2. praneša kompetentingai institucijai ir valstybės narės kompetentingai institucijai apie nukrypimus, dėl kurių gali atsirasti pagal 1 papunktį nustatoma pavojinga būklė. Tie pranešimai parengiami kompetentingos institucijos pagal LTMAR 21.A.3.A(b)2 papunktį nustatyta forma ir perduodami jos nustatytu būdu;
 3. jeigu gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas yra kitos gamybos organizacijos tiekėjas, tai kitai organizacijai taip pat praneša apie visus atvejus, kai jai nusiuntęs gaminius, dalis arba prietaisus, vėliau nustatė, kad gaminiai, dalys arba prietaisai neatitiko taikomų konstrukcinių duomenų;
 - (g) teikia pagalbą tipo pažymėjimo arba prietaiso patvirtinimo turėtojui, kai jis imasi bet kokių nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti užtikrinančių veiksmų, susijusių su pagamintais gaminiais, dalimis arba prietaisais;
 - (h) įgyvendina dokumentų archyvavimo sistemą, apimančią jo partneriams, tiekėjams ir subrangovams nustatytus reikalavimus ir užtikrinančią duomenų, kurie buvo naudoti gaminių, dalių arba prietaisų atitikčiai patvirtinti, apsaugą. Tie duomenys saugomi taip, kad būtų prieinami kompetentingai institucijai ir būtų pateikiama gaminių, dalių arba prietaisų nepertraukiamajam tinkamumui užtikrinti būtina informacija;
 - (i) jeigu pagal turimo patvirtinimo sąlygas turėtojas išduoda išleidimo eksploatuoti pažymėjimą, prieš išduodamas jį nustato, ar kiekvienam užbaigtam orlaiviui buvo atlikta privaloma techninė priežiūra ir kad orlaivio būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus;
 - (j) kai taikoma pagal LTMAR 21.A.163(e) papunktį suteikta privilegija, nustato sąlygas, kuriomis gali būti išduotas skrydžio leidimas;
 - (k) kai taikoma pagal LTMAR 21.A.163(e) papunktį suteikta privilegija, prieš išduodamas orlaiviui skrydžio leidimą nustato, ar laikomasi LTMAR 21.A.711(c) ir (e) papunkčių reikalavimų.

H POSKYRIS. TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI IR RIBOTO GALIOJIMO TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI

21.A.171 Taikymo sritis

Šiuo poskyriu nustatoma tinkamumo skraidyti pažymėjimų išdavimo procedūra.

21.A.172 Teisė pateikti paraišką

Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kurio vardu orlaivis yra įregistruotas ar bus įregistruotas valstybėje narėje (registravimo valstybė narė), arba jo atstovas gali pateikti paraišką orlaiviui tinkamumo skraidyti pažymėjimui, išduodamam pagal šios dalies reikalavimus, gauti.

21.A.173 Klasifikavimas

Tinkamumo skraidyti pažymėjimai skirstomi:

- (a) tinkamumo skraidyti pažymėjimai išduodami pagal LTMAR 21 dalį išduoto tipo pažymėjimo reikalavimus atitinkančiam orlaiviui;
- (b) riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimai išduodami orlaiviui, kuris:
 1. atitinka pagal LTMAR 21 dalį išduoto riboto galiojimo tipo pažymėjimo reikalavimus;
 2. kai kompetentingai institucijai įrodoma, kad jis atitinka konkrečias tinkamumo skraidyti specifikacijas, užtikrinančias lygiavertę saugą.

21.A.174 Paraiškos pateikimas

- (a) Paraiška pagal LTMAR 21.A.172 punktą išduoti tinkamumo skraidyti pažymėjimą parengiama ir pateikiama registravimo valstybės narės kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Kiekviena paraiška išduoti tinkamumo skraidyti pažymėjimą arba riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimą apima:
 1. tinkamumo skraidyti pažymėjimo, kurį prašoma išduoti, klasę;
 2. jei tai yra naujas orlaivis:
 - (i) atitikties pareiškimą:
 - parengtą pagal LTMAR 21.A.163(b) papunktį;
 - parengtą pagal LTMAR 21.A.130 punktą ir patvirtintą kompetentingos institucijos;
 - jei tai yra importuotas orlaivis – bet kokie priimtini įrodymai, patvirtinantys, kad orlaivis atitinka registravimo valstybės narės kompetentingos institucijos patvirtintą projektą;
 - (ii) pranešimą apie masę bei centruotę ir krovinių išdėstymo schemą;
 - (iii) orlaivio naudojimo vadovą ir kitus vadovus, kurių reikalauja registravimo valstybės narės kompetentinga institucija;
 3. jei tai yra naudotas orlaivis:
 - (i) kilęs iš LTMAR atitinkančios aplinkos – karinio tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimą, išduotą pagal LTMAR / EMAR M¹⁰ dalies reikalavimus;

¹⁰ Orlaivių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti reikalavimai (angl. *Continuing Airworthiness Requirements*)

(ii) kitais atvejais:

- valstybės, kurioje orlaivis yra arba buvo registruotas, kompetentingos institucijos pareiškimą, kuriame nurodoma orlaivio tinkamumo skraidyti būklė, atsižvelgiant į orlaivio registro duomenis, perduodant orlaivį;
- pranešimą apie masę ir centruotę bei krovinių išdėstymo schemą;
- orlaivio naudojimo vadovą ir kitus vadovus, kurių reikalauja registravimo valstybės narės kompetentinga institucija;
- ankstesnių metų įrašus tam, kad būtų galima nustatyti orlaivio gamybos, modifikavimo ir techninės priežiūros standartą, įskaitant visus su pagal LTMAR 21.B.327 punktą išduotu riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimu susijusius apribojimus;
- rekomendaciją išduoti tinkamumo skraidyti pažymėjimą arba riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimą ir tinkamumo skraidyti patikra grindžiamą tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimą pagal LTMAR / EMAR M reikalavimus.

(c) Jeigu nesusitarta kitaip – (b)2(i) ir (b)3(ii) papunktyje nurodyti pareiškimai pateikiami ne vėliau kaip 60 kalendorinių dienų iki orlaivio pristatymo įregistravimo valstybės narės kompetentingai institucijai.

21.A.175 Kalba

Vadovai, užrašai, sąrašai ir prietaisų užrašai bei kita privaloma informacija, reikalinga atsižvelgiant į taikomas sertifikavimo specifikacijas, pateikiama registravimo valstybės narės kompetentingai institucijai priimtina kalba.

21.A.177 Pakeitimas arba modifikacija

Tinkamumo skraidyti pažymėjimą gali pakeisti arba modifikuoti tik registravimo valstybės narės kompetentinga institucija.

21.A.179 Teisė perleisti ir pakartotinis išdavimas valstybėse narėse

(a) Pasikeitus orlaivio savininkui:

1. jeigu orlaivis lieka toje pačioje valstybėje narėje tame pačiame registre – tinkamumo skraidyti pažymėjimas arba riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimas, atitinkantis tik riboto galiojimo tipo pažymėjimą, perleidžiami kartu su orlaiviu;
2. jeigu orlaivis yra įregistruojamas toje pačioje valstybėje narėje kitame registre arba kitos valstybės narės, taikančios LTMAR arba EMAR, registre – tinkamumo skraidyti pažymėjimas arba riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimas, atitinkantis tik riboto galiojimo tipo pažymėjimą, išduodamas:
 - (i) pateikus ankstesnį tinkamumo skraidyti pažymėjimą ir pagal LTMAR / EMAR / EASA M išduotą galiojantį tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimą;
 - (ii) jeigu laikomasi LTMAR 21.A.175 punkto reikalavimų.

(b) Jeigu pasikeitė orlaivio savininkas ir jeigu orlaivis turi tinkamumo skraidyti riboto galiojimo pažymėjimą, neatitinkantį riboto galiojimo tipo pažymėjimo, tinkamumo skraidyti pažymėjimai perleidžiami kartu su orlaiviu, jeigu jis neperregistruojamas į kitą registrą, arba išduodami tik gavus registravimo valstybės narės, į kurią jie perleidžiami, kompetentingos institucijos nustatytos formos sutikimą.

21.A.180 Tikrinimai

Tinkamumo skraidyti pažymėjimo turėtojas užtikrina prieigą prie orlaivio, kuriam, gavusi prašymą, tą tinkamumo skraidyti pažymėjimą išdavė registravimo valstybės narės kompetentinga institucija.

21.A.181 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Išduoto tinkamumo skraidyti pažymėjimo galiojimo trukmė neapribojama. Jis galioja, jeigu:
1. laikomasi taikomų tipo projekto ir nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti reikalavimų;
 2. orlaivis neperregistruojamas į kitą registrą;
 3. tipo pažymėjimas arba riboto galiojimo tipo pažymėjimas, kuriais remiantis buvo išduotas tinkamumo skraidyti pažymėjimas, anksčiau nebuvo paskelbti negaliojančiais pagal LTMAR 21.A.51 punktą;
 4. pažymėjimo nebuvo atsisakyta arba jis nebuvo panaikintas pagal LTMAR 21.B.330 punktą.
- (b) Pažymėjimo atsisakius arba jį panaikinus, pažymėjimas gražinamas registravimo valstybės narės kompetentingai institucijai.

21.A.182 Orlaivio identifikavimas

Visi pareiškėjai, pagal šį poskyrį pateikę paraišką gauti tinkamumo skraidyti pažymėjimą, įrodo, kad jų orlaivis yra paženklintas pagal Q poskyrio reikalavimus.

I POSKYRIS. TRIUKŠMO PAŽYMĖJIMAI

21.A.201 Taikymo sritis

Šiuo poskyriu nustatoma triukšmo pažymėjimų išdavimo procedūra.

21.A.203 Teisė pateikti paraišką

Bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kurio vardu orlaivis registruotas ar bus registruojamas valstybėje narėje (registravimo valstybėje narėje), arba jo atstovas gali pateikti paraišką tam orlaiviui išduoti triukšmo pažymėjimą pagal šio poskyrio reikalavimus.

21.A.204 Paraiškos pateikimas

- (a) Pagal LTMAR 21.A.203 punktą paraiška triukšmo pažymėjimui išduoti parengiama ir pateikiama registravimo valstybės narės kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Su kiekviena paraiška pateikiama:
1. jei tai yra naujas orlaivis:
 - (i) atitikties pareiškimas:
 - parengtas pagal LTMAR 21.A.163(b) papunktį;
 - parengtas pagal LTMAR 21.A.130 punktą ir patvirtintas kompetentingos institucijos;
 - jei tai yra importuotas orlaivis, eksportuojančios institucijos pasirašytas pareiškimas, kad orlaivis atitinka kompetentingos institucijos patvirtintą projektą;
 - (ii) informacija apie triukšmą, kuri buvo surinkta laikantis taikomų triukšmo reikalavimų;
 2. jei tai yra naudotas orlaivis:
 - (i) informacija apie triukšmą, kuri buvo surinkta laikantis taikomų triukšmo reikalavimų;
 - (ii) ankstesnių metų įrašai tam, kad būtų galima nustatyti orlaivio gamybos, modifikavimo ir techninės priežiūros standartą.
- (c) Jeigu nesusitarta kitaip – (b)1 papunktyje nurodyti pareiškimai pateikiami ne vėliau kaip 60 kalendorinių dienų iki orlaivio pristatymo įregistravimo valstybės narės kompetentingai institucijai.

21.A.207 Pakeitimas arba modifikacija

Triukšmo pažymėjimą gali pakeisti arba modifikuoti tik registravimo valstybės narės kompetentinga institucija.

21.A.209 Teisė perleisti ir pakartotinis išdavimas valstybėse narėse

Pasikeitus orlaivio savininkui, jeigu:

- (a) orlaivis neperregistruojamas į kitą registrą – triukšmo pažymėjimas perleidžiamas kartu su orlaiviu;
- (b) orlaivis perregistruojamas į kitos valstybės narės registrą – triukšmo pažymėjimas išduodamas pateikus ankstesnį triukšmo pažymėjimą.

21.A.210 Tikrinimai

Triukšmo pažymėjimo turėtojas užtikrina prieigą prie orlaivio, kuriam, gavusi prašymą, tą tinkamumo skraidyti pažymėjimą išdavė registravimo valstybės narės kompetentinga institucija.

21.A.211 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

(a) Triukšmo pažymėjimo galiojimo trukmė neribojama. Jis galioja, jeigu:

1. laikomasi taikomų tipo projekto, aplinkos apsaugos ir nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti reikalavimų;
2. orlaivis neperregistruojamas į kitą registrą;
3. tipo pažymėjimas arba riboto galiojimo tipo pažymėjimas, kuriais remiantis buvo išduotas triukšmo pažymėjimas, anksčiau nebuvo paskelbti negaliojančiais pagal LTMAR 21.A.51 punktą;
4. pažymėjimo nebuvo atsisakyta arba jis nebuvo panaikintas pagal LTMAR 21.B.430 punktą.

(b) Atsisakius pažymėjimo arba jį panaikinus, pažymėjimas gražinamas registravimo valstybės narės kompetentingai institucijai.

J POSKYRIS. PROJEKTAVIMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS

21.A.231 Taikymo sritis

Šiame poskyryje nustatoma projektavimo organizacijų patvirtinimo procedūra ir taisyklės, kuriomis reglamentuojamos tą patvirtinimą siekiančių gauti pareiškėjų ir jo turėtojų teisės bei pareigos. Šiame poskyryje nuorodos į tipo pažymėjimus apima tipo pažymėjimus ir riboto galiojimo tipo pažymėjimus.

21.A.233 Teisė pateikti paraišką

Kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo gali pateikti paraišką gauti patvirtinimą pagal šį poskyrį:

- (a) laikantis LTMAR 21.A.14, 21.A.112B, 21.A.432B arba 21.A.602B punktų reikalavimų;
- (b) neesminiams pakeitimams arba neesminio remonto projektams, kai to patvirtinimo prašoma tam, kad būtų galima naudotis išskirtinėmis teisėmis pagal LTMAR 21.A.263 punktą.

21.A.234 Paraiškos pateikimas

Kiekviena projektavimo organizacijos paraiška patvirtinimui gauti parengiama ir pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu, prie jos pridedant pagal LTMAR 21.A.243 punktą privalomą informaciją ir patvirtinimo, kurį prašoma išduoti pagal LTMAR 21.A.251 punktą, sąlygas.

21.A.235 Projektavimo organizacijos patvirtinimo išdavimas

Organizacijai suteikiama teisė gauti kompetentingos institucijos išduotą projektavimo organizacijos patvirtinimą, jeigu organizacija pagal šį poskyrį įrodo, kad ji laikosi taikomų reikalavimų.

21.A.239 Projekto užtikrinimo sistema

- (a) Projektavimo organizacija įrodo, kad ji įdiegė ir gali palaikyti projekto užtikrinimo sistemą gaminių, dalių ir prietaisų, kurie įtraukti į paraišką, projektui ir gaminių, dalių ir prietaisų projekto pakeitimams kontroliuoti bei prižiūrėti. Ši projekto užtikrinimo sistema turi būti tokia, kad organizacijai leistų:
 1. užtikrinti, kad gaminių, dalių ir prietaisų projektas arba jų projekto pakeitimai atitiktų taikytiną tipo sertifikavimo pagrindą, taikytiną tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą ir aplinkos apsaugos reikalavimus;
 2. užtikrinti, kad jos įsipareigojimai būtų tinkamai vykdomi:
 - (i) pagal atitinkamas LTMAR 21 dalies nuostatas;
 - (ii) laikantis pagal LTMAR 21.A.251 punktą nustatytų patvirtinimo sąlygų;
 3. savarankiškai stebėti, kaip laikomasi dokumentais nustatytų sistemos procedūrų ir ar jos yra pakankamos. Šis stebėjimas turi apimti grįžtamojo ryšio su pareigūnu, turinčiu užtikrinti, kad būtų imamasi ištaisomųjų veiksmų, arba su tokių pareigūnų grupe sistemą.
- (b) Projekto užtikrinimo sistema turi apimti nepriklausomą atitikties duomenų, kuriais remdamasi organizacija kompetentingai institucijai pateikia atitikties pareiškimus ir susijusius dokumentus, patikrinimą.
- (c) Projektavimo organizacija nurodo, koku būdu projekto užtikrinimo sistema leidžia patikrinti, ar suprojektuotos dalys arba prietaisai, partnerių ar subrangovų tais metodais, kuriems taikomos rašytinės procedūros, atlikti darbai atitinka priimtumo reikalavimus.

21.A.243 Duomenys

- (a) Projektavimo organizacija kompetentingai institucijai pateikia žinyną, kuriame tiesiogiai arba naudojant kryžmines nuorodas aprašo organizaciją, atitinkamas procedūras ir gaminius, kurie turi būti suprojektuoti, ar jų pakeitimus. Jei turi būti atliekami bandomieji skrydžiai, pateikiamas bandomųjų skrydžių vadovas, kuriame apibūdinama su bandomaisiais skrydžiais susijusi organizacijos politika ir procedūros. Į bandomųjų skrydžių vadovą įtraukiami:
1. su bandomaisiais skrydžiais susijusių organizacijos procesų aprašymas, įskaitant bandomuosius skrydžius atliekančios organizacijos dalyvavimą skrydžio leidimų išdavimo procese;
 2. su įgula susijusi politika, įskaitant jos sudėtį, kompetenciją ir skrydžio laiko ribojimus, kaip nustato kompetentinga institucija;
 3. asmenų (išskyrus skrydžio įgulą) vežimo ir parengimo bandomiesiems skrydžiams procedūros, jei taikoma;
 4. rizikos ir saugos valdymo politika ir susijusi metodika;
 5. orlaivyje turėtinų prietaisų ir įrangos nustatymo procedūros;
 6. dokumentų, kurie turi būti parengti bandomajam skrydžiui, sąrašas.
- (b) Jeigu kokias nors dalis arba prietaisus ar gaminių pakeitimus projektuoja partnerių organizacijos arba subrangovai, į žinyną įtraukiamas pareiškimas, kuriame nurodoma, kaip projektavimo organizacija yra pasirengusi užtikrinti, kad visos dalys ar prietaisai atitiktų LTMAR 21.A.239(b) papunkčio reikalavimus, ir pateikiami, jeigu būtina, tam pareiškimui pagrįsti, reikalingi tiesioginiai arba naudojant kryžmines nuorodas parengti partnerių arba subrangovų atliekamos projektavimo veiklos ir jų organizacijos aprašymai.
- (c) Žinynas, jeigu būtina, turi būti reguliariai keičiamas / atnaujinamas tam, kad jis išliktų aktuali organizacijos aprašymu, o pakeitimų kopijos pateikiamos kompetentingai institucijai.
- (d) Projektavimo organizacija pateikia pareiškimą apie vadovaujančio personalo ir kitų asmenų, atsakingų už tinkamumui skraidyti ir aplinkos apsaugai turinčių įtakos sprendimų priėmimą organizacijoje, kvalifikaciją ir patirtį.

21.A.245 Patvirtinimo reikalavimai

Projektavimo organizacija, remdamasi pagal LTMAR 21.A.243 punktą pateikta informacija, įrodo, kad be LTMAR 21.A.239 punkto reikalavimų laikymosi:

- (a) visuose techniniuose skyriuose dirba pakankamas kiekis patyrusio personalo, kuriam suteikti reikiami įgaliojimai paskirtoms užduotims vykdyti ir kuris kartu su patalpomis, infrastruktūra ir įranga yra pakankamas tam, kad būtų pasiekti gaminio tinkamumo skraidyti, tinkamumo naudoti ir aplinkos apsaugos tikslai;
- (b) užtikrinamas visapusiškas ir veiksmingas skyrių tarpusavio ir vidaus veiklos derinimas tinkamumo skraidyti, tinkamumo naudoti ir aplinkos apsaugos klausimais.

21.A.247 Projekto užtikrinimo sistemos pakeitimai

Po projektavimo organizacijos patvirtinimo kompetentinga institucija patvirtina kiekvieną atitikties įrodymui arba tinkamumui skraidyti, tinkamumui naudoti ir gaminio aplinkos apsaugai svarbų pakeitimą. Kompetentingai institucijai pateikiama raštiška paraiška suteikti patvirtinimą, o projektavimo organizacija, pateikdama pasiūlytus vadovo

pakeitimus ir prieš įgyvendindama pakeitimą kompetentingai institucijai įrodo, kad ji įgyvendinusi atitiks šį poskyrį.

21.A.249 Teisė perleisti

Projektavimo organizacijos patvirtinimo negalima perleisti, išskyrus atvejį, kai pasikeičia projektavimo organizacijos savininkas. Šis pasikeitimas pagal LTMAR 21.A.247 punktą laikomas esminiu.

21.A.251 Patvirtinimo sąlygos

Patvirtinimo sąlygose nurodomi projektavimo darbų tipai, gaminių, dalių ir prietaisų, kurių projektavimo organizacijos patvirtinimą organizacija turi, kategorijos ir funkcijos bei pareigos, kurias organizacija yra patvirtinta atlikti gaminių tinkamumo skraidyti, tinkamumo naudoti ir aplinkosaugos charakteristikų atžvilgiu. Projektavimo organizacijų patvirtinimų, apimančių taikant tipo sertifikavimą arba MTSO išduodamą pagalbinės jėgainės (APU¹¹) leidimą, sąlygose papildomai pateikiamas gaminių arba APU sąrašas. Šios sąlygos išduodamos kaip projektavimo organizacijos patvirtinimo dalis.

21.A.253 Patvirtinimo sąlygų pakeitimai

Kiekvieną patvirtinimo sąlygų pakeitimą patvirtina kompetentinga institucija. Paraiška pakeisti patvirtinimo sąlygas parengiama ir pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu. Projektavimo organizacija turi atitikti taikomus šio poskyrio reikalavimus.

21.A.257 Auditai

- (a) Projektavimo organizacija imasi priemonių, leidžiančių kompetentingai institucijai atlikti bet kokius auditus, įskaitant partnerių ir subrangovų auditus, kurių privaloma imtis, siekiant nustatyti, ar laikomasi šio poskyrio taikomų reikalavimų ir ar jų laikomasi nuolatos.
- (b) Projektavimo organizacija leidžia kompetentingai institucijai peržiūrėti visas ataskaitas ir atlikti bet kokius patikrinimus bei skrydžio ar antžeminius bandymus arba dalyvauti atliekant tuos bandymus, siekiant patikrinti, ar galioja pareiškėjo pagal LTMAR 21.A.239(b) papunktį pateikti atitikties pareiškimai.

21.A.258 Pažeidimai

- (a) Jeigu atliekant LTMAR 21.A.257 ir 21.B.100 punktuose nurodytus tyrimus aptinkama objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21 reikalavimų, pažeidimas klasifikuojamas taip:
 1. pirmo lygio pažeidimas yra bet koks LTMAR 21 reikalavimų nesilaikymas, kuris gali sukelti nekontroliuojamą reikalavimų nesilaikymą ir padaryti poveikį orlaivio saugai;
 2. antro lygio pažeidimas yra bet koks LTMAR 21 reikalavimų nesilaikymas, kuris nėra priskiriamas prie pirmo lygio pažeidimų.
- (b) Trečio lygio pažeidimas yra bet koks neatitikimas, dėl kurio objektyviais įrodymais buvo nustatyta, kad jam būdingi trūkumai, kurių nepašalinus gali atsirasti šios dalies a punkte nurodyta neatitiktis.
- (c) Gavęs pranešimą apie pažeidimus pagal taikomas administracines procedūras, kurias yra nustačiusi kompetentinga institucija:

¹¹ Pagalbinė jėgainė (angl. *Auxiliary Power Units*)

1. pirmo lygio pažeidimo atveju projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas ne vėliau nei per 21 darbo dieną nuo raštiško pažeidimo patvirtinimo turi pateikti kompetentingai institucijai priimtinus taisomuosius veiksmus;
 2. antro lygio pažeidimo atveju projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas per kompetentingos institucijos, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, nustatytą pradinį laikotarpį, kuris neviršija trijų mėnesių, kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad ėmėsi tinkamų ištaisomųjų veiksmų. Kompetentinga institucija gali pratęsti pradinį laikotarpį, jei, jos nuomone, tai įmanoma dėl pažeidimo pobūdžio ir jei pareiškėjas pateikė kompetentingai institucijai priimtina ištaisomųjų veiksmų planą;
 3. nustačius trečio lygio pažeidimą, projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas neprivalo imtis neatidėliotųjų veiksmų.
- (d) Jei tai yra pirmo arba antro lygio pažeidimai, projektavimo organizacijos patvirtinimas gali būti iš dalies arba visiškai apribotas, jo galiojimas sustabdytas ar jis gali būti panaikintas pagal kompetentingos institucijos nustatytas administracines procedūras. Šiuo atveju projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas privalo pateikti patvirtinimą, kad yra gavęs pranešimą apie projektavimo organizacijos patvirtinimo apribojimą, jo galiojimo sustabdymą arba panaikinimą.

21.A.259 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Projektavimo organizacijai išduoto patvirtinimo galiojimo trukmė neribojama. Jis galioja, jeigu:
1. projektavimo organizacija laikosi taikomų šio poskyrio reikalavimų;
 2. projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas arba koks nors jo partneris ar subrangovas nekliudo kompetentingai institucijai atlikti tyrimų pagal LTMAR 21.A.257 punktą;
 3. nepateikiama įrodymų, kad projekto užtikrinimo sistema negali užtikrinti nustatytus reikalavimus atitinkančios gaminių, kuriems taikomas patvirtinimas, projekto arba jų pakeitimų kontrolės ir priežiūros;
 4. laikantis kompetentingos institucijos nustatytų administracinių procedūrų pažymėjimo nebuvo atsisakyta arba jis nebuvo panaikintas.
- (b) Pažymėjimo atsisakius arba jį panaikinus, pažymėjimas gražinamas kompetentingai institucijai.

21.A.263 Privilegijos

- (a) (Rezervuota)
- (b) (Rezervuota)
- (c) Projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojui, atsižvelgiant į kompetentingos institucijos nustatytas patvirtinimo sąlygas ir taikant atitinkamas projekto užtikrinimo sistemos procedūras, suteikiama teisė:
1. nustatyti, kurie tipo pažymėjimo arba papildomo tipo pažymėjimo pakeitimai ir remonto projektai laikytini esminiais arba neesminiais;
 2. patvirtinti neesminius tipo pažymėjimo arba papildomo tipo pažymėjimo pakeitimus ir neesminius remonto projektus;
 3. (rezervuota);
 4. (rezervuota);

5. pagal LTMAR 21 M poskyrį patvirtinti tam tikrus esminius gaminių ir pagalbinių jėginių remonto projektus;
 6. patvirtinti tam tikriems orlaiviams taikytinas skrydžio sąlygas, kuriomis skrydžio leidimas gali būti išduotas pagal LTMAR 21.A.710(a)2 papunktį, išskyrus skrydžio leidimus, išduotinus LTMAR 21.A.701(a)15 papunktyje nurodytu tikslu;
 7. išduoti skrydžio leidimą pagal LTMAR 21.A.711(b) papunktį orlaiviui, kurį pats suprojektavo arba iš dalies pakeitė arba kuriam pagal LTMAR 21.A.263(c)6 papunktį yra patvirtinęs skrydžio sąlygas, pagal kurias gali būti išduodamas skrydžio leidimas, ir kai pats projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas:
 - (i) kontroliuoja orlaivio konfigūraciją;
 - (ii) patvirtina atitiktį skrydžiui patvirtintoms projekto sąlygoms;
 8. patvirtinti tam tikrus esminius tipo pažymėjimo pakeitimus pagal LTMAR 21 D poskyrį;
 9. išduoti tam tikrus papildomus tipo pažymėjimus pagal LTMAR 21 E poskyrį ir patvirtinti tam tikrus esminius tų pažymėjimų pakeitimus.
- (d) Karinio gaminio, pagaminto iš civilinį tipo pažymėjimą turinčio gaminio atveju, karinio projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas pagal patvirtinimo sąlygas ir atitinkamas projekto užtikrinimo sistemos procedūras turi teisę:
1. deklaruoti tinkamumą patvirtinant, kad jis neturi įtakos karinio sertifikavimo pagrindui bei numatytam naudojimui, kai tai jau patvirtino pripažinta civilinė kompetentinga institucija:
 - (i) pakeitimas (modifikavimas);
 - (ii) nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcija;
 - (iii) skrydžio vadovo pakeitimai;
 - (iv) techninės priežiūros vadovo pakeitimai;
 2. patvirtinti, kai tai jau patvirtino pripažinta civilinė kompetentinga institucija ir paskelbė, kad tai taikoma kariniam gaminiui:
 - (i) esminį modifikavimą;
 - (ii) orlaivio naudojimo vadovo pakeitimus;
 - (iii) techninės priežiūros vadovo pakeitimus.

21.A.265 Turėtojo įsipareigojimai

Laikydamasis kompetentingos institucijos nustatytų patvirtinimo sąlygų, projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas:

- (a) užtikrina, kad pagal LTMAR 21.A.243 punktą reikalaujamas žinynas atitiktų projekto užtikrinimo sistemą;
- (b) užtikrina, kad šis žinynas arba atitinkamos kryžmine nuoroda įtrauktos procedūros organizacijoje būtų naudojami kaip pagrindinis darbinis dokumentas;
- (c) nustato, ar gaminių projektas arba jų pakeitimai ar remontai atitinka taikomas specifikacijas bei reikalavimus ir ar tiems gaminiams nebūdingos pavojingos savybės;
- (d) pateikia kompetentingai institucijai pareiškimus ir susijusius dokumentus, kuriais patvirtinama atitiktis c punktui, išskyrus patvirtinimo procesus, atliekamus pagal LTMAR 21.A.263(c) papunktį;

- (e) teikia kompetentingai institucijai duomenis ir informaciją, susijusius su veiksmais, kurių reikalaujama pagal LTMAR 21.A.3B punktą;
- (f) pagal LTMAR 21.A.263(c)6 papunktį nustato skrydžio sąlygas, kuriomis gali būti išduotas skrydžio leidimas;
- (g) prieš išduodamas orlaiviui skrydžio leidimą, pagal LTMAR 21.A.263(c)7 papunktį nustato, ar laikomasi LTMAR 21.A.711(b) ir (e) papunkčių reikalavimų;
- (h) nurodo duomenis ir informaciją, pateiktus prižiūrint patvirtintai projektavimo organizacijai ir laikantis kompetentingos institucijos nustatytų tos organizacijos patvirtinimo sąlygų, pateikdamas tokį pareiškimą: „Šio dokumento techninis turinys patvirtintas pagal įgaliojimus, suteiktus pagal projektavimo organizacijos patvirtinimą Nr. [XXXX]“.

K POSKYRIS. DALYS IR PRIETAISAI

21.A.301 Taikymo sritis

Šis poskyris nustato dalių ir prietaisų patvirtinimo procedūrą.

21.A.303 Taikomų reikalavimų laikymasis

Gaminyje, kuriam išduotas tipo pažymėjimas, įmontuotinių dalių ir prietaisų atitikties įrodoma:

- (a) taikant gaminio, kuriame dalis arba prietaisas turi būti sumontuotas, tipo sertifikavimo procedūras pagal LTMAR 21 B, D arba E poskyrius;
- (b) jeigu būtina, taikant LTMAR 21 O poskyryje nustatytas leidimo išdavimo pagal MTSO procedūras;
- (c) jei tai yra standartinės dalys, – pagal oficialiai pripažintus standartus.

21.A.305 Dalių ir prietaisų patvirtinimo išdavimas

Visais atvejais, jeigu dalį arba prietaisą privaloma patvirtinti pagal įstatymą arba kompetentingos institucijos reikalavimus, dalis ar prietaisas turi atitikti taikomą techninį standartą ir sertifikavimo specifikaciją, kaip nurodyta LTMAR 21 O poskyryje.

21.A.307 Dalių ir prietaisų tinkamumas įmontuoti

Dalis arba prietaisas (gaminys) yra tinkamas įmontuoti į sertifikuoto tipo gaminį, kai jis yra tinkamas saugiai naudoti būklės ir yra:

- (a) pateikiamas su oficialiu išleidimo pažymėjimu (LTMAR / EMAR / EASA 1 forma), kuriuo patvirtinama, kad gaminys buvo pagamintas pagal patvirtinto projekto duomenis ir paženklintas pagal LTMAR 21 Q poskyrį;
- (b) standartinė dalis;
- (c) (rezervuota);
- (d) nukrypstant nuo a punkto, pateikiamas su atitikties pažymėjimu (angl. *Certificate of Conformity*) arba lygiaverčiu išleidimo dokumentu, patvirtinančiu, kad gaminys buvo pagamintas laikantis taikomų projekto duomenų, tokių kaip techninių ir eksploatacinių charakteristikų standartai, nurodyti sertifikuoto gaminio patvirtintame tipo projekte ir:
 - 1. nėra kritinė dalis ir kuri neturi įtakos tipo sertifikavimui arba taikomoms taisyklėms, nustatančioms numatomą paskirtį;
 - 2. kompetentingai institucijai buvo įrodyta, kad gaminys neturės neigiamos įtakos orlaivio tinkamumui skraidyti;
 - 3. atitikties pažymėjimas arba lygiavertis išleidimo dokumentas, nurodantis gaminį ir gamintoją, yra priimtinas kompetentingai institucijai;
 - 4. gaminys yra pažymėtas nurodant gamintojo pavadinimą arba ženklą ir gaminio pavadinimą, atitinkantį taikomus projekto duomenis.

L POSKYRIS. NETAIKOMAS

M POSKYRIS. REMONTAI**21.A.431A Taikymo sritis**

- (a) Šiame poskyryje nustatoma gaminio, dalies arba prietaiso remonto projekto patvirtinimo procedūra ir pareiškėjų, siekiančių gauti remonto projekto patvirtinimą, ir to patvirtinimo turėtojų teisės bei pareigos.
- (b) Šiame poskyryje apibrėžiamas standartinis remontas, kuriam netaikomas šiame poskyryje nustatytas patvirtinimo procesas.
- (c) Remontas – gaminiams, dalims arba prietaisams, kuriuos gamintojas yra išleidęs naudoti, padaryto pažeidimo šalinimas ir (arba) tinkamumo naudoti būklės atkūrimas.
- (d) Pažeidimo šalinimo veikla, kurią vykdant keičiamos dalys arba prietaisai ir kuriai nebūtina projektavimo veikla, laikoma technine priežiūra, todėl jos neprivaloma tvirtinti pagal LTMAR 21.
- (e) Orlaivio elemento, išskyrus pagalbinę jėgainę (APU), atitinkančio MTSO, remontas laikomas MTSO atitinkančio projekto pakeitimu ir turi būti atliekamas pagal LTMAR 21.A.611 punkto reikalavimus.
- (f) Šiame poskyryje nuorodos į tipo pažymėjimus apima tipo pažymėjimus ir riboto galiojimo tipo pažymėjimus.

21A.431B Standartinis remontas

- (a) Standartinis remontas yra remontas:
 - 1. gaminių, kaip patvirtino kompetentinga institucija;
 - 2. atitinkantis projekto duomenis, įtrauktus į sertifikavimo specifikacijas arba lygiaverčius standartus, pateiktus arba pripažintus kompetentingos institucijos, kurie apima priimtinius metodus, procedūras ir praktiką, pagal kuriuos daromas ir identifikuojamas standartinis remontas, įskaitant susijusius nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti nurodymus;
 - 3. neprieštaraujantis pažymėjimo turėtojo duomenims.
- (b) LTMAR 21.A.432A – 21.A.451 punktai standartiniam remontui netaikomi.

21.A.432A Teisė pateikti paraišką

- (a) Bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuris įrodė savo tinkamumą arba yra pradėjęs tinkamumo įrodymo procesą pagal LTMAR 21.A.432B punktą, turi teisę pateikti paraišką, kad jam būtų suteiktas esminio remonto projekto patvirtinimas šiame poskyryje nustatytais sąlygomis.
- (b) Bet kuris fizinis arba juridinis asmuo turi teisę pateikti paraišką, kad jam būtų išduotas neesminio remonto projekto patvirtinimas.

21.A.432B Tinkamumo įrodymas

- (a) Pareiškėjas, siekiantis gauti esminio remonto projekto patvirtinimą, įrodo savo tinkamumą įgydamas projektavimo organizacijos patvirtinimą, kurį pagal LTMAR 21 J poskyrį išduoda kompetentinga institucija.
- (b) Pareiškėjas, nukrypdamas nuo šios dalies a punkto ir norėdamas pasinaudoti kita procedūra savo tinkamumui įrodyti, gali prašyti kompetentingos institucijos leisti jam naudoti procedūras, nustatančias tam tikrą projektavimo praktiką, išteklius ir veiksmų seką, privalomą užtikrinti atitiktį šio poskyrio reikalavimams.
- (c) (Rezervuota).

- (d) Nukrypstant nuo a punkto, bet kuri valstybinė organizacija, siekianti esminio remonto projekto patvirtinimo, gali įrodyti savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.2 punktą ir LTMAR 21.A.14(d) papunktį, įskaitant atitiktį LTMAR 21.A.451 punktui.

21.A.432C Remonto projekto patvirtinimo paraiška

- (a) Remonto projekto patvirtinimo paraiška parengiama ir pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu.
- (b) Į esminio remonto projekto patvirtinimo paraišką įtraukiama sertifikavimo programa (arba ja papildoma pateikta pirminė paraiška), kurioje:
1. pateikiamas pažeidimo ir remonto projekto aprašymas, kuriame nurodoma remontuojamo gaminio tipo projekto konfigūracija;
 2. nurodomos visos tipo projekto sritys ir patvirtinti vadovai, kurie keičiami arba kuriems daro poveikį remonto projektas;
 3. nurodomi pakartotiniai tyrimai, kuriais siekiama įrodyti remonto projekto ir sričių, kurioms remonto projektas daro poveikį, atitiktį tipo sertifikavimo pagrindui, nuoroda įtrauktam atitinkamai į tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą arba APU MTSO leidimą;
 4. siūlomi tipo sertifikavimo pagrindo, nuoroda įtraukto atitinkamai į tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą arba APU MTSO leidimą, pakeitimai;
 5. pasiūlymas dėl sertifikavimo programos išskaidymo į reikšmingas atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupes, įskaitant siūlomas priemones ir procesą, kurių turi būti laikomasi siekiant įrodyti atitiktį LTMAR 21.A.433(a)1 papunkčiui, ir su atitikties dokumentais susijusios nuorodos;
 6. pasiūlymas dėl reikšmingų atitikties įrodymo veiklos ir duomenų grupių vertinimo, atsižvelgiant į nenustatytos rūšies neatitikties tipo sertifikavimo pagrindui tikimybę ir galimą tos neatitikties poveikį gaminio saugai. Siūlomame vertinime turi būti atsižvelgta bent į LTMAR 21.B.100(a)1–4 punktuose nurodytus elementus. Remiantis šiuo vertinimu, į paraišką įtraukiamas pasiūlymas dėl kompetentingos institucijos dalyvavimo tikrinant atitikties įrodymo veiklą ir duomenis;
 7. nurodoma, ar pareiškėjas yra parengęs sertifikavimo duomenis pats ar remdamasis susitarimu su tipo sertifikavimo duomenų savininku.

21.A.433 Remonto projekto patvirtinimo reikalavimai

- (a) Remonto projektas patvirtinamas tik:
1. pagal LTMAR 21.A.432C(b) papunktyje nurodytą sertifikavimo programą įrodžius, kad remonto projektas atitinka tipo sertifikavimo pagrindą, nuoroda įtrauktą atitinkamai į tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą arba APU MTSO leidimą, taip pat pakeitimus, kuriuos kompetentinga institucija atliko ir apie kuriuos pranešė pagal LTMAR 21.B.450 punktą;
 2. pateikus pareiškimą dėl atitikties tipo sertifikavimo pagrindui, kuris taikomas pagal (a)1 papunktį, o atitikties patvirtinamuosius faktus užregistravus atitikties dokumentuose;
 3. jei nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį, į kurią atsižvelgiant jį prašoma sertifikuoti;
 4. jei pareiškėjas nurodė, kad pateikė sertifikavimo duomenis remdamasis susitarimu su tipo sertifikavimo duomenų savininku pagal LTMAR 21.A.432C(b)7 papunktį;

- (i) turėtojui nurodžius, kad dėl informacijos, pateiktos pagal a punkto 2 papunktį, jis nereiškia techninio prieštaravimo;
 - (ii) tipo pažymėjimo turėtojui sutikus bendradarbiauti su remonto projekto patvirtinimo turėtoju, kad laikantis LTMAR 21.A.451 punkto būtų įvykdyti visi su pakeisto gaminio nepertraukiamuoju tinkamumu skraidyti susiję įpareigojimai.
- (b) Pareiškėjas kompetentingai institucijai pateikia (a)2 papunktyje nurodytą pareiškimą ir, kompetentingai institucijai paprašius, visus reikiamus pagrindžiamuosius duomenis.

21.A.435 Remonto projektų klasifikavimas ir patvirtinimas

- (a) Remonto projektas priskiriamas prie esminių arba neesminių, atsižvelgiant į tipo pažymėjimo pakeitimui taikomus kriterijus, nurodytus LTMAR 21.A.91 punkte.
- (b) Remonto projektus klasifikuoja ir tvirtina:
1. kompetentinga institucija;
 2. patvirtinta projektavimo organizacija pagal LTMAR 21.A.263(c)1, 2 ir 5 papunkčiuose numatytas privilegijas, įrašytas į patvirtinimo sąlygas.

21.A.439 Remonto dalių gamyba

Remontui naudotinos dalys ir prietaisai gaminami pagal gamybos duomenis, pagrįstus visais būtiniais projektavimo duomenimis, kuriuos pateikia remonto projekto patvirtinimo turėtojas:

- (a) pagal LTMAR 21 F poskyrio reikalavimus;
- (b) pagal LTMAR 21 G poskyrio reikalavimus atitinkamai patvirtinta organizacija;
- (c) atitinkamai patvirtinta techninės priežiūros organizacija.

21.A.441 Remonto atlikimas

- (a) Remontas atliekamas pagal LTMAR 145 arba jį atlieka pagal LTMAR 21 G poskyrį patvirtinta gamybinė organizacija, naudodamasi LTMAR 21.A.163(d) papunktyje nurodyta privilegija;
- (b) projektavimo organizacija remontą atliekančioms organizacijoms perduoda visus būtinus montavimo nurodymus.

21.A.443 Apribojimai

Patvirtinant remonto projektą gali būti nustatyti apribojimai, šiuo atveju remonto projekto patvirtinime pateikiami visi būtini nurodymai ir apribojimai. Šiuos nurodymus ir apribojimus remonto projekto patvirtinimo turėtojas perduoda orlaivio naudotojui, naudojant su kompetentinga institucija suderintą procedūrą.

21.A.445 Nepašalintas pažeidimas

- (a) Jeigu sugadintas gaminys, dalis arba prietaisas paliekamas nesuremontuotas ir jeigu jam netaikomi aukščiau nurodyti duomenys, tuomet pažeidimo poveikį gaminio, dalies ar prietaiso tinkamumui naudoti gali nustatyti:
 1. kompetentinga institucija;
 2. atitinkamai patvirtinta projektavimo organizacija, naudodama su kompetentinga institucija suderintą procedūrą.

Visi būtini apribojimai nustatomi pagal LTMAR 21.A.443 punkto reikalavimus.

- (b) Jeigu pažeidimą vertina ne šios dalies a punkte nurodyta kompetentinga institucija ir ne tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo arba pagalbinės jėgainės (APU) leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtojas, o kita organizacija, pastaroji įrodo, kad informacija, kuria grindžiamas vertinimas, buvo gauta naudojantis pačios vertinančios organizacijos ištekliais arba susitarus su tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo arba pagalbinės jėgainės (APU) leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtoju arba gamintoju, jeigu būtina.

21.A.447 Užrašų tvarkymas

Kiekvienam remontui pateikiama visa svarbi remonto projekto informacija, brėžiniai, bandymų ataskaitos, instrukcijos, pagal LTMAR 21.A.443 punktą išduoti apribojimai, klasifikavimo pagrindimas ir remonto projekto patvirtinimo įrodymai, turi būti:

- (a) saugomi remonto projekto patvirtinimo turėtojo, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai;
- (b) tinkamai tvarkomi remonto projekto patvirtinimo turėtojo siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą užtikrinti remontuojamų gaminių, dalių ar prietaisų nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti.

21.A.449 Nepertraukiamojo tinkamumo naudoti instrukcijos

- (a) Remonto projekto patvirtinimo turėtojas pateikia bent vieną išsamių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimų rinkinį (kaip remonto projekto dalį), apimančią aprašomuosius duomenis ir atlikimo instrukcijas, parengtas pagal taikomus reikalavimus, kiekvienam remontuojamo orlaivio naudotojui. Suremontuotas gaminys, dalis arba prietaisas gali būti pradėtas eksploatuoti prieš padarant tų instrukcijų pakeitimus, tačiau tik ribotą eksploatacijos laikotarpį ir tik gavus kompetentingos institucijos pritarimą. Šių instrukcijų pakeitimai turi būti pateikiami bet kuriam asmeniui, kuris privalo laikytis bet kurių tų instrukcijų pakeitimų sąlygų, jam paprašius. Kai kurių nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti, kapitalinio remonto ar kitokios sudėtingos priežiūros vadovų ar dalies instrukcijų prieinamumas gali būti atidėtas iki tol, kol gaminys bus pradėtas naudoti, tačiau jos turi būti prieinamos kai bet kuris gaminys pasiekia jam nustatytą eksploatacijos laiko arba skrydžio valandų (ciklų) ribą.
- (b) Jei remonto projekto patvirtinimo turėtojas išleidžia nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti instrukcijų pakeitimų atnaujinimus po to, kai remontas buvo pirmą kartą patvirtintas, šie atnaujinimai pateikiami kiekvienam naudotojui ir paprašius bet kuriam kitam asmeniui, kuris privalo laikytis bet kokių tų instrukcijų pakeitimų sąlygų. Programa, kurioje parodyta, kaip platinami nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti nurodymų pakeitimai, pateikiama kompetentingai institucijai.

21.A.451 Įsipareigojimai ir ženklėjimas

- (a) Visi esminio remonto projekto patvirtinimo turėtojai:

1. prisiima įsipareigojimus:

- (i) nustatytus LTMAR 21.A.3A, 21.A.3B, 21.A.4, 21.A.5, 21.A.7, 21.A.439, 21.A.441 ir 21.A.443 punktuose;
- (ii) privalomus atsižvelgiant į bendradarbiavimą su tipo pažymėjimo, papildomo tipo pažymėjimo arba pagalbinės jėgainės (APU) leidimo, išduoto taikant MTSO, turėtoju pagal 21.A.433 dalies b punktą, jeigu būtina;

2. atlieka ženklėjimą, įskaitant raides MPA, pagal LTMAR 21.A.804(a) punktą.

- (b) Išskyrus tipo pažymėjimo arba pagalbinės jėgainės (APU) leidimo, išduoto taikant MTSO, turėtojus, kuriems galioja LTMAR 21.A.44 punktas, neesminio remonto projekto patvirtinimo turėtojai:
1. prisiima LTMAR 21.A.4, 21.A.5 ir 21.A.7 punktuose nustatytus įsipareigojimus;
 2. atlieka ženklimą, įskaitant raides MPA, pagal LTMAR 21.A.804(a) papunktį.

N POSKYRIS. NETAIKOMAS

O POSKYRIS. LEIDIMŲ IŠDAVIMAS TAIKANT KARINIO TECHNINIO STANDARTO SPECIFIKACIJĄ (MTSO)

21.A.601 Taikymo sritis

Šis poskyris nustato leidimų išdavimo taikant MTSO procedūrą ir pareiškėjų, siekiančių, kad jiems būtų išduoti tie leidimai, arba tų leidimų turėtojų teises bei įsipareigojimus.

21.A.602A Teisė pateikti paraišką

Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris gamina MTSO atitinkantį gaminį arba ketina gaminti tokį gaminį ir kuris įrodė arba yra pradėjęs savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.602B punktą įrodymo procesą, turi teisę pateikti paraišką išduoti leidimą taikant MTSO procedūrą.

21.A.602B Tinkamumo įrodymas

Visi pareiškėjai, siekiantys, kad jiems būtų išduotas leidimas taikant MTSO procedūrą, savo tinkamumą įrodo:

- (a) jei tai yra gamyba, – įgydami gamybinės organizacijos patvirtinimą, kuris išduodamas pagal LTMAR 21 G poskyrį, arba laikydamiesi LTMAR 21 F poskyrio procedūrų;
- (b) jei tai yra projektavimas:
 1. pagalbinės jėgainės – įgydami projektavimo organizacijos patvirtinimą, kurį kompetentinga institucija išdavė pagal LTMAR 21 J poskyrį;
 2. visų kitų gaminių – naudodami procedūras, nustatančias konkrečias projektavimo veiklas, išteklius ir veiksmų seką, kuri privaloma tam, kad būtų laikomasi LTMAR 21 reikalavimų.

21.A.603 Paraiškos pateikimas

- (a) Paraiška išduoti leidimą taikant MTSO procedūrą parengiama ir pateikiama kompetentingos institucijos nustatyta forma ir būdu bei prie paraiškos pridedama pagal LTMAR 21.A.605 punktą privaloma informacija.
- (b) Jeigu pagal LTMAR 21.A.611 punktą numatoma atlikti keletą neesminių pakeitimų, pareiškėjas savo paraiškoje pateikia gaminio pagrindinio modelio numerį ir susijusios dalies numerius, po kuriais rašomi atidaryti laužtiniai skliaustai, reiškiantys, kad kai kada gali būti pridedamas sutrumpintas raidinis ženklavimas arba skaičiai (arba ir sutrumpintas raidinis ženklavimas, ir skaičiai).

21.A.604 Pagalbinės jėgainės (APU) leidimo išdavimas taikant MTSO

APU MTSO leidimo atžvilgiu:

- (a) nukrypstant nuo LTMAR 21.A.603, 21.A.610 ir 21.A.615 punktų, taikomi LTMAR 21.A.15, 21.A.20, 21.A.21, 21.A.31, 21.A.33, 21.A.44, 21.B.75 ir 21.B.80 punktai. Tačiau vietoje tipo pažymėjimo pagal LTMAR 21.A.606 punktą išduodamas MTSO leidimas;
- (b) nukrypstant nuo LTMAR 21.A.611 punkto, LTMAR 21 D poskyrio reikalavimai taikomi APU MTSO leidimo turėtojo projekto pakeitimų patvirtinimui ir kitų pareiškėjų projektų pakeitimų, kurie priskiriami prie neesminių pakeitimų, patvirtinimui, o LTMAR 21 E poskyrio reikalavimai taikomi kitų pareiškėjų projekto pakeitimų, kurie priskiriami prie esminių pakeitimų, patvirtinimui. Jeigu taikomi LTMAR 21 E poskyrio reikalavimai, vietoje papildomo tipo pažymėjimo išduodamas atskiras MTSO leidimas;
- (c) LTMAR 21 M poskyrio reikalavimai taikomi remonto projektų patvirtinimui.

21.A.605 Duomenų reikalavimai

(a) Pareiškėjas kompetentingai institucijai pateikia šiuos dokumentus:

1. su MTSO leidimu susijusią sertifikavimo programą, kurioje nurodytos atitikties LTMAR 21.A.606(b) papunkčiui įrodymo priemonės;
2. atitikties pareiškimą, patvirtinantį, kad pareiškėjas atitinka šio poskyrio reikalavimus;
3. deklaraciją apie projektą ir darbinius parametrus (DDP¹²), kurioje nurodoma, kad pareiškėjas įrodė, kad gaminys atitinka techninius standartus ir tinkamumo skraidyti specifikacijas pagal sertifikavimo programą;
4. techninių duomenų, kuriuos privaloma pateikti pagal taikomus techninius standartus ir tinkamumo skraidyti specifikacijas, kopiją;
5. LTMAR 21.A.143 punkte nurodytą žinyną (arba nuorodą į žinyną), siekiant gauti atitinkamą gamybos organizacijos patvirtinimą pagal LTMAR 21 G poskyrį arba LTMAR 21.A.125A(b) papunktyje nurodytą vadovą (arba nuorodą į vadovą), skirtą pagal LTMAR 21 F poskyrį vykdyti gamybos veiklą neturint gamybos organizacijos patvirtinimo;
6. pagalbinės jėgainės atveju – LTMAR 21.A.243 punkte nurodytą vadovą (arba nuorodą į vadovą), kad pagal LTMAR 21 J poskyrį būtų gautas atitinkamas projektavimo organizacijos patvirtinimas;
7. visų kitų gaminių atveju – LTMAR 21.A.602B(b)2 papunktyje nurodytas procedūras arba nuorodą į jas.

(b) Pareiškėjas praneša kompetentingai institucijai apie visus patvirtinimo proceso metu iškilusiu sunkumus arba įvykius, kurie gali daryti didelį poveikį pagal MTSO procedūrą išduotam leidimui.

21.A.606 MTSO leidimo išdavimo reikalavimai

Tam, kad gautų MTSO leidimą, pareiškėjas:

- (a) įrodo savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.602B punktą;
- (b) įrodo, kad gaminys atitinka taikytinų techninių standartų ir tinkamumo skraidyti specifikacijų technines sąlygas arba, jei taikytina, pagal LTMAR 21.A.610 punktą patvirtintus nukrypimus nuo jų;
- (c) įvykdo šio poskyrio reikalavimus;
- (d) pareiškia, kad nėra nustatyta jokių ypatybių arba charakteristikų, dėl kurių gaminį būtų pavojinga naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.

21.A.607 Privilegijos išduoti leidimą taikant MTSO

MTSO leidimo turėtojas turi teisę gaminti ir ženklinti gaminį atitinkamu MTSO ženklu.

21.A.608 Deklaracija apie projektą ir darbinius parametrus (DDP)

(a) Deklaracijoje apie projektą ir darbinius parametrus (DDP) pateikiama bent ši informacija:

1. atitinkanti LTMAR 21.A.31(a) ir b papunkčių reikalavimus, identifikuojanti gaminį ir jo projektą bei bandymo standartą;

¹² Declaration of Design and Performance

2. įvertinti gaminio darbiniai parametrai, jeigu būtina, pateikiami tiesiogiai arba darant nuorodą į kitus papildomus dokumentus;
 3. atitikties pareiškimas, patvirtinantis, kad gaminys atitinka taikomus techninius standartus ir tinkamumo skraidyti specifikacijas;
 4. nuoroda į atitinkamas bandymų ataskaitas;
 5. nuoroda į atitinkamus techninės priežiūros, kapitalinio remonto ir remonto vadovus;
 6. atitikties lygiai, jeigu jie yra leidžiami pagal taikomus techninius standartus ir tinkamumo skraidyti specifikacijas;
 7. pagal LTMAR 21.A.610 punktą priimtų nukrypimų sąrašas.
- (b) Deklaraciją apie projektą ir darbinius parametrus (DDP) turi pasirašyti ir nurodyti datą MTSO leidimo turėtojas arba jo įgaliotasis atstovas.

21.A.609 Leidimų, išduotų taikant MTSO, turėtojų įsipareigojimai

Leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtojas pagal šį poskyrį:

- (a) kiekvieną gaminį gamina pagal LTMAR 21 G arba F poskyrį, užtikrinant, kad visi pagaminti gaminiai atitiktų jų projektinius duomenis ir kad juos būtų saugu sumontuoti;
- (b) parengia ir tvarko kiekvieno gaminio modelio, kuriam buvo išduotas leidimas taikant MTSO procedūrą, išsamų naujausią techninių duomenų ir įrašų rinkinį pagal LTMAR 21.A.5 punktą;
- (c) parengia, tvarko ir atnaujina visų vadovų, kurių reikalaujama pagal atitinkamas gaminio tinkamumo naudoti specifikacijomis, pagrindinius egzempliorius;
- (d) užtikrina, kad gaminio naudotojams ir, jeigu prašoma, kompetentingai institucijai, būtų prieinami techninės priežiūros, kapitalinio remonto ir remonto vadovai, reikalingi naudojant gaminį ir jį techniškai prižiūrint, bei tų vadovų pakeitimai;
- (e) kiekvieną gaminį ženklina pagal LTMAR 21.A.807 punkto reikalavimus;
- (f) laikosi LTMAR 21.A.3A, 21.A.3B ir 21.A.4 punktų reikalavimų;
- (g) atitinka LTMAR 21.A.602B punkto reikalavimus.

21.A.610 Nukrypimų patvirtinimas

- (a) Kiekvienas gamintojas, prašantis suteikti leidimą nukrypti nuo MTSO nustatyto eksploatacinių charakteristikų standarto ir tinkamumo skraidyti specifikacijų reikalavimų, turi įrodyti, kad standartus, kurių prašoma suteikti leidimą nesilaikyti, atstoja lygiavertį saugos lygį užtikrinantys kiti veiksniai arba projekto ypatybės.
- (a) Prašymas suteikti leidimą nukrypti ir visi susiję duomenys pateikiami kompetentingai institucijai.

21.A.611 Projektų pakeitimai

- (b) Leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtojas neesminius projekto pakeitimus (bet kokį pakeitimą, išskyrus esminį pakeitimą) gali atlikti negavęs jokio kito kompetentingos institucijos leidimo. Šiuo atveju pakeistas gaminys išlaiko pirminį modelio numerį (neesminiai pakeitimai nurodomi pakeistu dalies numeriu arba papildymais), o leidimo turėtojas perduoda kompetentingai institucijai visus pakeistus duomenis, kurie būtini atitikties LTMAR 21.A.603(b) papunkčio reikalavimams užtikrinimui.

- (c) Kiekvienas projekto pakeitimas, kurį atlieka leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtojas ir kuris yra ganėtinai esminis, kad būtų galima reikalauti išsamaus tyrimo, kad būtų nustatyta, ar laikomasi taikomų techninių standartų ir tinkamumo skraidyti specifikacijų reikalavimų – tai esminis pakeitimas. Prieš pradėdamas taikyti šį pakeitimą, leidimo turėtojas gaminiui suteikia naują tipo ar modelio žymėjimą ir pagal LTMAR 21.A.603 punktą pateikia paraišką išduoti naują leidimą.
- (d) Joks asmuo ar organizacija, išskyrus MTSO leidimo turėtojo, pateikęs gaminio atitikties pareiškimą, negali gauti patvirtinimo pagal šį LTMAR 21 O poskyrį, nebent asmuo ar organizacija, siekianti patvirtinimo, kreipiasi pagal LTMAR 21.A.603 punktą dėl atskiro MTSO leidimo.

21.A.613 Užrašų tvarkymas

Papildomai prie su kokybės sistema susijusių užrašų saugoma visa svarbi projekto informacija, brėžiniai ir bandymų ataskaitos, įskaitant išbandyto gaminio patikrinimo įrašus, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai, ir tinkamai tvarkomi siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą užtikrinti gaminio ir produkto, kuriame jis sumontuotas ir kuriam suteiktas tipo pažymėjimas, nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti.

21.A.615 Kompetentingos institucijos atliekamas patikrinimas

Visi pareiškėjai, siekiantys gauti gaminiui leidimą, taikant MTSO procedūrą, arba to leidimo turėtojai, kompetentingai institucijai pateikę prašymą, leidžia jai:

- (a) stebėti bet kokį atliekamą bandymą;
- (b) patikrinti to gaminio techninius duomenis.

21.A.619 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

- (a) Leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, galiojimo trukmė neribojama. Jis galioja, jeigu:
 1. laikomasi leidimui, išduotam taikant MTSO procedūrą, nustatytų sąlygų;
 2. vykdomi LTMAR 21.A.609 punkte nustatyti leidimo turėtojo įsipareigojimai;
 3. neįrodoma, kad eksploatuojant gaminį atsirado su juo susijusi nepriimtina rizika;
 4. leidimo nebuvo atsisakyta arba jis nebuvo panaikintas pagal kompetentingos institucijos nustatytas administracines procedūras.
- (b) Atsisakius pažymėjimo arba jį panaikinus, pažymėjimas gražinamas kompetentingai institucijai.

21.A.621 Teisė perleisti

Pagal LTMAR 21 išduoto leidimo, taikant MTSO procedūrą, negalima perleisti, išskyrus leidimo savininko pasikeitimo atvejį, kuris laikomas esminiu ir dėl to, jeigu būtina, turi atitikti LTMAR 21.A.147 ir 21.A.247 punktų reikalavimus.

P POSKYRIS. KARINIS SKRYDŽIO LEIDIMAS

21.A.701 Taikymo sritis

- (a) Kariniai skrydžio leidimai pagal šį poskyrį išduodami orlaiviams, kurie neatitinka galiojančių tinkamumo skraidyti reikalavimų arba kurių atitiktis šiems reikalavimams nebuvo įrodyta, tačiau gali saugiai skristi apibrėžtomis sąlygomis, šiais tikslais:
1. siekiant tobulinti;
 2. siekiant pademonstruoti orlaivio atitiktį taisyklėms arba tinkamumo skraidyti specifikacijoms;
 3. mokyti projektavimo organizacijų ar gamybinių organizacijų įgulas;
 4. atlikti naujos gamybos orlaivio gamybinį bandymą;
 5. perskraidinti gaminamą orlaivį iš vienos gamybos bazės į kitą;
 6. skraidinti orlaivį pas pirkėją, kad šis atliktų jo priėmimą;
 7. pristatyti orlaivį ar eksportuoti;
 8. skraidinti orlaivį į kompetentingą instituciją, kad ši atliktų jo priėmimą;
 9. atlikti rinkos tyrimą, įskaitant pirkėjo įgulos mokymą;
 10. dalyvauti parodose ir aviacijos pramoginiuose renginiuose;
 11. skraidinti orlaivį į techninės priežiūros arba tinkamumo skraidyti patikrinimo vietą, arba į saugojimo vietą;
 12. skraidinti orlaivį, kurio svoris viršija patvirtintą didžiausią leidžiamą pakilimo svorį, virš vandens ar sausumos teritorijų, kuriose nėra reikiamų nusileidimo sąlygų ar reikiamų degalų;
 13. (rezervuota);
 14. skraidinti orlaivį, atitinkantį galiojančius tinkamumo skraidyti reikalavimus, prieš nustatant jo atitiktį aplinkos apsaugos reikalavimams;
 15. atskiriems orlaiviams ar tipams, kuriems tinkamumo skraidyti pažymėjimas ar riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimas netinka;
 16. vykdyti skrydžius orlaiviais siekiant nustatyti jų gedimus arba po techninės priežiūros patikrinti vienos ar kelių sistemų, dalių arba prietaisų veikimą.
- (b) Šiame poskyryje nustatoma karinių skrydžio leidimų išdavimo ir susijusių skrydžio sąlygų patvirtinimo tvarka, taip pat nustatomos tokius leidimus ir skrydžio sąlygų patvirtinimus siekiančių įgyti pareiškėjų ir tokių leidimų turėtojų teisės ir pareigos.

21.A.703 Teisė pateikti paraišką

- (a) Paraišką kariniam skrydžio leidimui gali teikti bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, išskyrus atvejį, kai pareiškėjas, norintis gauti karinį skrydžio leidimą LTMAR 21.A.701(a)15 papunktyje nurodytu tikslu, turi būti savininkas.
- (b) Paraišką skrydžio sąlygoms patvirtinti gali teikti bet kuris fizinis arba juridinis asmuo.

21.A.705 Kompetentinga institucija

Šiame poskyryje kompetentinga institucija reiškia:

- (a) registravimo valstybės narės paskirtą instituciją;
- (b) jei orlaivis neįregistruotas – ženklinimą skyrusios valstybės narės paskirtą instituciją.

21.A.707 Paraiška išduoti karinį skrydžio leidimą

- (a) Pagal LTMAR 21.A.703 punktą ir kai pareiškėjui nėra suteikta privilegija išduoti karinį skrydžio leidimą, karinio skrydžio leidimo paraiška teikiama kompetentingai institucijai jos nustatyta forma ir tvarka.
- (b) Paraiškoje kariniam skrydžio leidimui turi būti nurodyta:
 - 1. skrydžio (skrydžių) tikslas (tikslai) pagal LTMAR 21.A.701 punktą;
 - 2. kaip orlaivis netenkina galiojančių tinkamumo skraidyti reikalavimų;
 - 3. pagal LTMAR 21.A.710 punktą patvirtintos skrydžio sąlygos.
- (c) Jei, teikiant karinio skrydžio leidimo paraišką, skrydžio sąlygos nėra patvirtintos, teikiama paraiška skrydžio sąlygoms patvirtinti pagal LTMAR 21.A.709 punktą.

21.A.708 Skrydžio sąlygos

Skrydžio sąlygos apima:

- (a) konfigūraciją (konfigūracijas), kuriai (kurioms) prašoma karinio skrydžio leidimo;
- (b) bet kurią sąlygą ar apribojimą, būtiną saugiai orlaivio eksploatacijai, įskaitant:
 - 1. sąlygas ar apribojimus, nustatytus skrydžio (skrydžių) maršrutui ar oro erdvei (arba ir maršrutui, ir oro erdvei);
 - 2. visas sąlygas ar apribojimus, taikomus orlaivio skrydžio įgulai, kurių reikalauja kompetentinga institucija;
 - 3. apribojimus dėl asmenų (išskyrus skrydžio įgulą) gabenimo;
 - 4. eksploatacinius apribojimus, specifines procedūras ar technines sąlygas, kurių būtina laikytis;
 - 5. konkrečią bandomojo skrydžio programą (jei taikoma);
 - 6. konkrečias nepertraukiamojo tinkamumo skraidyti priemones, įskaitant techninės priežiūros instrukcijas ir jų įgyvendinimo statusą;
- (c) įrodymus, kad orlaivis gali saugiai skristi laikantis (b) papunktyje numatytų sąlygų ar apribojimų;
- (d) orlaivio konfigūracijos kontrolės metodą, taikomą siekiant užtikrinti nustatytų sąlygų laikymąsi.

21.A.709 Paraiška patvirtinti skrydžio sąlygas

- (a) Pagal LTMAR 21.A.707(c) papunktį ir jei pareiškėjui nėra suteikta privilegija tvirtinti skrydžio sąlygas, paraiška skrydžio sąlygoms patvirtinti teikiama kompetentingai institucijai jos nustatyta forma ir tvarka.
- (b) Paraiškoje skrydžio sąlygoms patvirtinti turi būti nurodyta:
 - 1. siūlomos skrydžio sąlygos;
 - 2. šias sąlygas pagrindžiantys dokumentai;
 - 3. pareiškimas, kad orlaivis gali saugiai skristi laikantis LTMAR 21.A.708(b) papunkčio sąlygų ar apribojimų.

21.A.710 Skrydžio sąlygų patvirtinimas

- (a) Kai skrydžio sąlygų tvirtinimas yra susijęs su projekto sauga, skrydžio sąlygas tvirtina:
 - 1. kompetentinga institucija;

2. atitinkamai patvirtinta projektavimo organizacija pagal LTMAR 21.A.263(c)6 papunktyje numatytą privilegiją.
- (b) Jei skrydžio sąlygų tvirtinimas nesusijęs su projekto sauga, skrydžio sąlygas tvirtina kompetentinga institucija arba atitinkamai patvirtinta organizacija, kuri taip pat išduoda ir karinį skrydžio leidimą.
 - (c) Prieš patvirtindama skrydžio sąlygas, kompetentinga institucija arba patvirtinta organizacija turi įsitikinti, kad orlaivis gali saugiai skristi pagal nurodytas sąlygas ir atsižvelgiant į nurodytus apribojimus. Kompetentinga institucija gali atlikti (arba reikalauti, kad pareiškėjas atliktų) visus tam būtinus patikrinimus ar bandymus.

21.A.711 Karinio skrydžio leidimo išdavimas

- (a) Skrydžio leidimą (LTMAR 20a forma) gali išduoti kompetentinga institucija LTMAR 21.B.525 punkte nurodytomis sąlygomis.
- (b) Tinkamai patvirtinta projektavimo organizacija gali išduoti karinį skrydžio leidimą (LTMAR 20b forma) pagal LTMAR 21.A.263(c)7 papunktį, kai pagal LTMAR 21.A.710 punktą yra patvirtintos LTMAR 21.A.708 punkte nurodytos skrydžio sąlygos.
- (c) Tinkamai patvirtinta gamybos organizacija gali išduoti karinį skrydžio leidimą (LTMAR 20b forma) pagal LTMAR 21.A.163(e) papunkčiu jai suteiktą privilegiją, kai pagal LTMAR 21.A.710 punktą yra patvirtintos LTMAR 21.A.708 punkte nurodytos skrydžio sąlygos.
- (d) Patvirtinta nepertraukiamąjį tinkamumą skraidyti užtikrinanti organizacija gali išduoti karinį skrydžio leidimą (LTMAR 20b forma) pagal LTMAR M.A.711 punktu jai suteiktą privilegiją, kai pagal LTMAR 21.A.710 punktą yra patvirtintos LTMAR 21.A.708 punkte nurodytos skrydžio sąlygos.
- (e) Kariniame skrydžio leidime nurodomas tikslas (-ai) ir visos sąlygos bei apribojimai, patvirtinti pagal LTMAR 21.A.710 punktą.
- (f) Pagal (b), (c) arba (d) papunkčius išduotų karinių skrydžio leidimų kopijos ir susijusios skrydžio sąlygos pateikiamos kompetentingai institucijai kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per tris dienas nuo skrydžio leidimo išdavimo dienos.
- (g) Gavusi įrodymų, kad nesilaikoma kurios nors LTMAR 21.A.723(a) papunktyje nurodytos sąlygos, taikomos kariniam skrydžio leidimui, kurį tam tikra organizacija išdavė pagal (b), (c) arba (d) punktą, ši organizacija nedelsdama panaikina tą karinį skrydžio leidimą ir nedelsdama apie tai praneša kompetentingai institucijai.

21.A.713 Pakeitimai

- (a) Bet kuris pakeitimas, dėl kurio skrydžio sąlygos ar susiję pagrindimai, nustatyti kariniam skrydžio leidimui, tampa negaliojantys, turi būti patvirtintas pagal LTMAR 21.A.710 punkto nuostatas. Prireikus teikiama paraiška pagal LTMAR 21.A.709 punktą.
- (b) Jei pakeitimas susijęs su karinio skrydžio leidimu, turi būti išduotas naujas karinio skrydžio leidimas pagal LTMAR 21.A.711 punktą.

21.A.715 Kalba

Vadovai, užrašai, sąrašai, instrumentų žymėjimai ir visa kita informacija, kurios reikalauja taikomos tipo sertifikavimo specifikacijos, turi būti pateikta kompetentingai institucijai priimtina kalba.

21.A.719 Teisė perleisti

- (a) Karinio skrydžio leidimas negali būti perleidžiamas.

(b) (Rezervuota).

21.A.721 Tikrinimai

Kompetentingai institucijai prašant, karinio skrydžio leidimo turėtojas ar pareiškėjas užtikrina prieigą prie atitinkamo orlaivio.

21.A.723 Galiojimo trukmė ir nepertraukiamas galiojimas

(a) Karinio skrydžio leidimas išduodamas ne ilgesniam kaip 12 mėnesių laikotarpiui ir lieka galioti, jeigu:

1. laikomasi LTMAR 21.A.711(e) punkto sąlygų ir apribojimų, susijusių su karinio skrydžio leidimu;
2. karinio skrydžio leidimo neatsisakoma ir jis nepanaikinamas;
3. orlaivis lieka tame pačiame registre.

(b) (Rezervuota).

(c) Atsisakius karinio skrydžio leidimo arba jį panaikinus leidimas gražinamas kompetentingai institucijai.

21.A.725 Karinio skrydžio leidimo pratęsimas

Karinio skrydžio leidimo pratęsimas įforminamas kaip pakeitimas pagal LTMAR 21.A.713 punktą.

21.A.727 Karinio skrydžio leidimo turėtojo įsipareigojimai

Karinio skrydžio leidimo turėtojas privalo užtikrinti, kad būtų įvykdytos visos su karinio skrydžio leidimu susijusios sąlygos bei apribojimai ir jų būtų laikomasi.

21.A.729 Užrašų tvarkymas

(a) Visus skrydžio sąlygas nustatančius ir pagrindžiamuosius dokumentus saugo skrydžio sąlygų patvirtinimo turėtojas, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai, ir tinkamai tvarko, siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą orlaivio nepertraukiamajam tinkamumui skraidyti užtikrinti.

(b) Visus dokumentus, susijusius su kariniu skrydžio leidimu pagal patvirtintos organizacijos privilegiją, įskaitant tikrinimo dokumentus ir skrydžio sąlygų patvirtinimą bei patį karinio skrydžio leidimą pagrindžiančius dokumentus saugo susijusi patvirtinta organizacija, užtikrinant jų prieinamumą kompetentingai institucijai, ir tinkamai tvarko siekiant išsaugoti informaciją, reikalingą orlaivio nepertraukiamajam tinkamumui skraidyti užtikrinti.

Q POSKYRIS. GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ ŽENKLINIMAS**21.A.801 Gaminių ženklimas**

(a) Ženklinant gaminius pateikiama ši informacija:

1. gamintojo pavadinimas;
2. gaminio žymėjimas;
3. gamintojo serijos numeris;
4. bet kokia kita informacija, kurią kompetentinga institucija laiko reikalinga.

(b) Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, gaminantis orlaivį ar variklį pagal LTMAR 21 G arba F poskyrio reikalavimus, tą orlaivį arba variklį ženklina ugniai atsparia plokštele, kurioje išėsdinama, įspaudžiama arba išgraviruojama ar kitu patvirtintu ugniai atspariu ženklavimo metodu pateikiama šios dalies a punkte nurodoma informacija. Ženklavimo plokštelė pritvirtinama taip, kad ji būtų prieinama ir įskaitoma bei kad nebūtų sugadinta ar pašalinta per įprastą gaminio eksploatavimą arba pamesta ar sunaikinta įvykus avarijai.

(c) Bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, gaminantis oro sraigą, oro sraigto mentę arba jo stebulę pagal LTMAR 21 G arba F poskyrio reikalavimus, tuos gaminius ženklina plokštele, kurioje išėsdinama, įspaudžiama arba išgraviruojama ar kitu patvirtintu ugniai atspariu ženklavimo metodu pateikiama šios dalies (a) papunktyje nurodoma informacija ir kuri tvirtinama prie tų gaminių ne kritinio paviršiaus (ženklavimo plokštelė negali būti sugadinta ar pašalinta per įprastą gaminio eksploatavimą arba pamesta ar sunaikinta įvykus avarijai).

(d) (Rezervuota).

21.A.803 Ženklavimo duomenų tvarkymas

(a) Joks asmuo, jeigu jis nėra gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimo, negali LTMAR 21.A.801(a) papunktyje nurodytos ženklavimo informacijos pašalinti nuo bet kokio orlaivio, variklio, oro sraigto, oro sraigto mentės arba oro sraigto stebulės, tos informacijos pakeisti arba jos nurodyti ant bet kokio orlaivio, variklio, oro sraigto, oro sraigto mentės arba oro sraigto stebulės ar LTMAR 21.A.807(a) papunktyje nurodytos informacijos pašalinti nuo APU, tos informacijos pakeisti arba nurodyti ant bet kokios APU.

(b) Joks asmuo negali pašalinti LTMAR 21.A.801 arba 21.A.807 punkte, jei tai yra APU, nurodytos jokios ženklavimo plokštelės arba jos pritvirtinti, jeigu nėra gavęs kompetentingos institucijos patvirtinimo.

(c) Nukrypdamas nuo (a) ir (b) papunkčių, kiekvienas juridinis arba fizinis asmuo, pagal susijusias taikomas įgyvendinimo taisykles atliekantis techninės priežiūros darbus, atsižvelgdamas į kompetentingos institucijos nustatytus metodus, procedūras ir praktiką gali:

1. LTMAR 21.A.801(a) papunktyje nurodytą ženklavimo informaciją pašalinti nuo bet kokio orlaivio, variklio, oro sraigto, oro sraigto mentės arba oro sraigto stebulės, tą informaciją pakeisti arba ją nurodyti ant bet kokio orlaivio, variklio, oro sraigto, oro sraigto mentės arba oro sraigto stebulės ar LTMAR 21.A.807(a) papunktyje nurodytą informaciją pašalinti nuo APU, tą informaciją pakeisti arba nurodyti ant bet kokios APU;

2. pašalinti LTMAR 21.A.804 arba 21.A.807 punkte, jei tai yra APU, nurodytą ženklavimo plokštelę, jeigu ją būtina pašalinti atliekant techninės priežiūros darbus.

- (d) Visi asmenys ženklavimo plokštelę, kuri buvo pašalinta pagal (c)2 papunktį nuo bet kokio orlaivio, variklio, oro sraigto, oro sraigto mentės arba oro sraigto stebulės, turi pritvirtinti ją tik toje pačioje vietoje, iš kurios ji buvo pašalinta.

21.A.804 Dalių ir prietaisų ženklavimas

- (a) Kiekviena dalis arba prietaisas turi būti nuolat ir įskaitomai paženklinami nurodant:
1. pavadinimą, prekės ženklą arba gamintojo identifikavimo ženklą, nustatomą pagal taikomus projekto duomenis;
 2. dalies numerį, nurodytą taikomuose projekto duomenyse;
 3. raidės MPA, skirtos dalims ir prietaisams, pagamintiems pagal patvirtinto projekto, nepriklausančio susijusio produkto tipo pažymėjimo turėtojui, duomenis, išskyrus MTSO gaminius.
- (b) Nukrypstant nuo (a) punkto, jeigu kompetentinga institucija sutinka, kad dalis arba prietaisas yra pernelyg mažas arba kad dėl kitų priežasčių neįmanoma dalies ar prietaiso paženklinami jokia (a) punkte nurodyta informacija, į su dalimi arba prietaisu ar jų tara pateikiamą oficialaus išleidimo dokumentą įtraukiama informacija, kuria nebuvo galima paženklinami tos dalies ar prietaiso.

21.A.805 Kritinių dalių ženklavimas

Be LTMAR 21.A.804 punkto reikalavimų kiekvienas dalies, kuri turi būti įmontuojama tipo pažymėjimą turinčiame gaminyje ir laikoma kritine dalimi, gamintojas turi tą dalį nenutrūkinamai ir įskaitomai paženklinami dalies ir serijos numeriu.

21.A.807 MTSO atitinkančių orlaivio elementų ženklavimas

- (a) Kiekvienas leidimo, išduoto taikant MTSO procedūrą, turėtojas pagal LTMAR 21 O poskyrį turi visus gaminius nenutrūkinamai ir įskaitomai ženklinti šia informacija:
1. gamintojo pavadinimu ir adresu;
 2. gaminio pavadinimu, tipu, dalies numeriu arba tipo ženklu;
 3. gaminio serijos numeriu arba jo pagaminimo data ar / ir serijos numeriu ir pagaminimo data;
 4. taikomu MTSO numeriu.
- (b) Nukrypstant nuo (a) papunkčio, jeigu kompetentinga institucija sutinka, kad dalis yra pernelyg smulki arba kad tos dalies dėl kitų priežasčių neįmanoma ženklinti bet kokia (a) papunktyje nurodyta informacija, į su dalimi ar jos tara pateikiamą oficialų išleidimo dokumentą įtraukiama informacija, kuria nebuvo galima paženklinami dalies.
- (c) Kiekvienas asmuo, gaminantis APU pagal LTMAR 21 G arba F poskyrio reikalavimus, tą APU ženklina ugniai atsparia plokštele, kurioje išėsdinama, įspaudžiama arba išgraviruojama ar kitu patvirtintu ugniai atspariu ženklavimo metodu pateikiama (a) punkte nurodoma informacija. Ženklavimo plokštelė pritvirtinama taip, kad ji būtų prieinama ir įskaitoma bei nebūtų sugadinta ar pašalinta per įprastą APU eksploatavimą arba pamesta ar sunaikinta įvykus avarijai.

B SKYRIUS. KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ PROCEDŪROS

A POSKYRIS – BENDROSIOS NUOSTATOS

21.B.5 Taikymo sritis

- (a) Šiame skyriuje nustatoma tvarka, kurios kompetentinga institucija turi laikytis vykdydama savo užduotis ir pareigas, susijusias su LTMAR 21 nurodytų pažymėjimų, patvirtinimų ir leidimų išdavimu, tvarkymu, keitimu, galiojimo sustabdymu ir atšaukimu.
- (b) Kompetentinga institucija parengia pagal LTMAR 21 taikytinas sertifikavimo specifikacijas, priimtinas atitikties priemones ir rekomendacinę medžiagą.

21.B.20 Kompetentingos institucijos įsipareigojimai

(Rezervuota)

21.B.25 Kompetentingos institucijos organizacinei struktūrai taikomi reikalavimai

- (a) Bendrieji reikalavimai:

valstybė narė skiria kompetentingą instituciją, kuriai suteikiami įgaliojimai įgyvendinti LTMAR 21 A skyriaus reikalavimus ir kuri turi dokumentais nustatytas procedūras, organizacijos struktūrą ir personalą.

- (b) Išteklių:

1. personalo skaičius turi būti pakankamas tam, kad ji galėtų tinkamai atlikti nustatytas užduotis;
2. kompetentinga institucija skiria vadovą arba vadovus, atsakingą (-us) už susijusias (-ių) užduoties (-čių) atlikimą, įskaitant ryšius su kitomis karinio tinkamumo skraidyti kompetentingomis institucijomis, jeigu būtina.

- (c) Kvalifikacija ir mokymas:

visas personalas turi būti atitinkamos kvalifikacijos ir įgijęs reikiamų žinių, patirties bei būti apmokytas tam, kad galėtų tinkamai atlikti jam paskirtas užduotis.

21.B.30 Dokumentais nustatytos procedūros

- (a) Kompetentinga institucija parengia dokumentais nustatytas procedūras struktūrai aprašyti, priemonės ir metodus, užtikrinančius, kad būtų laikomasi LTMAR 21 reikalavimų. Procedūros turi būti reguliariai atnaujinamos ir naudojamos kaip pagrindiniai darbo dokumentai toje institucijoje vykdant nustatytą veiklą.

- (b) (Rezervuota).

21.B.35 Organizacijos struktūros ir procedūrų pakeitimas

- (a) Kompetentinga institucija praneša apie visus esminius institucijos organizacinės struktūros ir dokumentais nustatytų procedūrų pakeitimus pagal EMAD R.
- (b) Kompetentinga institucija laiku atnaujina su bet koku reglamentų pakeitimu susijusias dokumentais nustatytas procedūras tam, kad būtų užtikrintas veiksmingas jų įgyvendinimas.

21.B.40 Ginčytinų klausimų sprendimas

- (a) Kompetentinga institucija nustato jos organizacijoje kylančių ginčytinų klausimų sprendimo tvarką taikant dokumentais nustatytas procedūras.
- (b) (Rezervuota).

21.B.45 Ataskaitos rengimas / bendradarbiavimas

- (a) Kompetentinga institucija, jeigu būtina, užtikrina bendradarbiavimą su kitais sertifikavimo, tyrimų, patvirtinimo arba leidimų išdavimo padaliniais ir bet kuria kita atitinkama institucija, pavyzdžiui, institucijomis, turinčiomis pripažinimo priemones tam, kad užtikrintų veiksmingą keitimąsi su gaminių, dalių ir prietaisų sauga susijusia informacija.
- (b) (Rezervuota).

21.B.55 Užrašų tvarkymas

Kompetentinga institucija saugo atitinkamus įrašus, susijusius su pažymėjimais, patvirtinimais ir leidimais, kuriuos ji yra išdavusi pagal LTMAR 21 arba taikomas nacionalines taisykles, ir užtikrina prieigą prie jų.

21.B.60 Tinkamumo skraidyti nurodymai

- (a) Kompetentinga institucija nustato dokumentais pagrįstas procedūras, skirtas apibūdinti savo organizaciją, priemones ir metodus išduodant arba pritaikant privalomai atliktinus orlaiviui veiksmus, siekiant atkurti priimtina saugos lygį, kai turima įrodymų, kad šio orlaivio saugos lygis kitu atveju gali būti pažeistas.
 - (b) Kompetentinga institucija išleidžia tinkamumo skraidyti nurodymus pagal LTMAR 21.A.3B punktą, kad būtų pašalintos nesaugios sąlygos, atsirandančios dėl:
 - 1. patvirtinto projekto trūkumo;
 - 2. orlaivių neatitikties patvirtintam projektui, kuri gali egzistuoti arba atsirasti kituose orlaiviuose dėl gamybos ar techninės priežiūros trūkumų, kai tinkamumo skraidyti nurodymas daro įtaką projekto patvirtinimui, pavyzdžiui:
 - (i) neatitiktį patvirtinimas, laikantis sąlygų, tokių kaip apribojimai arba papildomi patikrinimai;
 - (ii) neatitiktį tikrinimas, pakeitimas arba modifikavimas per tam tikrą laikotarpį tam, kad būtų atkurta jų atitiktis patvirtintam projektui.
 - (c) Kompetentinga institucija nustato dokumentais pagrįstą procedūrą, skirtą aprašyti priemones ir metodus, kaip nustatyti ir platinti visus taikomus tinkamumo skraidyti nurodymus, ir užtikrinti bei išlaikyti prieigą prie visų žinomų (nacionalinių) naudotojų ar gaminio savininkų ir bet kurio fizinio ar juridinio asmens, kuris privalo laikytis tinkamumo skraidyti nurodymų reikalavimų.
 - (d) Kai kompetentinga institucija gauna kitos pripažintos tinkamumo skraidyti kompetentingos institucijos išleistą tinkamumo skraidyti nurodymą, turintį įtakos gaminiams, dalims ar prietaisams, už kuriuos atsakinga ta institucija, ji išplatina tą tinkamumo skraidyti nurodymą pagal (a) ir (c) papunkčiuose nurodytas vidaus procedūras, kad būtų išlaikytas priimtinas saugos lygis.
- a)

B POSKYRIS. KARINIAI TIPO PAŽYMĖJIMAI IR KARINIAI RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMAI

21.B.70 Sertifikavimo specifikacijos

Kompetentinga institucija patvirtina sertifikavimo ir kitas išsamias specifikacijas, įskaitant tinkamumo skraidyti, tinkamumo naudoti duomenų ir aplinkos apsaugos sertifikavimo specifikacijas, kuriomis kompetentingos institucijos, organizacijos ir personalas gali naudotis, siekiant įrodyti, kad gaminiai, dalys ir prietaisai atitinka BFD esminius reikalavimus. Tos specifikacijos turi būti pakankamai išsamios ir konkrečios, kad pareiškėjams būtų aišku, kokiomis sąlygomis pažymėjimai yra išduodami, iš dalies keičiami ar papildomi.

21.B.75 Specialios sąlygos

- (a) Kompetentinga institucija nustato specialias išsamias gaminio technines specifikacijas (specialias sąlygas), jei susijusiose sertifikavimo specifikacijose nepateikiami tinkami gaminio saugos standartai, kai:
1. gaminio projektui būdingos naujos arba neįprastos ypatybės, susijusios su projektavimo praktika, kuria pagrįstos taikytinos sertifikavimo specifikacijos;
 2. numatoma gaminio paskirtis yra neįprasta;
 3. patirtis dirbant su kitais panašios paskirties arba panašiomis projekto ypatybėmis pasižyminčiais gaminiais arba naujai nustatyti pavojai parodė, kad gali susidaryti nesaugios sąlygos;
 4. tam tikrų gaminių grupei nėra sertifikavimo specifikacijų arba jos nepatvirtina gaminių grupei numatytos paskirties.
- (b) Specialiose sąlygose nustatomi tokie gaminio saugos standartai, kurie, kompetentingos institucijos manymu, būtini siekiant užtikrinti lygiavertį taikytinose sertifikavimo specifikacijose nustatytajam saugos lygį.

21.B.80 Tipo sertifikavimo pagrindas, kuriuo vadovaujamesi išduodant tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą

Kompetentinga institucija nustato tipo sertifikavimo pagrindą ir apie jį praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą. Tipo sertifikavimo pagrindą sudaro:

- (a) sertifikavimo specifikacijos, kompetentingos institucijos atrinktos iš tų, kurios galioja gaminiui paraiškos išduoti tą pažymėjimą pateikimo dieną, nebent:
1. pareiškėjas nusprendžia laikytis (arba reikalaujama, kad jis pagal LTMAR 21.A.15(f) papunktį laikytųsi) sertifikavimo specifikacijų, kurios įsigaliojo po paraiškos pateikimo dienos. Jei pareiškėjas nusprendžia laikytis sertifikavimo specifikacijos, kuri įsigaliojo po paraiškos pateikimo dienos, kompetentinga institucija į tipo sertifikavimo pagrindą įtraukia visas kitas tiesiogiai susijusias sertifikavimo specifikacijas;
 2. kompetentinga institucija pripažįsta nustatytai sertifikavimo specifikacijai, kurios negali būti laikomasi, alternatyvią sertifikavimo specifikaciją, kuriai nustatytos kompensacinės priemonės, užtikrinančios lygiavertį nustatytai sertifikavimo specifikacijai saugos lygį;
 3. kompetentinga institucija pripažįsta arba nustato kitas priemones, kuriomis:
 - (i) tipo pažymėjimo atveju – įrodoma atitiktis BFD nustatytiems esminiams reikalavimams;

- (ii) riboto galiojimo tipo pažymėjimo atveju – užtikrinamas numatytai paskirčiai tinkamas saugos lygis;
- (b) visos pagal LTMAR 21.B.75(a) papunktį kompetentingos institucijos nustatytos specialios sąlygos;
- (c) specialūs tinkamumo skraidyti reikalavimai ir atitikties priemonės, nustatytos taikant Europos karinio tinkamumo skraidyti sertifikavimo kriterijus (EMACC¹³), susijusius su gaminiais arba jų panaudojimu, kuriems netaikomas (a) papunktis.

21.B.82 Tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriuo vadovaujama išduodant orlaivio tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą

Kompetentinga institucija nustato tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą ir apie jį praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti orlaivio tipo pažymėjimą arba riboto galiojimo tipo pažymėjimą. Tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą sudaro:

- (a) tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo specifikacijos, kompetentingos institucijos atrinktos iš galiojančiųjų orlaiviui paraiškos pateikimo dieną arba paraiškos priedėlio dėl tinkamumo naudoti duomenų pateikimo dieną (priklausomai nuo to, kuri iš šių datų vėlesnė), nebent:
 1. pareiškėjas nusprendžia laikytis (arba reikalaujama, kad jis pagal LTMAR 21.A.15(f) papunktį laikytųsi) sertifikavimo specifikaciją, kurios įsigaliojo po paraiškos pateikimo dienos. Jei pareiškėjas nusprendžia laikytis sertifikavimo specifikacijos, kuri įsigaliojo po paraiškos pateikimo dienos, kompetentinga institucija į tipo sertifikavimo pagrindą įtraukia visas kitas tiesiogiai susijusias sertifikavimo specifikacijas;
 2. kompetentinga institucija pripažįsta arba nustato alternatyvias priemones įrodyti atitiktį BFD nustatytiems esminiams reikalavimams;
- (b) visos pagal LTMAR 21.B.75(a) papunktį kompetentingos institucijos nustatytos specialios sąlygos.

21.B.85 Tipo pažymėjimui arba riboto galiojimo tipo pažymėjimui taikytinų aplinkos apsaugos reikalavimų nustatymas

Sertifikuojant gaminį, nustatomi taikomi aplinkos apsaugos reikalavimai, atsižvelgiant į gaminio karinio panaudojimo specifiką.

- (a) Kompetentinga institucija nustato ir praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti orlaivio tipo pažymėjimą, riboto galiojimo tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą, tipo arba papildomo tipo pažymėjimų esminių pakeitimų patvirtinimą, apie taikomus triukšmo reikalavimus, jei tokie yra.
- (b) Kompetentinga institucija nustato ir praneša (a) punkte nurodytam pareiškėjui apie taikomus išmetamųjų teršalų reikalavimus, kad būtų išvengta iš anksto numatyto kuro išleidimo orlaiviuose, jei tokie yra.
- (c) Kompetentinga institucija nustato ir praneša (a) punkte nurodytam pareiškėjui apie taikomus konkrečiam varikliui išmetamųjų dūmų, dujų ir kietųjų dalelių reikalavimus, jei tokie yra.
- (d) Kompetentinga institucija nustato ir praneša a punkte nurodytam pareiškėjui apie taikomus lėktuvo išmetamo CO₂ reikalavimus, jei tokie yra.

¹³ Europos karinio tinkamumo skraidyti sertifikavimo kriterijai (angl. *European Military Airworthiness Certification Criteria*)

21.B.100 Dalyvavimo mastas

- (a) Kompetentinga institucija nustato savo dalyvavimo mastą tikrinant atitikties įrodymo veiklą ir duomenis, susijusius su paraiškomis, išduoti tipo pažymėjimą, riboto galiojimo tipo pažymėjimą, esminio pakeitimo patvirtinimą, papildomą tipo pažymėjimą, esminio remonto projekto patvirtinimą arba APU MTSO leidimą. Šiuo tikslu ji naudojami sertifikavimo programos duomenimis ir reikšmingų veiklos grupių atitikties įrodymo vertinimu. Atliekant tokį vertinimą, atsižvelgiama į:
- nenustatytos rūšies neatitikties tipo sertifikavimo pagrindui, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui arba aplinkos apsaugos reikalavimams tikimybę;
 - į galimą tos neatitikties poveikį gaminio saugai ar aplinkos apsaugai;
- taip pat atsižvelgiama bent į šiuos elementus:
1. naujoviškas ar neįprastas sertifikavimo projekto ypatybes, įskaitant eksploataavimo, organizacinius ir patirties bei įgūdžių vadybos aspektus;
 2. projekto ir (arba) atitikties įrodymo sudėtingumą;
 3. projekto arba technologijos svarbumą ir susijusią riziką saugai ir aplinkai, įskaitant tas, kurios buvo nustatytos vertinant panašius projektus;
 4. pareiškėjo projektavimo organizacijos veiklos rezultatus ir patirtį atitinkamoje srityje.
- (b) Kompetentinga institucija savo dalyvavimo tvirtinant neesminį remonto projektą, neesminį pakeitimą ar kitą nei APU MTSO leidimą mastą nustato viso sertifikavimo projekto lygmeniu, atsižvelgdama į naujoviškas ar neįprastas projekto ypatybes, sudėtingumą ir (arba) atitikties įrodymą, projekto ar technologijos svarbą ir pareiškėjo projektavimo organizacijos veiklos rezultatus ir patirtį.
- (c) Kompetentinga institucija praneša pareiškėjui apie savo dalyvavimo mastą ir jį atnaukina, kai tai būtina remiantis informacija, kuri daro svarų poveikį rizikai, prieš tai įvertintai pagal a arba b punktą. Kompetentinga institucija praneša pareiškėjui apie dalyvavimo masto pasikeitimą.

21.B.103 Tipo pažymėjimo arba riboto galiojimo tipo pažymėjimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija išduoda orlaivio, variklio ar oro sraigto tipo pažymėjimą arba orlaivio riboto galiojimo tipo pažymėjimą, jei:
1. pareiškėjas įvykdė LTMAR 21.A.21 punkto reikalavimus;
 2. pagal LTMAR 21.B.100 punktą nustatyta apimtimi dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimus kompetentinga institucija nenustatė, kad būtų nesilaikoma tipo sertifikavimo pagrindo, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindo, kai taikytina pagal LTMAR 21.B.82 punktą, ir aplinkos apsaugos reikalavimų pagal LTMAR 21.A.85 punktą;
 3. nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį ir dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.
- (b) Nukrypstant nuo (a) punkto, pareiškėjo prašymu įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą kompetentinga institucija gali išduoti orlaivio tipo pažymėjimą dar neįrodžius atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tokie duomenys pradėti faktiškai naudoti.

C POSKYRIS. NETAIKOMAS

D POSKYRIS. TIPO PAŽYMĖJIMŲ IR RIBOTO GALIOJIMO TIPO PAŽYMĖJIMŲ PAKEITIMAI**21.B.105 Tipo sertifikavimo pagrindas, aplinkos apsaugos reikalavimai ir tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriais vadovaujasi atliekant esminį tipo pažymėjimo pakeitimą**

Kompetentinga institucija nustato taikytiną tipo sertifikavimo pagrindą, aplinkos apsaugos reikalavimus, o jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą, nustatytą pagal LTMAR 21.A.101 punktą, ir apie juos praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti esminio tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimą.

21.B.107 Tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija išduoda tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimą, jei:
1. pareiškėjas, siekiantis gauti patvirtinimą, įvykdė:
 - (i) jei tai neesminis pakeitimas, LTMAR 21.A.95 punkto reikalavimus;
 - (ii) jei tai esminis pakeitimas, LTMAR 21.A.97 punkto reikalavimus;
 2. pagal LTMAR 21.B.100(a) arba (b) papunktį nustatyta apimtimi dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimą, kompetentinga institucija nenustatė, kad būtų nesilaikoma tipo sertifikavimo pagrindo, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindo, taikytino pagal LTMAR 21.B.82 punktą, ir aplinkos apsaugos reikalavimų pagal LTMAR 21.B.85 punktą;
 3. nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.
- (b) Jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims, tai, nukrypstant nuo (a)¹ ir 2 papunkčių, pareiškėjo prašymu, įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, kompetentinga institucija gali patvirtinti orlaivio tipo pažymėjimo pakeitimą dar neįrodžius atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tokie duomenys faktiškai pradėti naudoti.
- (c) Tinkamumo naudoti duomenų pakeitimų patvirtinimas įtraukiamas į tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimą.
- (d) Tipo pažymėjimo pakeitimo patvirtinimas taikomas tik konkrečiai (-ioms) tipo pažymėjime nurodytai (-oms) konfigūracijai (-oms), kuri (-ios) yra keičiama (-os).

E POSKYRIS. PAPILDOMI TIPO PAŽYMĖJIMAI**21.B.109 Tipo sertifikavimo pagrindas, aplinkos apsaugos reikalavimai ir tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindas, kuriais vadovaujantis išduodamas papildomas tipo pažymėjimas**

Kompetentinga institucija nustato taikytiną tipo sertifikavimo pagrindą, aplinkos apsaugos reikalavimus, o jei pakeitimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindą, nustatytą pagal LTMAR 21.A.101 punktą, ir apie juos praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti papildomą tipo pažymėjimą.

21.B.111 Papildomo tipo pažymėjimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija išduoda papildomą tipo pažymėjimą, jei:
1. pareiškėjas įvykdė LTMAR 21.A.115(b) papunkčio reikalavimus;
 2. pagal LTMAR 21.B.100(a) papunktį nustatyta apimtimi dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimą kompetentinga institucija nenustatė, kad būtų nesilaikoma tipo sertifikavimo pagrindo, tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindo, taikytino pagal LTMAR 21.B.82 punktą, ir aplinkos apsaugos reikalavimų pagal LTMAR 21.B.85 punktą;
 3. nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.
- (b) Jei papildomas tipo pažymėjimas daro poveikį tinkamumo naudoti duomenims, tai, nukrypstant nuo (a)1 ir 2 papunkčių, pareiškėjo prašymu, įtrauktu į LTMAR 21.A.20(d) papunktyje nurodytą pareiškimą, kompetentinga institucija gali išduoti papildomą tipo pažymėjimą dar neįrodžius atitikties tinkamumo naudoti duomenų sertifikavimo pagrindui, jei pareiškėjas tą atitiktį įrodo iki dienos, kurią tokie duomenys faktiškai pradėti naudoti.
- (c) Tinkamumo naudoti duomenų pakeitimų patvirtinimas įtraukiamas į papildomą tipo pažymėjimą.
- (d) Papildomas tipo pažymėjimas taikomas tik konkrečiai tipo pažymėjime nurodytai konfigūracijai (-oms), su kuria (-iomis) susijęs esminis pakeitimas.

F POSKYRIS. GAMYBA NETURINT GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO**21.B.120 Auditas**

- (a) Kompetentinga institucija kiekvienam pareiškėjui, siekiančiam, kad jam būtų išduotas atskirasis leidimas, arba to leidimo turėtojui, su tuo atskiruoju leidimu susijusioms visoms atitinkamoms užduotims atlikti skiria audito grupę, sudarytą iš tos grupės veiklą tvarkančio ir jai vadovaujančio vadovo ir, jeigu būtina, vieno arba daugiau grupės narių. Grupės vadovas teikia ataskaitas už veiklą atsakingam vadovui, kaip apibrėžta LTMAR 21.B.25(b)2 papunktyje.
- (b) Kompetentinga institucija vykdo pakankamą auditavimo veiklą tam, kad būtų tinkamai pagrįstos rekomendacijos išduoti atskirąjį leidimą, išlaikyti jį, iš dalies pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti.
- (c) Kompetentinga institucija parengia pareiškėjų, siekiančių, kad jiems būtų išduotas atskirasis leidimas arba to leidimo turėtojų auditui taikomas procedūras, kurios sudaro dokumentais nustatytų procedūrų dalį ir kurios apima bent šias sudedamąsias dalis:
 - 1. gautų paraiškų įvertinimą;
 - 2. audito grupės narių skyrimą;
 - 3. pasirengimą auditui ir planavimą;
 - 4. dokumentų įvertinimą (vadovų, procedūrų ir t. t.);
 - 5. auditą ir tikrinimą;
 - 6. vėlesnius ištaisomuosius veiksmus;
 - 7. rekomendaciją išduoti atskirąjį leidimą, iš dalies jį pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti.

21.B.125 Pažeidimai

- (a) Jeigu kompetentinga institucija atlikdama auditą arba kitais būdais gauna objektyvių įrodymų, kad atskirojo leidimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21 A skyriaus reikalavimų, pažeidimai klasifikuojami pagal LTMAR 21.A.125B(a) papunktį.
- (b) Kompetentinga institucija imasi šių veiksmų:
 - 1. jei tai pirmo lygio pažeidimai, kompetentinga institucija nedelsdama imasi veiksmų, kad, atsižvelgiant į pirmo lygio pažeidimų mastą, atskirasis leidimas būtų visiškai arba iš dalies apribotas, jo galiojimas sustabdytas arba jis būtų panaikintas, kol organizacija neatliks veiksmingų ištaisomųjų veiksmų;
 - 2. jei tai antro lygio pažeidimai, kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, nustato ištaisomųjų veiksmų įgyvendinimo laikotarpį, kuris negali būti ilgesnis kaip trys mėnesiai. Tam tikromis aplinkybėmis kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, šį laikotarpį gali pratęsti, jeigu organizacija pateikė kompetentingai institucijai priimtina ištaisomųjų veiksmų planą.
- (c) Kompetentinga institucija imasi veiksmų visiškai arba iš dalies sustabdyti atskirojo leidimo galiojimą, jeigu nesilaikoma kompetentingos institucijos nustatyto tvarkaraščio.

21.B.130 Atskirojo leidimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija, įsitikinusi, kad gamintojas laikosi LTMAR 21 A skyriaus F poskyrio reikalavimų, atskiriems gaminiams, dalims arba prietaisams, kurių atitiktis buvo įrodyta, išduoda atskirąjį leidimą (LTMAR 65 forma).
- (b) Atskirajame leidime nurodoma jo taikymo sritis, jo galiojimo pabaigos data ir, jeigu būtina, atitinkami su leidimu susiję apribojimai.
- (c) Atskirojo leidimo galiojimo trukmė negali būti ilgesnė nei vieneri metai arba kaip sutarta su gamintoju.

21.B.135 Atskirojo leidimo išlaikymas

Kompetentinga institucija nepanaikina atskirojo leidimo, jeigu:

- (a) gamintojas tinkamai naudoja LTMAR 52 formą, pateikdamas sukomplektuoto orlaivio atitikties pareiškimą ir LTMAR 1 formą pateikdamas ne sukomplektuoto orlaivio, dalių bei prietaisų, o kitų gaminių atitikties pareiškimą;
- (b) patikrinimais, kuriuos kompetentinga institucija pagal LTMAR 21.A.130(c) papunktį atliko prieš LTMAR 52 ir LTMAR 1 formų oficialų patikrinimą ir patvirtinimą, nebuvo nustatyta reikalavimų ir procedūrų, kurios nurodytos gamintojo pateiktame vadove, arba tam tikrų gaminių, dalių arba prietaisų atitikties pažeidimų. Tais patikrinimais turi būti bent nustatoma, ar:
 1. leidimas taikomas gaminiui, daliai arba prietaisui, buvo oficialiai patikrintas ir patvirtintas ir ar tas leidimas galioja;
 2. gamintojas kaip pagrindinį darbo dokumentą naudoja LTMAR 21.A.125A(b) papunktyje aprašytą žinyną ir šis žinynas pakeistas, kaip nurodyta atskirajame leidime. Jeigu nesilaikoma pirmiau minėto reikalavimo, tikrinimas nutraukiamas ir išleidimo pažymėjimai oficialiai netikrinami ir netvirtinami;
 3. gamyba buvo vykdoma atskirajame leidime nustatytais sąlygomis ir laikantis privalomų reikalavimų;
 4. LTMAR 21.A.130(b)2 ir (arba) (b)3 papunktyje nurodyti tikrinimai ir bandymai (įskaitant bandomuosius skrydžius, jeigu būtina) buvo atlikti atskirajame leidime nustatytais sąlygomis ir laikantis privalomų reikalavimų;
 5. patikrinimai, kuriuos atlieka kompetentinga institucija ir kurie aprašyti atskirajame leidime arba jame nurodyti, buvo atlikti ir nustatyta, kad jų rezultatai atitinka nustatytus reikalavimus;
 6. atitikties pareiškimas atitinka LTMAR 21.A.130 punktą ir tame pareiškime pateikiama informacija nekliudo jo oficialiai patikrinti ir patvirtinti.

- (c) nesibaigė atskirojo leidimo galiojimo terminas.

21.B.140 Atskirojo leidimo pakeitimas

- (a) Kompetentinga institucija pagal LTMAR 21.B.120 punktą vertina, jeigu būtina, visus atskirojo leidimo pakeitimus.
- (b) Jeigu kompetentinga institucija įsitikina, kad laikomasi LTMAR 21 A skyriaus F poskyrio reikalavimų, ji atitinkamai iš dalies pakeičia atskirąjį leidimą.

21.B.145 Atskirojo leidimo apribojimas, galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas

- (a) Apie atskirojo leidimo apribojimą, galiojimo sustabdymą arba jo panaikinimą atskirojo leidimo turėtojui pranešama raštu. Kompetentinga institucija nurodo apribojimo,

galiojimo sustabdymo arba jo panaikinimo priežastis ir praneša atskirojo leidimo turėtojui apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.

- (b) Jeigu atskirojo leidimo galiojimas sustabdomas, gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimas atnaujinamas tik tada, kada iš naujo nustatoma, kad gamybos organizacija laikosi LTMAR 21 A skyriaus F poskyrio reikalavimų.

21.B.150 Užrašų tvarkymas

- (a) Kompetentinga institucija įdiegia dokumentų tvarkymo sistemą, leidžiančią pagal nustatytus reikalavimus atsekti kiekvieno atskirojo leidimo išdavimo, išlaikymo, dalinio pakeitimo, galiojimo sustabdymo arba panaikinimo procesą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
 - 1. pareiškėjo, siekiančio, kad jam būtų išduotas atskirasis leidimas, arba to leidimo turėtojo pateikti dokumentai;
 - 2. tyrimo ir patikrinimo metu parengti dokumentai, kuriuose nurodomi LTMAR 21.B.120 punkte apibrėžtų sudedamųjų dalių statusas ir galutiniai rezultatai, įskaitant išvadas ir ištaisomuosius veiksmus pagal LTMAR 21.B.125 punktą;
 - 3. atskirasis leidimas, įskaitant jo pakeitimus;
 - 4. susitikimų su gamintoju protokolai.
- (c) Dokumentai ir įrašai archyve turi būti saugomi ne trumpiau kaip šešerius metus nuo atskirojo leidimo galiojimo nutraukimo datos.
- (d) Kompetentinga institucija taip pat saugo visus atitikties pareiškimų (LTMAR 52 formos) ir oficialių išleidimo pažymėjimų (LTMAR 1 formos), kuriuos ji oficialiai patikrino ir patvirtino, dokumentus.
- (e)

G POSKYRIS. GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS**21.B.220 Auditas**

- (a) Kompetentinga institucija kiekvienam pareiškėjui, siekiančiam, kad jam būtų suteiktas gamybos organizacijos patvirtinimas, arba to patvirtinimo turėtojui, su tuo gamybos organizacijos patvirtinimu susijusioms visoms atitinkamoms užduotims atlikti, skiria audito grupę, sudarytą iš tos grupės veiklą tvarkančio ir jai vadovaujančio vadovo ir, jeigu būtina, vieno arba daugiau grupės narių. Grupės vadovas teikia ataskaitas už veiklą atsakingam vadovui, kaip apibrėžta LTMAR 21.B.25(b)2 papunktyje.
- (b) Kompetentinga institucija vykdo pakankamą auditavimo veiklą, kad būtų tinkamai pagrįstos rekomendacijos suteikti patvirtinimą, išlaikyti jį, iš dalies pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti.
- (c) Kompetentinga institucija parengia gamybos organizacijos, pateikusios paraišką patvirtinimui, auditui taikomas procedūras, kurios sudaro dokumentais nustatytų procedūrų dalį ir kurios apima bent šias sudedamąsias dalis:
 - 1. gautų paraiškų įvertinimą;
 - 2. gamybos organizacijos audito grupės narių skyrimą;
 - 3. pasirengimą auditui ir planavimą;
 - 4. dokumentų įvertinimą (gamybos organizacijos struktūros aprašymą, procedūrų ir t. t.);
 - 5. auditą;
 - 6. vėlesnius ištaisomuosius veiksmus;
 - 7. rekomendaciją suteikti gamybos organizacijos patvirtinimą, iš dalies jį pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti;
 - 8. tęstinę priežiūrą.

21.B.225 Pažeidimai

- (a) Jeigu kompetentinga institucija atlikdama auditą arba kitais būdais gauna objektyvių įrodymų, kad gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko taikomų LTMAR 21 dalies A skyriaus reikalavimų, pažeidimai klasifikuojami pagal LTMAR 21.A.158(a) papunktį.
- (b) Kompetentinga institucija imasi šių veiksmų:
 - 1. jei tai pirmo lygio pažeidimai, kompetentinga institucija nedelsdama imasi veiksmų, kad, atsižvelgiant į pirmo lygio pažeidimų mastą, gamybos organizacijos patvirtinimas būtų visiškai arba iš dalies apribotas, jo galiojimas sustabdytas arba jis būtų panaikintas, kol organizacija neatliks veiksmingų ištaisomųjų veiksmų;
 - 2. jei tai antro lygio pažeidimai, kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, nustato ištaisomųjų veiksmų įgyvendinimo laikotarpį, kuris negali būti ilgesnis kaip trys mėnesiai. Tam tikromis aplinkybėmis kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, šį laikotarpį gali pratęsti, jeigu organizacija pateikia kompetentingai institucijai priimtina ištaisomųjų veiksmų planą.
- (c) Kompetentinga institucija imasi veiksmų visiškai arba iš dalies sustabdyti patvirtinimo galiojimą, jeigu nesilaikoma kompetentingos institucijos nustatyto tvarkaraščio.

21.B.230 Pažymėjimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija, įsitikinusi, kad gamybos organizacija atitinka jai taikomus LTMAR 21 A skyriaus G poskyrio reikalavimus, išduoda gamybos organizacijos patvirtinimą (LTMAR 55 forma).
- (b) Kompetentingos institucijos nustatytu būdu LTMAR 55 formoje nurodomas numeris.

21.B.235 Tęstinė priežiūra

- (a) Siekdama pagrįsti gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimo tęstinumą, kompetentinga institucija turi vykdyti tęstinę priežiūrą:
 - 1. tikrinti, ar gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojo kokybės sistema atitinka LTMAR 21 dalies A skyriaus G poskyrio reikalavimus;
 - 2. tikrinti, ar gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojo organizacija vykdo veiklą, laikydamasi gamybos organizacijos žinyno;
 - 3. tikrinti gamybos organizacijos žinyne nurodytų procedūrų veiksmingumą;
 - 4. pagal tam tikrą imtį stebėti, ar laikomasi gaminio, dalies ar prietaiso standartų.
- (b) Tęstinė priežiūra vykdoma pagal LTMAR 21.B.220 punkto reikalavimus.
- (c) Kompetentinga institucija, vykdydama suplanuotą tęstinę priežiūrą, užtikrina, kad per 24 mėnesius būtų pilna apimtimi patikrinta, ar gamybos organizacijos patvirtinimas atitinka LTMAR 21 reikalavimus. Tęstinę priežiūrą pirmiau minėtu laikotarpiu galima vykdyti keliais atskirais auditais. Auditų skaičių galima pasirinkti atsižvelgiant į organizacijos struktūros sudėtingumą, gamybos vykdymo vietų skaičių ir gamybos kritiškumą. Kompetentinga institucija gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojo tęstinę priežiūrą vykdo ne rečiau nei kartą per metus.

21.B.240 Gamybinės organizacijos patvirtinimo pakeitimas

- (a) Kompetentinga institucija visus neesminius pakeitimus stebi vykdoma tęstinės priežiūros veikla.
- (b) Kompetentinga institucija, jeigu būtina, pagal LTMAR 21.B.220 punktą vertina visus esminius gamybos organizacijos patvirtinimo pakeitimus arba gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojo paraišką iš dalies pakeisti patvirtinimo taikymo sritį ir patvirtinimo sąlygas.
- (c) Jeigu kompetentinga institucija įsitikina, kad laikomasi LTMAR 21 dalies A skyriaus G poskyrio reikalavimų, ji atitinkamai iš dalies pakeičia gamybos organizacijos patvirtinimą.

21.B.245 Gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas

- (a) Kompetentinga institucija, jei tai yra pirmo arba antro lygio pažeidimai, gamybos organizacijos patvirtinimą iš dalies arba visiškai apriboja, sustabdo jo galiojimą arba jį panaikina:
 - 1. jei tai yra pirmo lygio pažeidimas, gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimas nedelsiant apribojamas arba sustabdomas. Jeigu gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21.A.158(c)1 papunkčio reikalavimų, gamybos organizacijos patvirtinimas panaikinamas;
 - 2. kompetentinga institucija, jei tai yra antro lygio pažeidimas, nusprendžia, ar būtina taikyti gamybos organizacijos patvirtinimo taikymo srities kokį nors apribojimą, nustatant gamybos organizacijos patvirtinimo ar jo dalių laikinąjį

galiojimo sustabdymą. Jeigu gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21.A.158(c)2 papunkčio reikalavimų, gamybos organizacijos patvirtinimas panaikinamas.

- (b) Gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojui raštiškai pranešama apie gamybos organizacijos patvirtinimo apribojimą, galiojimo sustabdymą arba panaikinimą. Kompetentinga institucija nurodo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo priežastis ir praneša gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojui apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.
- (c) Jeigu gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimas sustabdomas, gamybos organizacijos patvirtinimo galiojimas atnaujinamas tik tada, kada iš naujo nustatoma, kad gamybos organizacija laikosi LTMAR 21 A skyriaus G poskyrio reikalavimų.

21.B.260 Užrašų tvarkymas

- (a) Kompetentinga institucija įdiegia dokumentų tvarkymo sistemą, leidžiančią pagal nustatytus reikalavimus atsekti kiekvieno gamybos organizacijos patvirtinimo išdavimo, išlaikymo, dalinio pakeitimo, jo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo procesą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
 - 1. pareiškėjo, siekiančio, kad jam būtų suteiktas gamybos organizacijos patvirtinimas, arba to patvirtinimo turėtojo pateikti dokumentai;
 - 2. tyrimo ar patikrinimo metu parengti dokumentai, kuriuose nurodomi LTMAR 21.B.220 punkte apibrėžtų sudedamųjų dalių statusas ir galutiniai rezultatai, įskaitant išvadas ir ištaisomuosius veiksmus pagal LTMAR 21.B.225 punktą;
 - 3. tęstinės priežiūros programa, įskaitant atliktų auditų užrašus;
 - 4. gamybos organizacijos patvirtinimo pažymėjimas, įskaitant pakeitimus;
 - 5. susitikimų su gamybos organizacijos patvirtinimo turėtoju protokolai.
- (c) Dokumentai ir įrašai archyve turi būti saugomi ne trumpiau kaip šešerius metus.

H POSKYRIS. TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI IR RIBOTO GALIOJIMO TINKAMUMO SKRAIDYTI PAŽYMĖJIMAI

21.B.320 Auditas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija atlieka pareiškėjo, siekiančio, gauti tinkamumo skraidyti pažymėjimą, arba to pažymėjimo turėtojo auditą tokia apimtimi, kad būtų tinkamai pagrįstas pažymėjimo išdavimas, jo išlaikymas, dalinis pakeitimas, jo galiojimo sustabdymas arba panaikinimas.
- (b) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija parengia auditavimo procedūras, apimančias bent šias sudedamąsias dalis:
 - 1. pareiškėjo tinkamumo pateikti paraišką įvertinimas;
 - 2. paraiškos tinkamumo įvertinimas;
 - 3. tinkamumo skraidyti pažymėjimų klasifikavimas;
 - 4. prie paraiškos pridėtų dokumentų įvertinimas;
 - 5. orlaivio patikrinimas;
 - 6. būtinų sąlygų, tinkamumo skraidyti pažymėjimų apribojimų ir suvaržymų nustatymas.

21.B.325 Tinkamumo skraidyti pažymėjimų išdavimas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija nedelsdama išduoda tinkamumo skraidyti pažymėjimą (LTMAR 25 forma) arba jį pakeičia įsitikinusi, kad yra laikomasi LTMAR 21.B.326 punkto ir LTMAR 21 A skyriaus H poskyrio reikalavimų.
- (b) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija nedelsdama išduoda riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimą (LTMAR 24 forma) arba jį pakeičia įsitikinusi, kad laikomasi LTMAR 21.B.327 punkto ir LTMAR 21 A skyriaus H poskyrio reikalavimų.
- (c) Kiekvienam naujam ar naudotam orlaiviui, kilusiam iš valstybės, neįgyvendinančios EMAR, be atitinkamo tinkamumo skraidyti pažymėjimo, nurodyto a arba b punktuose, registravimo valstybės institucija išduoda pradinį karinio tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimą (LTMAR / EMAR 15a forma).

21.B.326 Tinkamumo skraidyti pažymėjimas

Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija tinkamumo skraidyti pažymėjimą išduoda:

- (a) naujam orlaiviui:
 - 1. kai registravimo valstybės narės kompetentingai institucijai pateikiami LTMAR 21.A.174(b)2 papunktyje nurodyti dokumentai;
 - 2. kai registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įsitikina, kad orlaivis atitinka patvirtintą projektą ir kad jo būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus. Šiai atitikčiai nustatyti registravimo valstybės narės kompetentinga institucija gali atlikti patikrinimus;
 - 3. kai registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įsitikina, kad orlaivis atitinka išmetamo CO₂ kiekio reikalavimus, taikomus tą dieną, kurią pirmą kartą išduotas tinkamumo skraidyti pažymėjimas;
- (b) naudotam orlaiviui:

1. kai pateikiami dokumentai, kurių reikalaujama LTMAR 21.A.174(b)3 papunktyje ir kuriais įrodoma, kad:
 - (i) orlaivis atitinka tipo projektą, patvirtintą pagal tipo pažymėjimą ir bet kokią papildomą tipo pažymėjimą, pakeitimą arba remontą, patvirtintą pagal LTMAR 21;
 - (ii) buvo laikomasi taikomų tinkamumo skraidyti nurodymų;
 - (iii) orlaivis patikrintas pagal atitinkamas LTMAR M nuostatas;
 - (iv) orlaivis atitiko išmetamo CO₂ kiekio reikalavimus, taikomus tą dieną, kurią pirmą kartą išduotas tinkamumo skraidyti pažymėjimas;
2. kai registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įsitikina, kad orlaivis atitinka patvirtintą projektą ir kad jo būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus. Šiai atitikčiai nustatyti registravimo valstybės narės kompetentinga institucija gali atlikti patikrinimus;
3. kai registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įsitikina, kad orlaivis atitiko išmetamo CO₂ kiekio reikalavimus, taikomus tą dieną, kurią pirmą kartą išduotas tinkamumo skraidyti pažymėjimas.

21.B.327 Riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimą išduoda:
 1. naujam orlaiviui:
 - (i) kai pateikiami pagal LTMAR 21.A.174(b)2 papunktį privalomi dokumentai;
 - (ii) kai registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įsitikina, kad orlaivis atitinka riboto galiojimo tipo pažymėjimo projektą arba specialias tinkamumo skraidyti specifikacijas ir kad jo būklė atitinka saugaus eksploatavimo reikalavimus;
 2. naudotam orlaiviui:
 - (i) kai pateikiami pagal LTMAR 21.A.174(b)3 papunktį privalomi dokumentai, įrodantys, kad:
 - A) orlaivis atitinka projektą, patvirtintą pagal riboto galiojimo tipo pažymėjimą arba specialias tinkamumo skraidyti specifikacijas ir bet kokią papildomą tipo pažymėjimo pakeitimą arba remontą, patvirtintą pagal LTMAR 21;
 - B) buvo laikomasi taikomų tinkamumo skraidyti nurodymų;
 - C) orlaivis patikrintas pagal atitinkamas LTMAR M nuostatas;
 - (ii) kai registravimo valstybės narės institucija įsitikina, kad orlaivis atitinka patvirtintą projektą ir yra saugus eksploatuoti. Šiai atitikčiai nustatyti registravimo valstybės kompetentinga institucija gali atlikti patikrinimus.
- (b) Jei tai orlaivis, kuris negali atitikti BFD esminių reikalavimų ir kuriam negalima išduoti riboto galiojimo tipo pažymėjimo, kompetentinga institucija, jeigu būtina, atsižvelgdama į nukrypimus nuo tų esminių reikalavimų:
 1. parengia tam tikras tinkamumo skraidyti specifikacijas, užtikrinančias, atsižvelgiant į numatomą naudojimo paskirtį, lygiavertę saugą, ir patikrina, ar laikomasi tų specifikacijų reikalavimų;
 2. nustato šio orlaivio naudojimo apribojimus.

- (c) Naudojimo apribojimai siejami su riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimais, įskaitant oro erdvės apribojimus, jeigu būtina, siekiant, kad būtų atsižvelgiama į nukrypimus nuo BFD esminių tinkamumo skraidyti reikalavimų.

21.B.330 Tinkamumo skraidyti pažymėjimų ir riboto galiojimo tinkamumo skraidyti pažymėjimų galiojimo sustabdymas ir jų panaikinimas

- (a) Jeigu pateikiama įrodymų, kad nesilaikoma kurios nors LTMAR 21.A.181(a) papunktyje nurodytos sąlygos, registravimo valstybės narės kompetentinga institucija sustabdo tinkamumo skraidyti pažymėjimo galiojimą arba jį panaikina.
- (b) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija, skelbdama pranešimą apie tinkamumo skraidyti pažymėjimo arba tinkamumo skraidyti riboto galiojimo pažymėjimo galiojimo sustabdymą arba minėtų pažymėjimų panaikinimą, nurodo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo priežastis ir praneša pažymėjimo turėtojui apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.

21.B.345 Užrašų tvarkymas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įdiegia dokumentų tvarkymo sistemą, leidžiančią pagal nustatytus reikalavimus atsekti visų atskirų tinkamumo skraidyti pažymėjimų išdavimo, išlaikymo, dalinio pakeitimo, pažymėjimo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo procesą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
1. pareiškėjo pateikti dokumentai;
 2. vykdant auditą parengti dokumentai, kuriuose aprašoma LTMAR 21.B.320(b) papunktyje apibrėžtų sudedamųjų dalių veikla ir galutiniai rezultatai;
 3. pažymėjimo kopija, įskaitant pakeitimus.
- (c) Dokumentai archyve turi būti saugomi ne trumpiau nei šešerius metus nuo orlaivio išregistravimo iš nacionalinio registro datos.

I POSKYRIS. TRIUKŠMO PAŽYMĖJIMAI

21.B.420 Auditas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija atlieka pareiškėjo, siekiančio, kad būtų išduotas triukšmo pažymėjimas, arba to pažymėjimo turėtojo auditą tokia apimtimi, kad būtų tinkamai pagrįstas pažymėjimo išdavimas, jo išlaikymas, dalinis pakeitimas, jo galiojimo sustabdymas arba panaikinimas.
- (b) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija parengia auditavimo procedūras, kurios sudaro dokumentais nustatytą procedūrų dalį ir kurios apima bent šias sudedamąsias dalis:
 - 1. pareiškėjo tinkamumo pateikti paraišką įvertinimas;
 - 2. prie paraiškos pridėtų dokumentų įvertinimas;
 - 3. orlaivio tikrinimas.

21.B.425 Triukšmo pažymėjimų išdavimas

Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija, jeigu būtina, išduoda triukšmo pažymėjimą (LTMAR 45 forma) arba iš dalies pakeičia tą pažymėjimą, jeigu ji įsitikina, kad yra laikomasi LTMAR 21 A skyriaus I poskyrio reikalavimų.

21.B.430 Triukšmo pažymėjimų galiojimo sustabdymas ir jų panaikinimas

- (a) Jeigu pateikiama įrodymų, kad nesilaikoma kokios nors LTMAR 21.A.211(a) papunktyje nurodytos sąlygos, registravimo valstybės narės kompetentinga institucija sustabdo triukšmo pažymėjimo galiojimą arba jį panaikina.
- (b) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija, skelbdama pranešimą apie triukšmo pažymėjimo galiojimo sustabdymą arba pažymėjimo panaikinimą, nurodo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo priežastis ir praneša pažymėjimo turėtojui apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.

21.B.445 Užrašų tvarkymas

- (a) Registravimo valstybės narės kompetentinga institucija įdiegia dokumentų tvarkymo sistemą, kuriai taikomi tam tikri dokumentų saugojimo kriterijai ir kuri leidžia pagal nustatytus reikalavimus atsekti visų atskirų triukšmo pažymėjimų išdavimo, išlaikymo, dalinio pakeitimo, pažymėjimo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo procesą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
 - 1. pareiškėjo pateikti dokumentai;
 - 2. vykdant auditą parengti dokumentai, kuriuose aprašoma LTMAR 21.B.420(b) papunktyje apibrėžtų sudedamųjų dalių veikla ir galutiniai rezultatai;
 - 3. pažymėjimo kopija, įskaitant pakeitimus.
- (c) Dokumentai archyve turi būti saugomi ne trumpiau nei šešerius metus nuo orlaivio išregistravimo iš nacionalinio registro datos.

a)

J POSKYRIS. PROJEKTAVIMO ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMAS**21.B.M460 Auditas**

- (a) Kompetentinga institucija kiekvienam pareiškėjui, siekiančiam, kad jam būtų išduotas projektavimo organizacijos patvirtinimas, arba to patvirtinimo turėtojui, su tuo projektavimo organizacijos patvirtinimu susijusioms visoms atitinkamoms užduotims atlikti skiria audito grupę, sudarytą iš tos grupės veiklą tvarkančio ir jai vadovaujančio vadovo ir, jeigu būtina, vieno arba daugiau grupės narių. Grupės vadovas teikia ataskaitas už veiklą atsakingam vadovui, kaip apibrėžta LTMAR 21.B.25(b)2 papunktyje.
- (b) Kompetentinga institucija vykdo pakankamą auditavimo veiklą, kad būtų tinkamai pagrįstos rekomendacijos išduoti projektavimo organizacijos patvirtinimą, išlaikyti jį, iš dalies pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti.
- (c) Kompetentinga institucija parengia projektavimo organizacijos patvirtinimo ištyrimo taikomas procedūras, kurios sudaro dokumentais nustatytą procedūrų dalį ir kurios apima bent šias sudedamąsias dalis:
 - 1. gautų paraiškų įvertinimą;
 - 2. audito grupės narių skyrimą;
 - 3. pasirengimą auditui ir planavimą;
 - 4. dokumentų įvertinimą (žinynų, procedūrų ir t. t.);
 - 5. auditą;
 - 6. vėlesnius ištaisomuosius veiksmus;
 - 7. rekomendaciją išduoti projektavimo organizacijos patvirtinimą, iš dalies jį pakeisti, sustabdyti jo galiojimą arba jį panaikinti;
 - 8. tęstinę priežiūrą.

21.B.M465 Pažeidimai

- (a) Jeigu kompetentinga institucija atlikdama auditą arba kitais būdais gauna objektyvių įrodymų, kad atskirojo leidimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21 A skyriaus reikalavimų, pažeidimai klasifikuojami pagal LTMAR 21.A.125B(a) papunktį.
- (b) Kompetentinga institucija imasi šių veiksmų:
 - 1. jei tai pirmo lygio pažeidimai, kompetentinga institucija nedelsdama imasi veiksmų, kad, atsižvelgiant į pirmo lygio pažeidimų mastą, atskirasis leidimas būtų visiškai arba iš dalies apribotas, jo galiojimas sustabdytas arba jis būtų panaikintas, kol organizacija neatliks veiksmingų ištaisomųjų veiksmų;
 - 2. jei tai antro lygio pažeidimai, kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, nustato ištaisomųjų veiksmų įgyvendinimo laikotarpį, kuris negali būti ilgesnis kaip trys mėnesiai. Tam tikromis aplinkybėmis kompetentinga institucija, atsižvelgdama į pažeidimų pobūdį, gali pratęsti trijų mėnesių laikotarpį, jeigu pateikiamas nustatytus reikalavimus atitinkantis ištaisomųjų veiksmų planas, kuriam pritaria kompetentinga institucija.
- (c) Kompetentinga institucija imasi veiksmų visiškai arba iš dalies sustabdyti atskirojo leidimo galiojimą, jeigu nesilaikoma kompetentingos institucijos nustatyto tvarkaraščio.

21.B.M470 Pažymėjimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija, įsitikinusi, kad projektavimo organizacija atitinka taikomus LTMAR 21 A skyriaus J poskyrio reikalavimus, išduoda projektavimo organizacijos patvirtinimą.
- (b) Kompetentingos institucijos nustatytu būdu patvirtinimo dokumente nurodomas numeris.

21.B.M475 Tęstinė priežiūra

- (a) Siekdama pagrįsti projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimo tęstinumą, kompetentinga institucija turi vykdyti tęstinę priežiūrą:
 - 1. tikrinti, ar projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojo kokybės sistema atitinka LTMAR 21 A skyriaus J poskyrio reikalavimus;
 - 2. tikrinti, ar projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojo organizacija vykdo veiklą laikydamosi projektavimo organizacijos žinyno;
 - 3. tikrinti projektavimo organizacijos žinyne nurodytų procedūrų veiksmingumą;
 - 4. pagal tam tikrą imtį ir gaunamą informaciją stebėti patvirtintus projektavimo procesus.
- (b) Tęstinė priežiūra vykdoma pagal LTMAR 21.B.460 punktą.
- (c) Kompetentinga institucija, vykdydama suplanuotą tęstinę priežiūrą, užtikrina, kad per 36 mėnesius būtų pilna apimtimi patikrinta, ar projektavimo organizacijos patvirtinimas atitinka LTMAR 21 reikalavimus. Tęstinę priežiūrą pirmiau minėtu laikotarpiu galima vykdyti keliais atskirais auditais. Auditų skaičių galima pasirinkti atsižvelgiant į organizacijos struktūros sudėtingumą, projektavimo veiklos vietų skaičių ir kritiškumą. Kompetentinga institucija projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojo tęstinę priežiūrą vykdo ne rečiau nei kartą per metus.

21.B.M480 Projektavimo organizacijos patvirtinimo pakeitimas

- (a) Kompetentinga institucija visus neesminius pakeitimus stebi vykdoma tęstinės priežiūros veikla.
- (b) Kompetentinga institucija, jeigu būtina, pagal LTMAR 21.B.460 punktą vertina visus esminius projektavimo organizacijos patvirtinimo pakeitimus arba projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojo paraišką iš dalies pakeisti patvirtinimo taikymo sritį ir patvirtinimo sąlygas.
- (c) Jeigu kompetentinga institucija įsitikina, kad laikomasi LTMAR 21 A skyriaus J poskyrio reikalavimų, ji atitinkamai iš dalies pakeičia projektavimo organizacijos patvirtinimą.

21.B.M485 Projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimo sustabdymas ir jo panaikinimas

- (a) Kompetentinga institucija, jei tai yra pirmo arba antro lygio pažeidimai, projektavimo organizacijos patvirtinimą iš dalies arba visiškai apriboja, sustabdo jo galiojimą arba jį panaikina:
 - 1. jei tai yra pirmo lygio pažeidimas, projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimas nedelsiant apribojamas arba sustabdomas. Jeigu projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21.A.258(c)1 papunkčio reikalavimų, projektavimo organizacijos patvirtinimas panaikinamas;

2. kompetentinga institucija, jei tai yra antro lygio pažeidimas, nusprendžia, ar būtina taikyti projektavimo organizacijos patvirtinimo taikymo srities kokį nors apribojimą, nustatant projektavimo organizacijos patvirtinimo ar jo dalių laikinąjį galiojimo sustabdymą. Jeigu projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtojas nesilaiko LTMAR 21.A.258(c)2 papunkčio reikalavimų, projektavimo organizacijos patvirtinimas panaikinamas.
- (b) Projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtoji raštiškai pranešama apie projektavimo organizacijos patvirtinimo apribojimą, galiojimo sustabdymą arba panaikinimą. Kompetentinga institucija nurodo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo priežastis ir praneša projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtoji apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.
 - (c) Jeigu projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimas sustabdomas, projektavimo organizacijos patvirtinimo galiojimas atnaujinamas tik tada, kada iš naujo nustatoma, kad laikomasi LTMAR 21 A skyriaus J poskyrio reikalavimų.

21.B.490 Užrašų tvarkymas

- (a) Kompetentinga institucija įdiegia dokumentų tvarkymo sistemą, leidžiančią pagal nustatytus reikalavimus atsekti kiekvieno projektavimo organizacijos patvirtinimo išdavimo, išlaikymo, dalinio pakeitimo, jo galiojimo sustabdymo arba panaikinimo procesą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
 1. pareiškėjo, siekiančio, kad jam būtų suteiktas projektavimo organizacijos patvirtinimas, arba to patvirtinimo turėtojo pateikti dokumentai;
 2. vykdant auditą parengti dokumentai, kuriuose aprašoma LTMAR 21.B.460 punkte apibrėžtų sudedamųjų dalių veikla ir galutiniai rezultatai, įskaitant pagal LTMAR 21.B.465 punktą nustatytus pažeidimus;
 3. tęstinės priežiūros programa, įskaitant atliktų auditų užrašus;
 4. projektavimo organizacijos patvirtinimo pažymėjimas, įskaitant pakeitimus;
 5. susitikimų su projektavimo organizacijos patvirtinimo turėtoju protokolai.
- (c) Dokumentai archyve turi būti saugomi ne trumpiau kaip šešerius metus.

K POSKYRIS. DALYS IR PRIETAISAI

Taikomos kompetentingos institucijos nustatytos administracinės procedūros.

L POSKYRIS. NETAIKOMAS

M POSKYRIS. REMONTAI**21.B.450 Tipo sertifikavimo pagrindas ir aplinkos apsaugos reikalavimai, kuriais vadovaujantis išduodamas remonto projekto patvirtinimas**

Kompetentinga institucija nustato visus tipo sertifikavimo pagrindo, nuoroda įtraukto atitinkamai į tipo pažymėjimą, papildomą tipo pažymėjimą arba APU MTSO leidimą, pakeitimus, kurie, kompetentingos institucijos nuomone, būtini siekiant užtikrinti, kad saugos lygis išliktų lygiavertis anksčiau nustatytajam, ir apie juos praneša pareiškėjui, siekiančiam gauti remonto projekto patvirtinimą.

21.B.453 Remonto projekto patvirtinimo išdavimas

- (a) Kompetentinga institucija išduoda esminio remonto projekto patvirtinimą, jei:
1. pareiškėjas įrodė savo tinkamumą pagal LTMAR 21.A.432B punktą;
 2. pareiškėjas įvykdė LTMAR 21.A.433 punkto reikalavimus;
 3. pagal LTMAR 21.B.100(a) papunktį nustatytu mastu dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimą kompetentinga institucija nenustatė, kad būtų nesilaikoma tipo sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimų;
 4. nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį ir dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.
- (b) Kompetentinga institucija išduoda neesminio remonto projekto patvirtinimą, jei pareiškėjas įvykdė (a)2 ir 4 papunkčių reikalavimus ir jei kompetentinga institucija, pagal LTMAR 21.B.100(b) papunktį nustatytu mastu dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimus, nenustatė, kad būtų nesilaikoma tipo sertifikavimo pagrindo ir aplinkos apsaugos reikalavimų pagal LTMAR 21.A.85.

N POSKYRIS. NETAIKOMAS

O POSKYRIS. TAIKANT KARINIO TECHNINIO STANDARTO SPECIFIKACIJĄ (MTSO) IŠDUODAMI LEIDIMAI

21.B.M500 MTSO taikomi techniniai standartai ir tinkamumo skraidyti specifikacijos

Kompetentinga institucija nustato administracines procedūras, taikomas išduodant arba priimant MTSO reikalavimų minimalius eksploatacinių savybių ir tinkamumo skraidyti standartus, kurie yra priimtini kaip LTMAR 21.A.605(a)3 papunktyje nurodyti techniniai standartai ir tinkamumo skraidyti specifikacijos.

21.B.480 MTSO leidimo išdavimas

Kompetentinga institucija išduoda MTSO leidimą, jei:

- (a) pareiškėjas įvykdė LTMAR 21.A.606 punkto reikalavimus;
- (b) pagal LTMAR 21.B.100(b) papunktį nustatytu mastu dalyvaudama atliekant atitikties įrodymo patikrinimus kompetentinga institucija nenustatė, kad būtų nesilaikoma techninių sąlygų arba tinkamumo skraidyti specifikacijų arba, jei taikytina, pagal LTMAR 21.A.610 punktą patvirtintų nukrypimų nuo jų;
- (c) nenustatyta jokios ypatybės arba charakteristikos, dėl kurios gaminį galėtų būti pavojinga naudoti pagal paskirtį, dėl kurios jį prašoma sertifikuoti.

P POSKYRIS. SKRYDŽIO LEIDIMAS**21.B.520 Auditas**

- (a) Kompetentinga institucija atlieka auditus, pakankamus skrydžio leidimo išdavimui ar panaikinimui pagrįsti.
- (b) Kompetentinga institucija parengia vertinimo procedūras, kurios privalo apimti bent šiuos dalykus:
 - 1. pareiškėjo tinkamumo įvertinimą;
 - 2. paraiškos tinkamumo įvertinimą;
 - 3. prie paraiškos pridėtų dokumentų įvertinimą;
 - 4. orlaivio patikrinimą;
 - 5. skrydžio sąlygų patvirtinimą pagal LTMAR 21.A.710 punktą.

21.B.525 Skrydžio leidimų išdavimas

Kompetentinga institucija išduoda skrydžio leidimą (LTMAR 20a forma):

- (a) kai pateikiami pagal LTMAR 21.A.707 punktą privalomi duomenys;
- (b) pagal LTMAR 21.A.710 punktą patvirtinus skrydžio sąlygas, nurodytas LTMAR 21.A.708 punkte;
- (c) kai kompetentinga institucija, pati atlikusi auditus, kurie gali apimti patikrinimus, arba atlikusi su pareiškėju suderintas procedūras, prieš skrydį įsitikina, kad orlaivis atitinka LTMAR 21.A.708 punkte nustatytą projektą.

21.B.530 Skrydžio leidimų panaikinimas

- (a) Gavusi įrodymų, kad kuri nors LTMAR 21.A.723(a) papunktyje nurodyta sąlyga neįvykdyta, kompetentinga institucija panaikina skrydžio leidimą.
- (b) Paskelbusi pranešimą apie skrydžio leidimo panaikinimą, kompetentinga institucija nurodo panaikinimo priežastis ir praneša skrydžio leidimo turėtojui apie jo teisę paduoti apeliacinį skundą.

21.B.545 Užrašų tvarkymas

- (a) Kompetentinga institucija įdiegta dokumentų tvarkymo sistema turi užtikrinti, kad būtų galima tinkamai dokumentuoti kiekvieno skrydžio leidimo išdavimo ir panaikinimo procedūrą.
- (b) Turi būti saugomi bent šie dokumentai:
 - 1. pareiškėjo pateikti dokumentai;
 - 2. vykdant auditą parengti dokumentai, kuriuose aprašoma LTMAR 21.B.520(b) papunktyje apibrėžtų sudedamųjų dalių veikla ir galutiniai rezultatai;
 - 3. skrydžio leidimo kopija.
- (c) Dokumentai turi būti saugomi archyve ne trumpiau kaip šešerius metus nuo skrydžio leidimo galiojimo pabaigos datos.

a)

Q POSKYRIS. GAMINIŲ, DALIŲ IR PRIETAISŲ ŽENKLINIMAS

Taikomos kompetentingos institucijos nustatytos administracinės procedūros.

LTMAR 18a FORMA. Karinio leidimo skristi skrydžio sąlygų patvirtinimo forma (LTMAR 21 organizacijoms)

KARINIO LEIDIMO SKRISTI SKRYDŽIO SĄLYGŲ PATVIRTINIMO FORMA (<i>FLIGHT CONDITIONS FOR A MILITARY PERMIT TO FLY APPROVAL FORM</i>)	LTMAR 18a FORMA (<i>LTMAR Form 18a</i>)
1. Pareiškėjas (Applicant): Patvirtinimo Nr. (Approval No.): [Organizacijos, teikiančios skrydžio sąlygas ir susijusius pagrindimus, pavadinimas ir patvirtinimo Nr. (Name and organisation approval number of organisation providing the flight conditions and associated substantiations)] ¹	2. LTMAR.MPTF.FCA. YYYY/MM/DD.XX² [Skrydžio sąlygų patvirtinimo Nr. ir išdavimo data (Flight condition approval form number and data of issue)]
3. Orlaivio gamintojas ir tipas (Aircraft manufacturer and type):	4. Orlaivio serijos Nr. (Serial No.):
5. Skrydžio tikslas (Purpose of flight): [pateikti skrydžio tikslą pagal EMAR 21.A.701 (Purpose in accordance with EMAR 21.A.701)]	
6. Orlaivio konfigūracija (Aircraft configuration) Pirmiau minėto orlaivio, kuriam reikalingas karinis leidimas skristi, konfigūracija yra apibrėžta: (The above aircraft for which a military permit to fly is requested is defined in) [pateikti nuorodą į dokumentą, kuriame nurodoma išsami orlaivio konfigūracija (add reference to the document(s) identifying the detailed configuration of the aircraft)] [Jei konfigūracija pakeista ir pakeitimas turi įtakos pradinei skrydžio sąlygų patvirtinimo formai, būtina pateikti pakeitimo aprašymą. Ši forma turi būti išduota iš naujo (For change(s) affecting the initial approval form: description of change(s). This form must be re-issued)]	
7. Pagrindimas (Substantiations): [Pateikti nuorodą į dokumentą, patvirtinantį, kad orlaivis gali saugiai atlikti numatytą skrydį 6 punkte aprašytoje konfigūracijoje ir 8 punkte nustatytais sąlygomis / apribojimais (References to the document(s) justifying that the aircraft (as described in Block 6) can perform the intended flight(s) safely under the defined conditions or restrictions (as described in Block 8)] [Jei konfigūracija pakeista ir pakeitimas turi įtakos pradinei skrydžio sąlygų patvirtinimo formai, būtina pateikti įrodymus, kad orlaivis gali saugiai atlikti numatytą skrydį pagal nurodytą konfigūraciją ir sąlygas / apribojimus arba ši forma turi būti išduota iš naujo (Provide evidence that the aircraft can safely perform the intended flight in the specified configuration and conditions/restrictions or a reference to supporting documentation)]	
8. Sąlygos / apribojimai (Conditions / Restrictions) Pirmiau minėtas orlaivis turi būti naudojamas laikantis šių sąlygų arba apribojimų (The above aircraft must be used with the following conditions or restrictions):	

¹ Spausdinant formą nurodytas laužtiniuose skliaustuose [...] tekstas nespausdinamas.

² Pažymėjimo registracijos LKAA numeris. LTMAR (pažymėjimas išduotas pagal LTMAR 21), MPTF (Military Permit to Fly), FCA (Flight Conditions Application), YYYY/MM/DD (data.), XX (eilės numeris prasideda nuo vieneto kiekvienos dienos pradžioje).

[pateikti išsamią informaciją apie sąlygas / apribojimus arba nuorodą į atitinkamą dokumentą, įskaitant specialios techninės priežiūros instrukcijas ir šių instrukcijų vykdymo sąlygas (*Details of these conditions / restrictions, or reference to relevant document, including specific maintenance instructions and conditions to perform these instructions*)]

9. Pareiškimas (Statement)

Skrydžio sąlygos buvo nustatytos pagal atitinkamą MDOA³ procedūrą, patvirtintą kompetentingos institucijos (*The determination of the flight conditions has been made in accordance with the relevant MDOA procedure agreed by the Authority*)

Pirmiau minėtas orlaivis 6 punkte apibrėžtoje konfigūracijoje neturi jokių ypatumų ir charakteristikų, dėl kurių jis būtų nesaugus numatytam skrydžiui nustatytais sąlygomis ir apribojimais (*The aircraft as defined in Block 6 above has no features and characteristics making it unsafe for the intended operation under the identified conditions and restrictions*)

[išbraukti kas netaikoma (*strikethrough what is not applicable*)]

10a. Patvirtinta MDOA Nr. [nuoroda] turėtojo vardu (*Approved under the authority of MDOA [ref.]*)
[kai taikoma LTMAR 21.A.263(c)6 privilegija (*when privilege of EMAR 21.A.263(c)6 applies*)]

10b. Pateikta MDOA Nr. [nuoroda] turėtojo vardu (*Submitted under the authority of MDOA [ref.]*)
[kai LTMAR 21.A.263(c)6 privilegija netaikoma (*when privilege of EMAR 21.A.263(c)6 not apply*)]

11. Išdavimo data (*Date of issue*):

12. Vardas, pavardė, parašas (*Name and signature*):

[[galiotas pasirašantis asmuo (*Authorised signatory*)]

13. Kompetentingos institucijos patvirtinimas ir data (*Authority approval and date*)

[kai LTMAR 21.A.263(c)6 privilegija netaikoma (*when privilege of EMAR 21.A.263(c)6 not apply*)]

³ Military Design Organisation Approval

LTMAR 20b FORMA. Karinis leidimas skristi (patvirtintos organizacijos)

KARINIS LEIDIMAS SKRISTI (PATVIRTINTOS ORGANIZACIJOS) <i>(Military Permit To Fly (Approved Organisation))</i>	LTMAR 20b FORMA <i>(LTMAR Form 20b)</i>
Kompetentingos institucijos, suteikusios organizacijai privilegiją išduoti karinį leidimą skristi, pavadinimas ir adresas <i>(Name and Address of the NMAA that granted the privilege of organisation Military Permit to Fly approval)</i>	
<p>Šis karinis leidimas skristi išduotas pagal Europos karinio tinkamumo skraidyti harmonizavimo pagrindinio planavimo dokumento (BFD) B priedo 43d 6d straipsnį ir EMAR 21 dalies P poskyrį ir patvirtina, kad orlaivis gali saugiai skristi toliau nurodytu tikslu ir sąlygomis, ir yra galiojantis visose valstybėse narėse. <i>(This military permit to fly is issued pursuant to the European Harmonised Military Airworthiness Basic Framework Document Article 43d 6d of Annex B and EMAR 21 Subpart P and certifies that the aircraft is capable of safe flight for the purpose and within the conditions listed below and is valid in all participating Member States)</i></p> <p>Šis leidimas taip pat galioja skrydžiams į ne valstybes nares ir jose, jei yra gautas tokių ne valstybių narių kompetentingų institucijų atskiras patvirtinimas. <i>(This permit is also valid for flight to and within non-participating Member States provided separate approval is obtained from the Authorities of such non-participating Member States)</i></p>	1. Nacionalinis ir registracijos ženklas: <i>(Nationality and registration marks)</i>
2. Orlaivio gamintojas ir tipas <i>(Aircraft manufacturer and type):</i>	3. Orlaivio serijos Nr. <i>(Serial No):</i>
4. Tikslas (pagal LTMAR 21.A.701 <i>(purpose in accordance with LTMAR 21.A.701)</i>):	
5. Tipo pažymėjimo turėtojas <i>(Type certificate holder):</i> (Išduodant leidimą skristi pagal LTMAR 21.A.701(a)15 tipo pažymėjimo turėtojas yra registravimo valstybė <i>(in case of a permit to fly issued for the purpose of LTMAR 21A.701(a)15 this is the state of registry)</i>)	
6. Sąlygos / pastabos <i>(Conditions / Remarks):</i>	
7. Galiojimo laikotarpis <i>(Validity period):</i>	
8. Išdavimo vieta ir data <i>(Place and date of issue):</i>	9. Įgalioto asmens vardas, pavardė, parašas <i>(Authorised name and signature):</i> Patvirtinimo nuorodos Nr. <i>(Approval Reference No):</i>

LTMAR 50 FORMA. Paraiška dėl LTMAR 21 gamybos organizacijos patvirtinimo

PARAIŠKA DĖL LTMAR 21 GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO <i>(APPLICATION FOR LTMAR 21 PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL)</i>		LTMAR 50 FORMA <i>(LTMAR Form 50)</i>
[VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA] <i>([National Military Airworthiness Authority of participating Member State])</i>		
1. Registruotas organizacijos pavadinimas ir adresas: <i>(Registered name and address of the organisation:)</i>		
2. Prekinis pavadinimas (jei kitoks): <i>(Trade Name if different)</i>		
3. Vietos, kurioms prašoma patvirtinimo: <i>(Locations for which the approval is applied for:)</i>		
4. 3 punkte nurodytose vietose siūlomos veiklos trumpa santrauka: <i>(Brief summary of proposed activities at the Block 3 addresses)</i>		
a. Bendra informacija: <i>(General)</i>		
b. Patvirtinimo apimtis: <i>(Scope of approval)</i>		
c. Privilegijų pobūdis: <i>(Nature of privileges)</i>		
5. Paraišką pagrindžiantys įrodymai pagal LTMAR 21.A.124(b): <i>(Evidence supporting the application, as per EMAR 21.A.124(b))</i>		
6. Ryšiai ir (arba) susitarimai su projekto patvirtinimo turėtoju / projektavimo organizacija, jei ji skiriasi nuo 1 punkto: <i>(Links/arrangements with design approval holder(s)/design organisation(s) where different from Block 1)</i>		
7. Apytikslis turimų arba planuojamų numatomi veiklai darbuotojų skaičius: <i>(Approximate number of staff engaged or intended to be engaged in the activities)</i>		
8. Atsakingo vadovo pareigos ir pavardė: <i>(Position and name of the Accountable Manager)</i>		
Data: <i>(Date)</i>		Atsakingo vadovo parašas: <i>(Signature of the Accountable Manager or nominee)</i>

LTMAR 51 FORMA. Paraiška dėl LTMAR 21 gamybos organizacijos patvirtinimo apimties ir sąlygų esminių pakeitimų

<p>PARAIŠKA DĖL LTMAR 21 GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO APIMTIES IR SĄLYGŲ ESMINIŲ PAKEITIMŲ <i>(Application for significant changes or variation of scope and terms of EMAR 21 POA⁴)</i></p>		<p>LTMAR 51 FORMA <i>(LTMAR Form 51)</i></p>
<p>[VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA] <i>([National Military Airworthiness Authority of participating Member State])</i></p>		
1. Gamybos organizacijos patvirtinimo turėtojo pavadinimas: <i>(Name and address of the POA holder)</i>		
2. Patvirtinimo Nr.: <i>(Approval reference number)</i>		
3. Gamybos vietos, kuriose prašoma pakeisti patvirtinimo sąlygas: <i>(Location(s) of manufacturing activities)</i>		
4. 3 punkte nurodytose vietose veiklos siūlomų pakeitimų trumpa santrauka: <i>(Brief summary of proposed changes to the activities at the Block 3 addresses)</i>		
a. Bendra informacija: <i>(General)</i>		
b. Patvirtinimo apimtis: <i>(Scope of approval)</i>		
c. Pakeitimų pobūdis: <i>(Nature of privileges)</i>		
5. Organizacinių pakeitimų aprašymas: <i>(Description of organisational changes)</i>		
6. Atsakingo vadovo arba paskirto asmens pareigos ir pavardė: <i>(Position and name of the Accountable Manager or nominee)</i>		
Data: <i>(Date)</i>	Atsakingo vadovo arba paskirto asmens parašas: <i>(Signature of the Accountable Manager or nominee)</i>	

LTMAR 51 forma, leidinys 1.0

⁴ Production Organisation Approval

LTMAR 55a FORMA. Karinės gamybos organizacijos patvirtinimo pažymėjimas

LIETUVOS KARIUOMENĖS VADAS
CHIEF OF DEFENCE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

**KARINĖS GAMYBOS ORGANIZACIJOS
PATVIRTINIMO PAŽYMĖJIMAS**
MILITARY PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

LTMAR.21G.XX⁵

Pagal galiojančius LTMAR reikalavimus ir atsižvelgiant į toliau nustatytas sąlygas šiuo pažymėjimu patvirtinama, kad *(Pursuant to national regulation for the time being in force and subject to the conditions specified below, the hereby certifies):*

[Organizacijos pavadinimas ir adresas]
(Name and organisation address)

gamybos organizacija pagal LTMAR 21 dalies A skyriaus G poskyrį yra patvirtinta gaminti gaminius, dalis ir prietaisus, išvardytus pridedamoje patvirtinimo specifikacijoje, ir išduoti susijusius pažymėjimus pagal pirmiau pateiktas nuorodas *(as a production organisation in compliance with EMAR 21, Section A, Subpart G, approved to produce products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates using the above references.)*.

SĄLYGOS (CONDITIONS):

1. Šio patvirtinimo taikymas apibrėžtas pridedamose patvirtinimo sąlygose nurodytose srityse *(This approval is limited to that specified in the enclosed terms of approval)*.
2. Pagal šį patvirtinimą privaloma laikytis gamybos organizacijos žinyne nustatytos tvarkos *(This approval requires compliance with the procedures specified in the approved production organisation exposition)*.
3. Šis patvirtinimas galioja tol, kol patvirtinta gamybos organizacija atitinka LTMAR 21 reikalavimus *(This approval is valid whilst the approved production organisation remains in compliance with EMAR 21)*.
4. Jei laikomasi pirmiau išvardytų sąlygų, šis patvirtinimas galioja neribotą laiką, jeigu patvirtinimo nebuvo atsisakyta, jis nebuvo pakeistas, jo galiojimas nebuvo sustabdytas arba atšauktas *(Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked)*.

Pirmojo išdavimo data:
(Date of original issue)

Šio pakeitimo data:
(Date of this revision)

Pakeitimo Nr.:
(Revision No)

Pasirašė:
(Signed) (Lietuvos kariuomenės vadas *(Chief of Defence of the Republic of Lithuania)*)

⁵ Dokumento registracijos LKAA numeris. LTMAR (Lietuvos kariuomenės orlaivių tinkamumo skraidyti reikalavimai), 21G (Patvirtinta pagal LTMAR 21 dalies A skyriaus G poskyrį karinės gamybos organizacija, XX (eilės numeris).

LIETUVOS KARIUOMENĖS VADAS <i>(CHIEF OF DEFENCE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA)</i>	Patvirtinimo sąlygos <i>(Terms of Approval)</i>	LTMAR.21G.XX⁶
<p>Šis dokumentas yra karinės gamybos organizacijos patvirtinimo Nr. [LTMAR.21G.XX], išduoto toliau nurodytai organizacijai, dalis: <i>(This document is part of Military Production Organisation Approval No. [LTMAR.21G.XX], issued to Organisation)</i></p> <p>Organizacijos pavadinimas: <i>(Organisation Name)</i></p>		
<p>1 dalis. DARBO APIMTIS: <i>(Section 1. SCOPE OF WORK)</i></p>		
GAMYBA <i>(PRODUCTION OF)</i>	GAMINIAI / KATEGORIJOS <i>(PRODUCTS / CATEGORIES)</i>	
<p>Išsamesni duomenys ir apribojimai pateikiami gamybos organizacijos žinyno [.....] skyriuje. <i>(For details and limitations refer to the Production Organisation Exposition, Section [.....])</i></p>		
<p>2 dalis. VIETOS: <i>(Section 2. LOCATIONS)</i></p>		
<p>3 dalis. PRIVILEGIJOS: <i>(Section 3. PRIVILEGES)</i></p>		
<p>Gamybos organizacija, atsižvelgdama į patvirtinimo sąlygas ir laikydama gamybos organizacijos žinyne nustatytų procedūrų, turi teisę naudotis LTMAR 21.A.163 punkte nustatytais privilegijomis. Turi būti laikomasi šių sąlygų: <i>(The Production Organisation is entitled to exercise, within its Terms of Approval and in accordance with the procedures of its Production Organisation Exposition, the privileges set forth in LTMAR 21.A.163. Subject to the following:)</i></p>		
<p>[Palikti tik reikiamą tekstą] <i>(Keep only applicable text)</i></p>		
<p>Prieš patvirtinant gaminio projektą LTMAR 1 forma gali būti išduota tik atitikties reikmėms. <i>(Prior to approval of the design of the product an LTMAR Form 1 may be issued only for conformity purposes)</i></p>		
<p>Atitikties pareiškimo negalima išduoti nesertifikuotam orlaiviui. <i>(A Statement of Conformity may not be issued for a non-approved aircraft)</i></p>		
<p>Techninę priežiūrą galima vykdyti tol, kol bus užtikrinta techninės priežiūros taisyklių reikalavimų pagal gamybos organizacijos žinyno [.....] skyrių atitiktis. <i>(Maintenance may be performed, until compliance with maintenance regulations is required, in accordance with the Production Organisation Exposition Section [.....])</i></p>		
<p>Skrydžio leidimai gali būti išduodami pagal gamybos organizacijos žinyno [.....] skyrių. <i>(Permits to Fly may be issued in accordance with the Production Organisation Exposition Section [.....])</i></p>		
<p>Pirmoji išdavimo data: <i>(Date of original issue)</i></p>		

⁶ Patvirtinimo pažymėjimo numeris

Šio pakeitimo data: <i>(Date of this revision)</i>	
Pakeitimo Nr.: <i>(Revision No.)</i>	
Pasirašė: <i>(Signed)</i>	Lietuvos kariuomenės vadas <i>(Chief of Defence of the Republic of Lithuania)</i>

LTMAR 55b forma, leidinys 1.0

LTMAR 60 FORMA. Paraiška dėl gamybos pagal LTMAR 21 dalies F poskyrį sutarties

<p>PARAIŠKA DĖL GAMYBOS PAGAL LTMAR 21 DALIES F POSKYRĮ SUTARTIES <i>(APPLICATION FOR AGREEMENT OF PRODUCTION UNDER LTMAR 21 SUBPART F)</i></p>		<p>LTMAR 60 FORMA <i>(LTMAR Form 60)</i></p>
<p>[VALSTYBĖS NARĖS KOMPETENTINGA INSTITUCIJA] <i>([National Military Airworthiness Authority of participating Member State])</i></p>		
1. Pareiškėjo pavadinimas: <i>(Name of the Applicant)</i>		
2. Prekinis pavadinimas (jei kitoks): <i>(Trade Name if different)</i>		
3. Gamybos adresas: <i>(Location(s) of manufacturing activities)</i>		
4. Gamybos veiklos, kuriai teikiama paraiška, aprašymas: <i>(Description of the manufacturing activities under application)</i>		
a. Identifikavimas ((M)TC, gaminio Nr. ir kt., kas taikoma): <i>(Identification ((M)TC, P/N and others, as appropriate)</i>		
b. Užbaigimas (kiekis, užbaigimo data ir kt., kas taikoma): <i>(Termination (No. of units, Termination date and others, as appropriate)</i>		
5. Paraišką pagrindžiantys įrodymai pagal LTMAR 21.A.124(b): <i>(Evidence supporting the application, as per EMAR 21.A.124(b))</i>		
6. Ryšiai ir (arba) susitarimai su projekto patvirtinimo turėtoju / projektavimo organizacija, jei ji skiriasi nuo 1 punkto: <i>(Links/arrangements with design approval holder(s)/design organisation(s) where different from Block 1)</i>		
7. Žmogiškieji ištekliai: <i>(Human resources)</i>		
8. Paraišką pasirašiusio asmens vardas ir pavardė: <i>(Name of the person signing the application)</i>		
Data: <i>(Date)</i>	Parašas: <i>(Signature)</i>	

LTMAR 65 FORMA. Atskirasis leidimas gaminti negavus gamybos organizacijos patvirtinimo

ATSKIRASIS LEIDIMAS GAMINTI NEGAVUS GAMYBOS ORGANIZACIJOS PATVIRTINIMO <i>(LETTER OF AGREEMENT FOR PRODUCTION WITHOUT PRODUCTION ORGANISATION APPROVAL)</i>	LTMAR 65 FORMA <i>(LTMAR Form 65)</i>		
[VALSTYBĖ NARĖ] <i>([participating Member State])</i>			
Pareiškėjo pavadinimas: <i>(Name of the Applicant)</i>			
Prekinis pavadinimas (jei kitoks): <i>(Trade Name if different)</i>			
Išsamus pareiškėjo adresas: <i>(Full Address of the Applicant)</i>			
Data (metai, mėnuo, diena): <i>(Date (day, Month, Year))</i>			
<p>Gerbiamieji,</p> <p>Įvertinus Jūsų gamybos patikros sistemą, nustatyta, kad ji atitinka LTMAR 21 dalies A skyriaus F poskyrio reikalavimus.</p> <p>Todėl, atsižvelgdami į toliau nurodytas sąlygas, pripažįstame, kad žemiau nurodytų gaminių, dalių ir prietaisų atitikties gali būti įrodyta pagal LTMAR 21 dalies A skyriaus F poskyrį.</p> <p><i>(Dear Sirs,</i></p> <p><i>Your production inspection system has been evaluated and found to be in compliance with Section A, Subpart F of EMAR 21.</i></p> <p><i>Therefore, subject to the conditions specified below, we agree that showing of conformity of products, parts and appliances mentioned below may be done under Section A, Subpart F of EMAR 21).</i></p>			
	Kiekis, vnt. <i>(No of Units)</i>	Gaminio Nr. <i>(P/N)</i>	Serijos Nr. <i>(S/N)</i>
Orlaivis <i>(Aircraft)</i>			
Daly <i>(Parts)</i>			
Šiam leidimui taikomos šios sąlygos: <i>(The following conditions are applicable to this agreement)</i>			
(1) Leidimas galioja tol, kol [įmonės pavadinimas] atitinka LTMAR 21 dalies A skyriaus F poskyrio reikalavimus. <i>(It is valid whilst [Company Name] remains in compliance with Section A, Subpart F of LTMAR 21)</i>			
(2) Pagal šį leidimą privaloma laikytis [įmonės pavadinimas] žinyne Nr., išleistame [data], nustatytos tvarkos. <i>(It requires compliance with the procedures specified in [Company Name] Manual Ref./Issue [Date])</i>			
(3) Leidimas galioja iki [data]. <i>(It terminates on [Date])</i>			
(4) [Įmonės pavadinimas] pagal LTMAR 21.A.130 punkto nuostatas išduotas atitikties pareiškimas įsigalioja, kai jį pagal procedūrą, nustatytą žinyne, patvirtina šį atskirąjį leidimą išduodanti institucija. <i>(The statement of Conformity issued by [Company Name] under the provisions of EMAR 21.A.130 of the above-mentioned regulation shall be validated by the issuing Authority of this letter of agreement in accordance with the procedure of the above referenced manual)</i>			
(5) [Įmonės pavadinimas] šį atskirąjį leidimą išduodančiai institucijai praneša apie bet kokius gamybos patikros sistemos pakeitimus, galinčius turėti įtakos šiame leidime nurodytų gaminių ir			

dalių patikrai, atitikčiai arba tinkamumui naudoti.

([Company Name] shall notify the issuing Authority of this letter of agreement immediately of any changes to the production inspection system that may affect the inspection, conformity, or airworthiness of the products and parts listed in this letter)

Kompetentingos institucijos vardu: [Kompetentingos institucijos nuoroda]

(For the NMAA: [NMAA IDENTIFICATION])

Data ir parašas:

(Date and Signature)

LTMAR DDP FORMA. Deklaracija apie projektą ir darbinis parametrus

DEKLARACIJA APIE PROJEKTĄ IR DARBINIUS PARAMETRUS <i>(Declaration of Design and Performance)</i>	LTMAR DDP FORMA <i>(LTMAR Form DDP)</i>
<p>DDP Nr.: <i>(DDP No)</i></p> <p>Leidimo Nr.: <i>(Issue No)</i></p>	
<ol style="list-style-type: none">1. Gamintojo pavadinimas ir adresas: <i>(Name and address of manufacturer)</i>2. Gaminio aprašymas ir identifikavimas, įskaitant: <i>(Description and identification of article including)</i><ol style="list-style-type: none">2.1. Tipo Nr.: <i>(Type No)</i>2.2. Modifikacijos standartas: <i>(Modification Standard)</i>2.3. Nuoroda į originalius brėžinius: <i>(Master drawing record)</i>2.4. Svoris ir bendri matmenys: <i>(Weight and overall dimensions)</i>3. Specifikacijos nuoroda, t. y. MTSO Nr. ir gamintojo projektavimo specifikacija: <i>(Specification reference, i.e., MTSO No. and Manufacturer's design specification)</i>4. Eksploataciniai parametrai arba nuorodos į juos: <i>(The rated performance of the article directly or by reference to other documents)</i>5. Detali informacija apie naudotiną įrangą: <i>(Particulars of approvals held for the equipment)</i>6. Nuoroda į bandymų ataskaitą: <i>(Reference to qualification test report)</i>7. Nuoroda į techninės priežiūros ir naudojimo vadovą: <i>(Service and Instruction Manual reference number)</i>8. Pareiškimas apie atitiktį atitinkamai MTSO ir bet kokie nukrypimai nuo jos: <i>(Statement of compliance with appropriate MTSO and any deviations thereof)</i>9. Atitikties MTSO pilnumo pareiškimas, susijęs su gaminio gebėjimu atlaikyti įvairias aplinkos sąlygas arba turėti nustatytas savybes: <i>(A statement of the level of compliance with the MTSO in respect of the ability of the article to withstand various ambient conditions or to exhibit various properties)</i><p>Toliau pateikiami informacijos, kuri turi būti pateikta, pavyzdžiai, atsižvelgiant į gaminio paskirtį ir MTSO reikalavimus. <i>(The following are examples of information to be given under this heading depending on the nature of the article and the requirements of the MTSO)</i></p><ol style="list-style-type: none">a) Aplinkos ir naudojimo sąlygos: <i>(Environmental Qualification)</i><ol style="list-style-type: none">i. temperatūra ir aukštis <i>(Temperature and Altitude)</i>;ii. temperatūros svyravimai <i>(Temperature Variation)</i>;iii. drėgmė <i>(Humidity)</i>;iv. eksploatacinės perkrovos ir atsparumas pažeidimams <i>(Operational Shocks and Crash Safety)</i>;v. vibracija <i>(Vibration)</i>;vi. atsparumas sprogimui <i>(Explosion Proofness)</i>;vii. atsparumas vandeniui <i>(Waterproofness)</i>;viii. jautrumas skysčiams <i>(Fluids Susceptibility)</i>;ix. apsauga nuo smėlio ir dulkių <i>(Sand and Dust)</i>;x. atsparumas pelėsiams / grybeliams <i>(Fungus Resistance)</i>;	

- xi. apsauga nuo druskos poveikio (*Salt Spray*);
- xii. įmagnetinimo savybės (*Magnetic Effect*);
- xiii. elektros maitinimo įvestis (*Power Input*);
- xiv. įtampos svyravimai (*Voltage Spike*);
- xv. jautrumas garso dažniui – maitinimo įvadas (*Audio Frequency Conducted Susceptibility – Power Inputs*);
- xvi. jautrumas indukcijai (*Induced Signal Susceptibility*);
- xvii. jautrumas spinduliuojamam ir laidžiam radijo dažniui (*Radio Frequency Susceptibility (Radiated and Conducted)*);
- xviii. radijo dažnio spinduliavimo emisija (*Emission of Radio Frequency Energy*);
- xix. atsparumas netiesioginiam žaibui (*Lightning Induced Transient Susceptibility*);
- xx. atsparumas tiesioginiam žaibui (*Lightning Direct Effects*);
- xxi. atsparumas apledėjimui (*Icing*);
- xxii. atsparumas elektrostatinei iškrovai (*Electrostatic Discharge*);
- xxiii. atsparumas ugniai, degumas (*Fire, Flammability*).

PASTABA: Gamintojas turi išvardyti kiekvieno EUROCAE ED-14/RTCA DO-160 arba lygiavertio karinio standarto skyriaus, kuris buvo naudojamas įvertinti gaminį, aplinkosaugos kategorijas.

(NOTE: The manufacturer should list environmental categories for each of the sections of the issue of EUROCAE ED-14/RTCA DO-160 or military equivalent standard that was used to qualify the article).

- b) Radijo siųstuvams – siuntimo dažnių juosta, didžiausia perdavimo galia ir emisijos dydis (*For radio transmitters the transmitting frequency band, maximum transmitting power, and emission designator*).
- c) Darbinis ir ribinis slėgis / apkrova (*Working and ultimate pressure loads*).
- d) Veikimo laiko (nenutrūkstamas, su pertrūkiais) arba ciklo aprašymas (*Time rating (e.g., continuous, intermittent) or duty cycle*).
- e) Kontrolės (matavimo) prietaisų tikslumas (*Limits of accuracy of measuring instruments*).
- f) Bet kokie kiti žinomi apribojimai, kurie gali daryti įtaką gaminio naudojimui orlaivyje, pvz., montavimo padėtis arba kt. (*Any other known limitations which may limit the application in the aircraft e.g., restrictions in mounting attitude*).

PASTABA: Nurodytos kategorijos yra tos, kurios išvardytos aktualios redakcijos EUROCAE ED-14/RTCA dokumente DO-160 arba kariniame standarte.

(NOTE: The “categories” referred to are those listed in the current issue of EUROCAE ED-14/RTCA document DO-160 or military equivalent standard).

10. Pareiškimas dėl programinės įrangos klaidų poveikio arba „nėra“, jei netaikoma (*A statement of criticality of software or “None” if not applicable*).

PASTABA: Programinės įrangos lygiai yra tie, kurie apibrėžti aktualios redakcijos EUROCAE ED-12C/RTCA dokumente DO-178C.

(NOTE: Software levels are those defined in the current issue of EUROCAE ED-12C/RTCA document DO-178C.)

11. Pareiškimas apie sudėtinės aparatinės įrangos projekto lygį arba nurodyti, ar sudėtinė aparatinė įranga yra įdėta į gaminį ar ne (*A statement of design assurance level for complex hardware or a statement indicating whether complex hardware is embedded or not in the product*).

PASTABA: Sudėtinės aparatinės įrangos projektų lygiai yra tie, kurie apibrėžti aktualios redakcijos EUROCAE ED-80/RTCA dokumente DO-254.

(NOTE: Complex hardware design assurance levels are those defined in the applicable issue of EUROCAE ED-80/RTCA document DO-254.)

12. Ši deklaracija pateikiama žemiau nurodyto gamintojo kompetentingos institucijos vardu: (*The declaration in this document is made under the authority of „name of Manufacturer*)

Gamintojo pavadinimas:
(*name of Manufacturer*)

PASTABA: Šiame punkte nurodytas gamintojas neprisiima atsakomybės už gaminių, naudojamų nesilaikant aukščiau nurodytų ribinių sąlygų be jo sutikimo.

(*Manufacturer’s name cannot accept responsibility for equipment used outside the limiting conditions stated above without their agreement.*)

Data:
(Date)

Pasirašė gamintojo įgaliotas atstovas:
(Signed Manufacturer's authorised representative)

LTMAR DDP forma, leidinys 1.0

Pastaba: LTMAR DDP forma skirta tik gaminio projektavimo ir eksploatacinių savybių atitikties EMTSO reikalavimams deklaracija. Ji nėra skirta naudoti kitais tikslais, kur gali prireikti DDP.

(Note: the EMAR Form DDP is intended to be a Declaration of Design and Performance for EMTSO requirements only. It is not configured for use for other purposes where a DDP may be required).